

Powiat Raciborski

Załącznik
do Uchwały Nr XXI/203/2008
Rady Powiatu Raciborskiego
z dnia 20 czerwca 2008 roku

Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015

Racibórz, czerwiec 2008

Spis treści

0	Wprowadzenie.....	4
	Metodologia.....	4
	Opracowanie dokumentu.....	4
	Wykorzystane materiały.....	5
1	Sytuacja społeczno-ekonomiczna Powiatu Raciborskiego	7
1.1	Charakterystyka obszaru.....	7
	Położenie.....	7
	Powierzchnia i ludność	8
1.2	Środowisko przyrodnicze.....	10
	Klimat.....	10
	Gleby	10
	Wody	11
	Surowce naturalne.....	12
	Lasy.....	12
	Parki krajobrazowe i rezerваты.....	12
	Inne formy ochrony	13
1.3	Infrastruktura komunikacyjna.....	14
	Infrastruktura drogowa.....	14
	Koleje.....	16
1.4	Przedsiębiorstwa	16
	Liczba podmiotów gospodarczych i ich struktura.....	16
	Produkcja sprzedana przemysłu.....	19
1.5	Rolnictwo.....	19
	Struktura powierzchni gruntów	19
	Struktura gospodarstw rolnych	21
1.6	Bezrobocie	22
	Stopa bezrobocia.....	22
	Struktura bezrobocia.....	23
	Powiatowy Urząd Pracy.....	25
1.7	Kultura i ochrona dóbr kultury.....	25
	Zabytki	25
	Muzeum w Raciborzu	27
	Imprezy kulturalne	28
1.8	Turystyka.....	30
	Atrakcje turystyczne.....	30
	Turyści	30
	Agroturystyka.....	31
1.9	Bezpieczeństwo publiczne	31
	Przestępstwa	31
	Bezpieczeństwo na drogach.....	33
	Bezpieczeństwo przeciwpożarowe i przeciwpowodziowe	34
1.10	Edukacja.....	34
	Placówki prowadzone przez powiat raciborski.....	34
	Kierunki kształcenia	36
	Kadra pedagogiczna.....	37
	Pozostałe jednostki oświatowe	37
	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu	38

1.11	Promocja i ochrona zdrowia	39
	Jednostki służby zdrowia	39
	Apteki	39
1.12	Wspieranie osób niepełnosprawnych	40
	Osoby niepełnosprawne w powiecie	40
	Ośrodek Informacji dla Osób Niepełnosprawnych	40
1.13	Pomoc społeczna	41
	Domy Pomocy Społecznej	41
	Ośrodki Pomocy Społecznej	41
	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	41
1.14	Kultura fizyczna i sport	42
	Infrastruktura sportowa	42
	Kluby sportowe i dyscypliny sportowe	42
2	Analiza strategiczna SWOT/TOWS Powiatu Raciborskiego	44
	Czynniki wewnętrzne i zewnętrzne powiatu wpływające na jego rozwój	44
	Macierz SWOT	45
	Macierz TOWS	47
	Wybór kierunku rozwoju (strategii)	49
	Najsilniejsze czynniki i relacje	50
3	Wizja i misja Powiatu Raciborskiego	53
	Wizja Powiatu Raciborskiego	53
	Misja Powiatu Raciborskiego	53
	Misja władz Powiatu Raciborskiego	53
4	Cele rozwoju Powiatu Raciborskiego	54
	Struktura celów	54
	Pole strategiczne I	57
	Pole strategiczne II	58
	Pole strategiczne III	59
5	Spójność strategii z dokumentami wyższego rzędu	62
	Pole strategiczne I	63
	Pole strategiczne II	67
	Pole strategiczne III	69
6	System wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii	71
	Założenia systemu wdrażania strategii	71
	Założenie systemu monitorowania realizacji strategii	72
	Założenia systemu ewaluacji strategii	73
	Załącznik nr 1. Zadania służące realizacji celów strategii	74
	Załącznik nr 2. Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji strategii	82
	Spis tabel, wykresów i rysunków	89

0 Wprowadzenie

Metodologia

Punktem wyjścia do przygotowania niniejszego dokumentu były **Założenia do Strategii Rozwoju Powiatu** przyjęte Uchwałą nr XV/133/2007 Rady Powiatu Raciborskiego z dnia 28 grudnia 2007 r.

W dniach 21 kwietnia oraz 7 maja 2008 r. zorganizowano w Górnośląskim Centrum Kultury i Spotkań im. Eichendorffa w Łubowicach **warsztaty strategiczne** służące wypracowaniu ostatecznego kształtu *Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015*. W warsztatach uczestniczyli przedstawiciele społeczności lokalnej – Radni Powiatu Raciborskiego, przedstawiciele organizacji gospodarczych, pozarządowych i edukacyjnych, pracownicy Starostwa Powiatowego w Raciborzu oraz członkowie Zarządu Powiatu.

Celem warsztatów było m.in.:

- określenie misji i wizji powiatu,
- identyfikacja potrzeb projektowych w ramach poszczególnych celów strategicznych i kierunków działań wraz z identyfikacją przyczyn / problemów tkwiących u podstaw realizacji zadań oraz oczekiwanych rezultatów wynikających z wdrożenia proponowanych rozwiązań,
- wypracowanie ostatecznego kształtu struktury strategicznej dokumentu.

Dokument strategii składa się z sześciu zasadniczych elementów:

- skrótovej diagnozy stanu obecnego powiatu, szczególnie w zakresie sfer znajdujących się w kompetencjach samorządu powiatowego,
- analizy strategicznej powiatu wraz ze wskazaniem kierunku strategii i najsilniejszych relacji pomiędzy czynnikami rozwoju,
- wizji i misji powiatu,
- struktury celów strategicznych i szczegółowych rozwoju powiatu wraz z propozycjami zadań i projektów do realizacji w ramach wdrażania strategii,
- analizy zgodności celów strategii z dokumentami wyższego rzędu, w szczególności ze strategią rozwoju kraju i strategią rozwoju województwa śląskiego,
- założeń do systemu wdrażania, monitoringu i ewaluacji strategii wraz z propozycjami wskaźników pomiaru rezultatów wdrażania strategii.

Opracowanie dokumentu

Strategię opracowano przy współudziale zespołu konsultantów firmy **LEM Projekt Sp. z o.o. w Krakowie** w składzie:

- Szymon Apacki,
- Karolina Komarnicka,
- Beata Kozłowska,
- Hanna Apacka

odpowiedzialnych za moderowanie warsztatów strategicznych oraz przygotowanie ostatecznej treści dokumentu.

LEM Projekt Sp. z o.o.
ul. Zwierzyniecka 15/6
31-103 Kraków

tel. 012 423 08 55 (61)
fax. 012 421 81 99

e-mail: biuro@lemprojekt.com.pl
www.lemprojekt.com.pl

Wykorzystane materiały

Przy opracowaniu dokumentu wykorzystano m.in. następujące dokumenty źródłowe i metodologiczne:

- *Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego. Część I – Diagnoza stanu istniejącego i dotychczasowych procesów rozwoju*, Racibórz – Opole, marzec 2000
- *Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego. Część II – Analiza strategiczna powiatu. Misja i wizja powiatu. Cele i programy strategiczne. Zadania realizacyjne*, Starostwo Powiatowe w Raciborzu, Racibórz – Opole, sierpień 2000
- *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Raciborskiego na lata 2004 – 2015*, Racibórz, grudzień 2003
- *Powiatowy Program Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w powiecie raciborskim na lata 2006 – 2011*, Racibórz 2005
- *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2002 – 2015*, Racibórz, 2002
- *Informacja o działalności Starostwa Powiatowego w Raciborzu w 2004 r., 2005 r., I i II półroczu 2006 r.*
- *Analiza stanu rolnictwa powiatu raciborskiego – materiały na sesję Rady Powiatu Raciborskiego*, październik 2007 r. – informacja Referatu Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Raciborzu
- *Realizacja polityki oświatowej Powiatu Raciborskiego w latach 2006 – 2007*, Racibórz, maj 2006 r.
- *Sprawozdanie z realizacji zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Raciborzu w 2005, 2006, 2007 r.*
- *Sprawozdanie z działalności Domu Pomocy Społecznej „Złota Jesień” za rok 2005, 2006, 2007*
- *Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy za okres od 01.01.2006 r. do 30.11.2006 r. oraz od 01.01.2007 r. do 30.10.2007 r.*
- *Sprawozdanie z działalności statutowej jednostki*, Powiatowy Zarząd Dróg w Raciborzu [2005, 2006, 2007]
- *Bezpieczeństwo mieszkańców Powiatu Raciborskiego. Informacja zbiorcza z realizacji zadań służb, inspekcji i straży powiatowych*, Racibórz, listopad 2007 r.
- *Analiza stanu bezpieczeństwa na terenie powiatu raciborskiego – informacja Komendy Powiatowej Policji w Raciborzu*
- *Informacja Komendanta Powiatowego PSP o stanie bezpieczeństwa ochrony przeciwpożarowej oraz o zagrożeniach pożarowych powiatu za rok 2007*, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Raciborzu, Racibórz, październik 2007
- *Informacja o aktualnym stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu raciborskiego*, Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Raciborzu, Racibórz, październik 2007
- *Informacja z pracy Prokuratury Rejonowej w Raciborzu za okres od 1 stycznia do 31 sierpnia 2006 r. oraz od 1.01.2007 r. do 31 sierpnia 2007 r. w zakresie stanu bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu Raciborskiego*
- *Powiat Raciborski. Analiza zagrożeń powodziowych oraz wielkości mienia i środków – informacja Śląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych*, Biuro Terenowe w Raciborzu
- *Informacja Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach*
- *Przemiany demograficzne w województwie śląskim w latach 2000 – 2006*, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, lipiec 2007 r.
- *Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności na lata 2007-2013*
- *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013. Narodowa Strategia Spójności*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, maj 2007 r.
- *Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006 r.

- *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020*, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice 2005
- *Planowanie strategiczne*, praca zbiorowa pod redakcją A. Klasika, PWE, Warszawa 1993
- W. Kłosowski i J. Warda, *Wyspy szans. Jak budować strategię rozwoju lokalnego*, Warda & Kłosowski Consulting, Bielsko-Biała 2001

Wybrane źródła internetowe:

- Główny Urząd Statystyczny: Bank Danych Regionalnych - <http://www.stat.gov.pl/bdr>
- Starostwo Powiatowe w Raciborzu – <http://www.powiatraciborski.pl>
- Urząd Miasta w Raciborzu - <http://www.raciborz.pl>
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Raciborzu - <http://www.pcpr.raciborz.org.pl>
- Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu - <http://www.pup-raciborz.pl/>
- Młodzieżowy Dom Kultury w Raciborzu – <http://www.mdk-raciborz.pl>
- Szpital Rejonowy w Raciborzu – <http://www.szpital.raciborz.pl>
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu – <http://www.pwsz.raciborz.edu.pl>
- Muzeum w Raciborzu - <http://www.muzeum.raciborz.pl/>
- Urząd Wojewódzki w Katowicach – <http://www.katowice.uw.gov.pl>
- Zarząd Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego - <http://www.zpk.com.pl/>
- Ministerstwo Ochrony Środowiska: Sieć Natura 2000 - <http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl/>

1 Sytuacja społeczno-ekonomiczna Powiatu Raciborskiego

1.1 Charakterystyka obszaru

Położenie

Powiat raciborski znajduje się na południu Polski, w zachodniej części województwa śląskiego. Z punktu widzenia geograficznego położony jest na Nizinie Śląskiej w Kotlinie Raciborskiej u północnych wrót Bramy Morawskiej. Powiat przecina z południa na północ rzeka Odra.

Powiat graniczy z trzema powiatami województwa śląskiego: wodzisławskim, rybnickim, gliwickim oraz dwoma powiatami województwa opolskiego: kędzierzyńsko-kozielskim i głubczyckim. Od strony południowej na odcinku o długości 47 km graniczy bezpośrednio z Republiką Czeską.

W skład powiatu raciborskiego wchodzi 8 gmin: miasto Racibórz – stolica powiatu, dwie gminy miejsko-wiejskie: Krzanowice i Kuźnia Raciborska oraz gminy wiejskie: Krzyżanowice, Nędza, Rudnik, Kornowac i Pietrowice Wielkie.

Rysunek 1.1 Mapa Powiatu Raciborskiego

Źródło: www.powiatraciborski.pl

Miasto Racibórz stanowi centrum gospodarcze obszaru i pełni funkcje związane z realizacją wielu potrzeb społeczności lokalnej powiatu (oraz po części powiatów ościennych) m.in. w zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego, ochrony zdrowia, zaopatrzenia, obsługi finansowej, kultury. Pełnieniu tych funkcji przez Racibórz sprzyja centralne położenie miasta w powiecie oraz rozwinięte powiązania komunikacyjne z gminami.

Położenie powiatu na pograniczu kilku kultur powodowało stosunkowo **częste zmiany przynależności państwowej obszaru powiatu**. Tereny obecnego powiatu raciborskiego były integralną częścią polskiej monarchii piastowskiej od końca X w. W przeciągu wieków obszar ten podlegał oprócz państwowości polskiej również czasowej zwierzchności państwowej Czech, Austrii, Prus i Niemiec. Po drugiej wojnie światowej ponownie znalazł się w granicach Polski. Ziemia raciborska ma długą i bardzo interesującą historię, kształtowaną wpływami kultur: czeskiej, niemieckiej, polskiej, morawskiej, śląskiej czy żydowskiej. Pasjonat odkrywania przeszłości znajdzie tu niepowtarzalne zabytki obrazujące wielowiekową i wielobarwną historię regionu kształtowaną przez przedstawicieli różnych narodów.

Powierzchnia i ludność

Powiat raciborski jest **średniej wielkości powiatem** – łączna powierzchnia powiatu wynosi **544 km²**, co stanowi 4,4% powierzchni województwa śląskiego. Największą gminą powiatu jest gmina Kuźnia Raciborska (127 km²) oraz Racibórz (75 km²).

Według stanu na koniec 2006 r. powiat zamieszkiwało **ok. 111,2 tys. mieszkańców**. Ponad połowę mieszkańców powiatu stanowią mieszkańcy Raciborza. Po ok. 10% ludności powiatu zamieszkuje gminy Kuźnia Raciborska i Krzyżanowice (patrz Tabela 1.1).

Tabela 1.1 Ludność powiatu raciborskiego (stan na 31 XII 2006 r.)

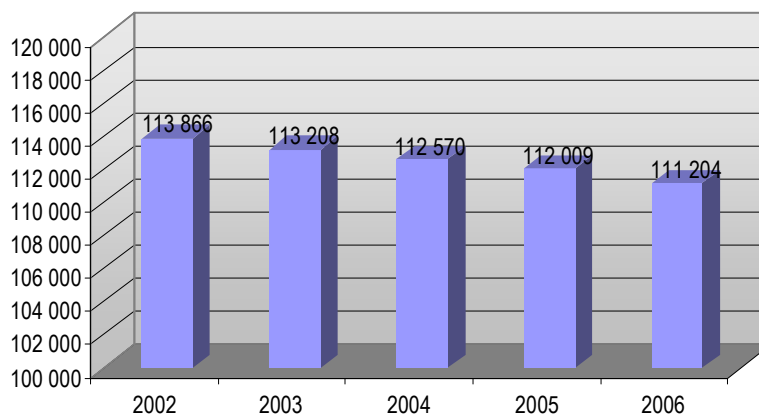
Wyszczególnienie	Liczba ludności	Udział
Racibórz	57 170	51,4%
Kornowac	4 765	4,3%
Krzanowice	6 045	5,4%
Krzyżanowice	11 466	10,3%
Kuźnia Raciborska	12 137	10,9%
Nędza	7 204	6,5%
Pietrowice Wielkie	7 172	6,4%
Rudnik	5 245	4,7%
Powiat raciborski	111 204	100,0%

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Ludność miejska powiatu stanowi ok. 59% populacji, zaś ludność wiejska – ok. 41%. Gęstość zaludnienia powiatu raciborskiego wynosi **205 osób / km²**. Jest to wielkość niższa od średniej notowanej dla całego województwa śląskiego (379 osób / km²), zaś znacznie wyższa od średniej ogólnopolskiej (122 osób / km²).

Istotne znaczenie ma liczba ludności powiatu w ujęciu wieloletnim. W ostatnich latach obserwowany jest stały **spadek liczby ludności powiatu raciborskiego** (patrz Wykres 1.1).

Wykres 1.1 Ludność faktycznie zamieszkała w powiecie raciborskim w latach 2002 – 2006

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

W okresie 2002 – 2006 **liczba ludności powiatu zmniejszyła się o 2,3%**. W porównaniu ze wskaźnikiem wojewódzkim (spadek o 1,3%) oraz ogólnopolskim (spadek 0,3%) wartość tę należy uznać za wysoką i niepokojącą. Jedną z przyczyn tej sytuacji jest utrzymujące się od kilku lat wysokie ujemne saldo migracji zagranicznej związane ze zjawiskiem migracji zarobkowej mieszkańców. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na tę sytuację jest ujemne saldo przyrostu naturalnego.

Oprócz niekorzystnych zmian w liczbie ludności obserwuje się również proces **starzenia społeczeństwa** powiatu raciborskiego.

Tabela 1.2 Dynamika zmian demograficznych w powiecie raciborskim w latach 2002 – 2006

Wyszczególnienie	J.m.	2002	2003	2004	2005	2006
Ludność faktycznie zamieszkała	osoba	113 866	113 208	112 570	112 009	111 204
Ludność na 1 km ²	osoba	209	208	207	206	205
W % ogółem ludność w wieku:						
przedprodukcyjnym	%	22,4	21,4	20,5	19,7	18,9
produkcyjnym	%	62,8	63,5	63,9	64,4	65,0
poprodukcyjnym	%	14,8	15,1	15,6	15,8	16,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	59,1	57,5	56,4	55,2	53,9
Kobiety na 100 mężczyzn	osoba	107	107	108	108	108

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

W kolejnych latach obserwowany jest **istotny spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym**. Trendom tym towarzyszył również stosunkowo silny wzrost udziału osób w wieku produkcyjnym jako konsekwencja wchodzenia w wiek dorosły osób urodzonych w wyżym demograficznym lat 80. XX w. Powodowało to paradoksalnie poprawę wartości wskaźnika obciążenia demograficznego (spadek), jednakże analizy demograficzne wskazują, że

utrzymanie się obecnie obserwowanych trendów demograficznych w najbliższych latach powodować będzie pogarszanie się wielkości tego wskaźnika (jego wzrost).

1.2 Środowisko przyrodnicze

Klimat

Biorąc pod uwagę ogólny podział kraju na regiony klimatyczne wg prof. E. Romera, powiat raciborski leży w **krainie klimatycznej określonej jako „Brama Morawska”**. Oznacza to, że należy on do jednej z najcieplejszych stref klimatycznych w Polsce. Należy jednak zaznaczyć, że **klimat lokalny jest zróżnicowany** z powodu budowy geologicznej terenu i ukształtowania powierzchni. Różnice dotyczą terenów położonych na Płaskowyżu Głubczyckim, Płaskowyżu Rybnickim i w dolinie Odry. Najbardziej korzystne warunki panują na obszarze położonym na Płaskowyżu Głubczyckim, mniej korzystne na Płaskowyżu Rybnickim i w dolinie Odry, głównie z powodu inwersji temperaturowych i niedoboru wilgoci. Dodatkowo klimat różnicują wały przeciwpowodziowe i inne przegrody terenowe.

Średnia temperatura roczna dla powiatu (8°C) nie odbiega od wartości średniej temperatury dla kraju, podobnie jak średnia temperatura lipca. Średnia temperatura stycznia (-2,1°C) jest z kolei wyższa niż przeciętna wartość dla kraju. Średnie roczne opady atmosferyczne dla powiatu wynoszą ok. 673 mm i nieznacznie przekraczają średnią wartość dla Polski. **Nasłonecznienie i wilgotność powietrza także są umiarkowane**. Kierunki wiatrów pokrywają się z kierunkiem przebiegu doliny Odry (oś północ-południe), a ich prędkości są umiarkowane. Na obszarze powiatu notuje się dość duży udział cisz.

Ze względu na dość długi okres wegetacyjny (220 dni) warunki klimatyczne są korzystne dla rolniczego użytkowania terenu powiatu.

Gleby

Rodzaje gleb na obszarze powiatu raciborskiego różnią się między sobą w zależności od budowy geologicznej. W części powiatu położonej **na Płaskowyżu Głubczyckim** występują **gleby brunatne i bielcowe**. Powstały z utworów pyłowych lessopodobnych. Gleby te cechuje duża zasobność w składniki pokarmowe, dobra struktura i odczyn obojętny lub lekko kwaśny. Oznacza to, że gleby te można określić jako **urodzajne – należą one od I do IIIa klas bonitacyjnych i nadają się pod uprawę właściwie wszystkich ziemiopłodów, gwarantując stosunkowo wysokie plony**. Występują także gleby mniej żyzne, bardziej narażone na erozję, które można zaliczyć do klas IV, a na zboczach niektórych dolinek występują gleby klasy V. Niestety na skutek niewłaściwego gospodarowania ziemią, niekorzystnego układu pól, eliminowania zadrzewień oraz zmian klimatu wartość gleb obniża się, co utrudnia ich efektywne zagospodarowanie.

Fot. 1.1 Krajobraz rolniczy w powiecie raciborskim

Źródło: www.powiatraciborski.pl

Na obszarze położonym **w dolinie Odry** występują **gleby brunatne o kwaśnym odczynie oraz gleby bielcowe**. Powstały one z utworów pyłowych pochodzenia wodnego. Najczęściej wymagają wapnowania oraz nawadniania, jednak dzięki temu stają się żyzne i ich produktywność wzrasta. Można je zaliczyć do wyższych klas bonitacyjnych. Na tym obszarze występują również lekkie mady piaszczyste. Cechują się one niedoborem wilgoci, dlatego ich przydatność w rolnictwie jest niższa (niskie klasy bonitacyjne).

Gleby o wysokich klasach bonitacyjnych (I-III) nadają się do uprawy buraków, pszenicy, roślin przemysłowych, krzewów owocowych oraz innych ziemiopłodów wymagających dobrych warunków.

Z kolei na **Płaskowyżu Rybnickim** występują **gleby piaszczyste, biellicowe, pseudobiellicowe oraz naiłowe**. Najczęściej gleby te są nadmiernie uwilgotnione, co sprawia, że nadają się raczej pod uprawy roślin pastewnych, a częściej po prostu na cele nierolnicze (zalesianie).

Podobnie w **Kotlinie Raciborskiej** występują **gleby o niskich klasach bonitacyjnych (IVb-V)**. Nie są one zasobne w składniki pokarmowe i nadają się pod uprawy żyta i ziemniaków, bądź pod zalesianie.

Stosunkowo wysoka jakość gleb w powiecie determinuje sposób ich użytkowania – niemal dwie trzecie obszaru powiatu stanowią użytki rolne. Z kolei na ziemiach mało żyznych przeważają zalesienia.

Wody

Na sieć hydrograficzną powiatu raciborskiego składa się rzeka Odra i jej dopływy: lewobrzeżna Psina z dopływem Troją i prawobrzeżna Ruda z dopływem Suminą.

Odra w granicach powiatu płynie na długości ok. 50 km, a swój bieg rozpoczyna w Kotlinie Kozielsko-Raciborskiej zwanej też Doliną Górnej Odry, czyli w miejscu, w którym Olza wpada do Odry. Odra jest rzeką typowo nizinną, charakteryzuje się niskim spadkiem i silnym meandrowaniem. Jednak większość zakoli została wyeliminowana na skutek sztucznego skracania koryta.

Przez Płaskowyż Głubczycki przepływa **Psina** z dopływem Troją, która wpada do Odry na ok. 3 km powyżej Raciborza. Z kolei na wysokości miejscowości Turze znajduje się ujście rzeki **Ruda** wraz z Suminą do Odry.

Wszystkie główne rzeki przepływające przez powiat niosą **wodę pozaklasowej jakości**. Wody są już zanieczyszczone wkraczając w granice powiatu – Odra niesie zanieczyszczenia z Czech, a pozostałe rzeki z terenów zurbanizowanych i przemysłowych, przez które przepływają docierając do Odry. Jakość wód pogarsza się jednak w miarę przepływania przez powiat raciborski ze względu na zrzut ścieków komunalnych i przemysłowych.¹

Na system wód powierzchniowych składa się także wiele mniejszych cieków, tworzących sieć raczej melioracyjną. Oprócz tego w dolinie Odry znajdują się zbiorniki wodne, które zostały utworzone w miejscu wyrobisk po eksploatacji piasków i żwirów. Ich powierzchnia powiększa się wraz z postępem robót eksploatacyjnych.²

Występowanie wód podziemnych uwarunkowane jest budową geologiczną terenu powiatu. Warstwy wodonośne trzeciorzędu, występujące w północnej części powiatu (gminy Kuźnia Raciborska i Nędza) oraz w okolicach Raciborza, nie mają dużej wartości użytkowej i prowadzą małe ilości wody. Z kolei **sarmacki basen sedymentacyjny**, obejmujący część powiatu, zasobny jest w wodę wysokiej jakości. Z tego

¹ *Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego. Część I – Diagnoza stanu istniejącego i dotychczasowych procesów rozwoju*, Racibórz – Opole, marzec 2000, s. 219-222.

² *Ibidem*, s. 31-32.

powodu pełni on rolę jednego z **Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w Polsce (GZWP) o nazwie Subniecka Kędzierzyńsko – Głubczycka** (zbiornik nr 332).³

Surowce naturalne

Na obszarze powiatu raciborskiego dominują **piaski i żwiry oraz surowce ilaste**, czyli gliny piaszczyste, lessopodobne i muły rzeczne. Szczególnie cenne są gliny i piaski doliny Odry, gdzie znajduje się większość zasobów i wydobycia kruszyw naturalnych, przy czym najbogatsze złoża zlokalizowane są na odcinku Odry pomiędzy Zabełkowem a Raciborzem.

Żwiry i piaski pozyskiwane w dolinie Odry mogą służyć jako mieszanka piaskowo-żwirowa (w stanie naturalnym) bądź do produkcji kruszyw budowlanych (po uszlachetnieniu), wykorzystywanych w produkcji betonów. Ze względu na dużą zasobność złóż rozwinęła się działalność eksploatacyjna, szczególnie na obszarze, który leży pod przyszłym zbiornikiem Racibórz. Część stanowisk eksploatacyjnych położona jest z kolei w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich i ich eksploatacja wymaga analizowania celowości ze względu na konflikt ze środowiskiem naturalnym.⁴

Lasy

Największy zwarty kompleks leśny w powiecie leży w jego **północno-wschodniej części**. W lasach tych dominuje **sosna, świerk i dąb**. Drzewostan nie jest bardzo stary, ale cechuje się **wysokimi walorami krajobrazowymi**. Cały ten obszar objęty jest ochroną w ramach funkcjonowania Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.

Fot. 1.2 Krajobraz leśny w powiecie raciborskim

Źródło: www.powiatraciborski.pl

Powierzchnia gruntów leśnych wynosi ok. 14 000 ha. Ogólna lesistość powiatu wynosi ok. 25%, z tego **najbardziej zalesione są gminy Kuźnia Raciborska oraz Nędza**, a najmniej – Krzanowice, Krzyżanowice i Pietrowice Wielkie.⁵

Około trzech czwartych powierzchni lasów stanowią lasy będące własnością osób fizycznych. Ok. 23% ogólnej powierzchni lasów stanowią lasy ochronne.⁶

Parki krajobrazowe i rezerwaty

Niemal 20 000 ha stanowią tereny o szczególnych walorach przyrodniczych, objęte ochroną prawną.

³ *Ibidem*, s. 219-222.

⁴ *Ibidem*, s. 41-44.

⁵ www.stat.gov.pl/bdr.

⁶ *Ibidem*.

Część powierzchni powiatu (ok. 19 260 ha) leży w granicach **Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich**. Został on utworzony na mocy Rozporządzenia Wojewody Katowickiego z dnia 23 listopada 1993 r. Od 2000 r. park wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Celem funkcjonowania parku jest **ochrona niepowtarzalnych wartości przyrodniczych i kulturowych związanych z gospodarowaniem zakonu Cystersów na ziemiach Górnego Śląska**. Park służy również ochronie wartości stanowiących podstawę rozwoju turystyki i rekreacji na tym obszarze oraz ich popularyzacji.

Całkowita powierzchnia parku wynosi ok. 500 km². Dodatkowo ochroną objęty jest teren leżący w otulinie parku (ok. 140 km²). Park zajmuje teren leżący w granicach czterech powiatów: raciborskiego, rybnickiego, gliwickiego i miasta Żory. Na obszarze parku znajduje się wiele obiektów przyrody nieożywionej o dużej wartości przyrodniczej. Można też znaleźć różnorodne gatunki flory i fauny, w tym wiele chronionych. Bogactwo gatunków wynika z różnorodności warunków siedliskowych w parku.

W 1957 r. w celu ochrony szczególnie wartościowego kompleksu leśno-stawowego w okolicy Raciborza – w gminach Nędza i Kuźnia Raciborska – utworzono **rezerwat przyrody „Łęczczok”**. Rezerwat służy zachowaniu i ochronie **wielogatunkowego lasu łągowego** (zespół grabowy z domieszką buka, wiazu, klonu, jesionu), **stawów wraz ze stanowiskami łągowymi różnych gatunków fauny oraz starorzeczy rzeki Odry ze stanowiskiem kotewki orzecha wodnego**.

„Łęczczok” zajmuje ok. 400 ha, w tym 134 ha powierzchni leśnej i 247 ha stawów.⁷

Inne formy ochrony

Część obszaru powiatu raciborskiego objęta jest **ochroną w ramach sieci Natura 2000**⁸. Są to:

Fot. 1.3 Ogród Botaniczny „Arboretum Bramy Morawskiej”

Źródło: www.powiatraciborski.pl

- obszar chronionego krajobrazu **„Meandry rzeki Odry w gminie Krzyżanowice”**, obejmujący część doliny Odry na granicy polsko-czeskiej;
- obszar **„Stawy Łęczczok”**, obejmujący teren rezerwatu.

Oprócz ochrony w postaci parku krajobrazowego i rezerwatu przyrody ochroną objęto **46 pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej**.

W Raciborzu założono ogród botaniczny **Arboretum Bramy Morawskiej**. Obejmuje on cały las Obora. Jego funkcjonowanie ma służyć celom dydaktyczno-naukowym, turystyczno-rekreacyjnym oraz kulturalnym.⁹

⁷ <http://www.zpk.com.pl/index1.php?ntabela=ckkrw>

⁸ <http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl/>

⁹ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Raciborskiego na lata 2004-2015, Racibórz, grudzień 2003, s. 55-58.

1.3 Infrastruktura komunikacyjna

Infrastruktura drogowa

Sieć dróg publicznych w powiecie raciborskim liczy łącznie **ok. 675 km**. Daje to zagęszczenie dróg na poziomie 124 km na 100 km². W porównaniu ze średnią ogólnopolską jest to wartość o blisko 50% wyższa, co świadczyć może o dużej dostępności komunikacyjnej w ramach obszaru powiatu. W porównaniu z danymi notowanymi dla województwa śląskiego, wartość ta jest jednak niższa od średniej wojewódzkiej. Ma na to wpływ występowanie na terenie województwa silnych ośrodków zurbanizowanych, szczególnie w aglomeracji górnośląskiej.

Drogi krajowe

Najważniejszą trasą przebiegającą przez obszar powiatu raciborskiego jest **droga krajowa nr 45 Zabełków – Złoczew**. Przebiega ona przez powiat na osi południe – północ. Trasa ta stanowi praktyczne połączenie przejścia granicznego w Chałupkach z drogą krajową nr 14 w Złoczewie m.in. przez Krzyżanowice, Racibórz, Krapkowice, Opole, Kluczbork, Wieluń. Długość trasy na terenie powiatu raciborskiego wynosi około 35 km.

Droga nr 45 posiada **znaczenie strategiczne** z punktu widzenia powiatu. Stanowi **połączenie z Republiką Czeską oraz z autostradą A4 w kierunku północnym i zachodnim**. Na części odcinków stan techniczny drogi jest wysoce niezadowolający i wymaga przeprowadzenia modernizacji. Szczególnie dotyczy to odcinka zlokalizowanego na terenie gminy Rudnik. Droga znajduje się w **zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad**.

Na niewielkim odcinku na terenie powiatu zlokalizowana jest również droga krajowa **nr 78 Chałupki – Chmielnik**, która łączy się w Zabełkowie z DK 45. Droga ta stanowi połączenie przejścia granicznego w Chałupkach z autostradą A4 w kierunku wschodnim.

Drogi wojewódzkie

Oprócz drogi krajowej nr 45 szkielet sieci komunikacji drogowej powiatu tworzą drogi wojewódzkie. Na terenie powiatu zlokalizowanych jest 10 odcinków tych dróg o łącznej długości **ok. 102 km** (patrz Tabela 1.3).

Tabela 1.3 Drogi wojewódzkie w powiecie raciborskim

Lp.	Numer drogi	Droga / odcinek	Długość w km
1.	DW 416	od granicy woj. opolskiego do DK 45 w m. Racibórz	11,4
2.	DW 417	od granicy woj. opolskiego do DW 416	11,2
3.	DW 421	od granicy woj. opolskiego do DW 922 (Nędza)	10,3
4.	DW 915	od DW 421 (Ciechowice) do DW 919 (Racibórz)	6,3
5.	DW 916	od DK 45 m. Racibórz do granicy państwa (Czechy)	8,9
6.	DW 917	od DK 45 w m. Racibórz do granicy państwa (Czechy)	9,7
7.	DW 919	od DW 935 w m. Racibórz do DW 920 w m. Rudy	22,9
8.	DW 922	od DW 425 Kuźnia Raciborska do DW 919 (Nędza)	5,9
9.	DW 935	od DK 45 do skrzyżowania w m. Rzuchów (DW 933)	12,9
10.	DW 936	od mostu nad rzeką Odrą łącznie z mostem do DK 45	2,8
RAZEM :			102,3

Źródło: <http://www.katowice.uw.gov.pl/index.php?download/2n64a4250dded75fcc7ac237f910e8a54e>

Drogi wojewódzkie stanowią główny kanał komunikacji powiatu z obszarami sąsiednimi i **w dużym stopniu decydują o dostępności komunikacyjnej powiatu**. Stanowią również bardzo ważny element spajający gminy powiatu.

Drogi wojewódzkie znajdują się **w gestii Zarządu Dróg Wojewódzkich w Katowicach**. Część z nich **wymaga pilnej modernizacji**. Dotyczy to szczególnie odcinków:

- DW 416: Racibórz – Pietrowice Wielkie – woj. opolskie
- DW 919: Racibórz – Rudy
- DW 935: Racibórz – Rzuchów
- DW 917: Krzanowice – Chuchelná (Rep. Czeska)
- DW 936: Krzyżanowice – Wodzisław Śląski
- Modernizacja przeprawy promowej na Odrze Ciechowice – Grzegorzowice

Drogi powiatowe

W bezpośredniej gestii samorządu powiatowego znajdują się drogi powiatowe (w powiecie raciborskim **zarządzane przez Powiatowy Zarząd Dróg w Raciborzu**). Łączna długość sieci tych dróg w powiecie wynosi **ok. 165 km**, w tym o nawierzchni ulepszonej ok. 94%. W przeważającej części stanowią one uzupełnienie sieci dróg wojewódzkich i krajowych i w głównej mierze obsługują ruch lokalny (połączenia między poszczególnymi gminami powiatu). Gęstość tych dróg (ok. 30 km / 100 km²) jest nieznacznie niższa od wartości notowanej dla całego kraju i znaczenie niższa (o ponad 60%) od średniej wojewódzkiej. Najwięcej dróg powiatowych zlokalizowanych jest w gminie Rudnik, Pietrowice Wielkie, Krzanowice i Krzyżanowice.

Stan techniczny dróg powiatowych w powiecie raciborskim jest **w znacznej mierze niezadawalający**. Wiele z nich wymaga modernizacji. Z punktu widzenia strategicznego szczególne znaczenie mają drogi powiatowe łączące się w dłuższe odcinki dróg, które mogą stanowić **alternatywne połączenia względem dróg wojewódzkich**. Do takich odcinków należą m.in. drogi 3504S, 3503S i 3521S łączące Pietrowice Wielkie z Pawłowem, Modzurowem i Szonowicami. Trasa ta stanowi połączenie z siecią dróg krajowych i wojewódzkich *de facto* dla trzech gmin powiatu, a po podniesieniu jakości jej nawierzchni może pełnić funkcję zachodniej obwodnicy powiatu raciborskiego.

Biorąc pod uwagę położenie geograficzne powiatu raciborskiego oraz jego wpływ na perspektywy rozwojowe tego obszaru, strategiczne znaczenie mają również **powiatowe drogi transgraniczne**. Na sieci tych dróg znajdują się 4 przejścia graniczne: Tworków – Hat', Owsiszcze – Píšť; Gródczanki – Třebom, Chałupki – Šilheřovice. Dla usprawnienia komunikacji transgranicznej szczególne znaczenie ma remont dróg powiatowych 3526S Pietrowice Wielkie – Třebom (Rep. Czeska) i 3507S Tworków – Hat' (Rep. Czeska).

Drogi gminne

Najmniejsze znaczenie z punktu widzenia strategicznego, ale bardzo duże z punktu widzenia jakości życia społeczności lokalnej posiadają drogi gminne. Długość sieci tych dróg na terenie powiatu raciborskiego wynosi łącznie **ok. 375 km**, w tym o nawierzchni ulepszonej ok. 85%. Gęstość dróg gminnych wynosi ok. 68 km / 100 km² i jest o ponad 100% wyższa od średniej ogólnopolskiej. Zarządzanie tymi drogami znajduje się w kompetencjach gmin.

Koleje

Na terenie powiatu raciborskiego istnieje **stosunkowo mocno rozbudowana sieć kolejowa**. Łączna długość linii kolejowych wynosi ponad 100 km. Stacja Racibórz stanowi lokalnych węzeł kolejowy. Sieć tras kolejowych rozchodzi się w 6 kierunkach¹⁰:

- Kuźnia Raciborska – Kędzierzyn-Koźle
- Nędza – Rydułtowy – Rybnik
- Markowice – Bluszczów – Wodzisław
- Krzyżanowice – Chałupki – granica państwa
- Studzienna – Krzanowice
- Studzienna – Pietrowice – Kietrz – Baborów.

Najistotniejsze znaczenie transportowe ma zelektryfikowana linia magistralna przebiegająca od Wrocławia przez Opole – Kędzierzyn-Koźle – Racibórz, przez granicę państwa i dalej przez Bohumin, Ostrawę, w kierunku Bratysławy, Budapesztu i Wiednia. Pozostałe linie mają głównie charakter lokalny. Transport pasażerski ze stacji Racibórz odbywa się na trasach pozalokalnych (m.in. Katowice, Warszawa, Opole, Wrocław, Ostrawa), jak i lokalnych (m.in. Rybnik, Kędzierzyn-Koźle, Chałupki, Pszczyna).

1.4 Przedsiębiorstwa

Liczba podmiotów gospodarczych i ich struktura

Zgodnie z danymi GUS **liczba podmiotów w systemie REGON w 2006 r. w powiecie raciborskim wynosiła 7585 podmiotów**, rok wcześniej było ich 7533, a w 2004 r. – 7600.¹¹ Oznacza to, że liczba podmiotów utrzymuje się w ostatnich latach na średnim poziomie ok. 7550 podmiotów i ulega niewielkim wahaniom. Szczegółowo rozkład podmiotów w poszczególnych gminach powiatu prezentuje poniższa tabela.

¹⁰ *Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego. Część I – Diagnoza stanu istniejącego i dotychczasowych procesów rozwoju*, Racibórz – Opole, marzec 2000, s. 144 – 146.

¹¹ www.stat.gov.pl/bdr

Tabela 1.4 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON w gminach powiatu raciborskiego – stan na 31.12.2006 r.

Gmina	podmioty ogółem	w tym					
		spółki handlowe razem	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicz- nego	spółki cywilne	spółdziel- nie	fundacje, stowarzy- szenia, organizacje społeczne	osoby fizyczne prowadzą- ce działal- ność gosp.
Racibórz	4 912	382	79	492	17	92	3 395
Krzanowice	212	6	3	12	4	12	149
Kuźnia Raciborska	618	28	10	37	1	23	447
Kornowac	308	2	0	25	0	10	245
Krzyżanowice	656	22	12	44	7	16	513
Nędza	342	7	2	18	1	9	279
Pietrowice Wielkie	307	26	8	11	11	19	213
Rudnik	230	6	1	12	3	20	151
Powiat raciborski ogółem	7 585	479	115	651	44	201	5 392

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnikiem pozwalającym w sposób pośredni ocenić poziom rozwoju przedsiębiorczości na obszarze powiatu jest liczba podmiotów przypadająca na 10 000 mieszkańców. Wartość tego wskaźnika dla poszczególnych gmin przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 1.5 Liczba podmiotów gospodarki w gminach powiatu raciborskiego przypadająca na 10 000 mieszkańców – stan na 31.12.2006 r.

Gmina	podmioty ogółem	w tym					
		spółki handlowe ogółem	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicz- nego	spółki cywilne	spółdziel- nie	fundacje, stowarzy- szenia, organizacje społeczne	osoby fizyczne prowadzą- ce działal- ność gosp.
Racibórz	842,4	65,5	13,5	84,4	2,9	15,8	582,2
Krzanowice	348,3	9,9	4,9	19,7	6,6	19,7	244,8
Kuźnia Raciborska	503,1	22,8	8,1	30,1	0,8	18,7	363,9
Kornowac	654,3	4,2	0,0	53,1	0,0	21,2	520,5
Krzyżanowice	570,8	19,1	10,4	38,3	6,1	13,9	446,4
Nędza	469,7	9,6	2,7	24,7	1,4	12,4	383,1
Pietrowice Wielkie	426,2	36,1	11,1	15,3	15,3	26,4	295,7
Rudnik	441,7	11,5	1,9	23,0	5,8	38,4	290,0
Powiat raciborski ogółem	673,8	42,6	10,2	57,8	3,9	17,9	479,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zdecydowanie największa liczba podmiotów gospodarki narodowej (w ujęciu bezwzględny i w odniesieniu do liczby mieszkańców) zarejestrowana jest w Raciborzu. Wynika to przede wszystkim z dużej liczby ludności tego ośrodka i związa-

nego z tym większego zapotrzebowania na różnego rodzaju usługi i produkcję oraz ze statusu miasta jako stolicy powiatu. W pozostałych gminach wskaźnik ten jest dużo niższy niż w Raciborzu, należy jednak podkreślić, że rejestr REGON nie obejmuje działalności prowadzonej przez rolników indywidualnych.

W porównaniu z powiatami sąsiednimi (powiatem rybnickim i wodzisławskim) wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 10 000 mieszkańców w powiecie raciborskim odnotowuje nieco wyższą wartość, zaś w porównaniu z miastami na prawach powiatu: Rybnikiem i Żorami – wartości niższe.

Najbardziej rozpowszechnioną formą jest **prowadzenie działalności przez osoby fizyczne** lub w formie spółki cywilnej.

Strukturę podmiotów gospodarki zarejestrowanych w systemie REGON można analizować także z punktu widzenia branż (patrz Tabela 1.6).

Tabela 1.6 Podmioty gospodarki narodowej w gminach powiatu raciborskiego według sekcji – stan na koniec 2006 r.

Gmina	podmioty ogółem	w tym							
		rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	przemysł	budownictwo	handel i naprawy	hotele i restauracje	transport, łączność, gospodarka magazynowa	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości i firm
Racibórz	4 912	62	477	481	1 507	139	299	192	947
Krzanowice	212	9	25	28	50	7	9	5	19
Kuźnia Raciborska	618	27	73	65	198	14	31	12	87
Kornowac	308	6	32	35	109	19	31	6	11
Krzyżanowice	656	21	83	109	186	26	38	16	64
Nędza	342	12	54	55	85	13	20	5	36
Pietrowice Wielkie	307	20	45	49	76	8	20	4	14
Rudnik	230	14	27	37	43	7	21	3	22
Powiat raciborski ogółem	7 585	171	816	859	2 254	233	469	243	1 200

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z powyższych danych wynika, że **najwięcej podmiotów rejestrowanych w systemie REGON w powiecie raciborskim funkcjonuje w sekcji *Handel i naprawy* (ok. 30%) oraz *Obsługa nieruchomości i firm* (ok. 16%)**. Udział podmiotów z sekcji *Handel i naprawy* jest typową wartością odnotowywaną w warunkach polskich, natomiast udział podmiotów z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* jest wartością stosunkowo wysoką na tle innych obszarów, co należy interpretować jako zjawisko pozytywne – przyjmuje się, że gospodarki o wyższym poziomie rozwoju charakteryzują się większym udziałem podmiotów działających w sferze usług rynkowych.

Powyższe dane mogą sugerować niewielką liczbę podmiotów działających w sekcji związanej z rolnictwem, wynika to jednak z faktu, iż system REGON nie obejmuje osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

Z punktu widzenia własnościowego zdecydowanie dominują podmioty prywatne, a sektor publiczny stanowi jedynie ok. 7,5-8% wszystkich podmiotów.

Produkcja sprzedana przemysłu

Zgodnie z danymi GUS wielkość produkcji sprzedanej przemysłu w powiecie raciborskim wyniosła w 2006 r. 1720,5 mln złotych, co daje ok. 15 430 złotych *per capita*. Wielkość ta wzrosła dwukrotnie w porównaniu do 2000 r.¹² Wartości dla powiatu raciborskiego przekroczyły znacznie analogiczne wskaźniki dla sąsiednich powiatów rybnickiego i wodzisławskiego, były natomiast niższe od wskaźników dla Rybnika. Ponadto dynamika wzrostu produkcji sprzedanej przemysłu w powiecie raciborskim znacznie przewyższyła dynamikę w sąsiednich powiatach, co uznać należy za zjawisko pozytywne.

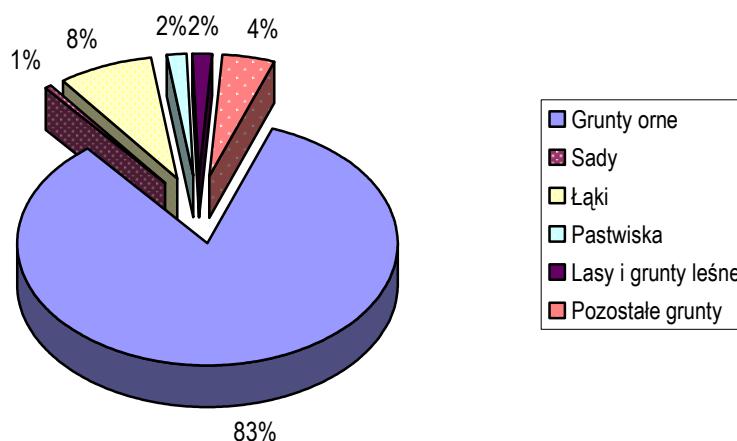
1.5 Rolnictwo

Struktura powierzchni gruntów

Użytki rolne stanowią ok. 94% powierzchni gruntów w gospodarstwach rolnych (ok. 60% powierzchni powiatu). Jest to jeden z najwyższych odsetków w całym województwie śląskim. Znacząca większość tych użytków stanowią grunty orne, a tylko niewielki odsetek to łąki, sady, pastwiska i lasy.

Wartość tych wskaźników świadczy o rolniczym charakterze analizowanego powiatu.

Wykres 1.2 Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w powiecie raciborskim w 2002 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z PSR 2002.

¹² www.stat.gov.pl/bdr

Tabela 1.7 Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w powiecie raciborskim

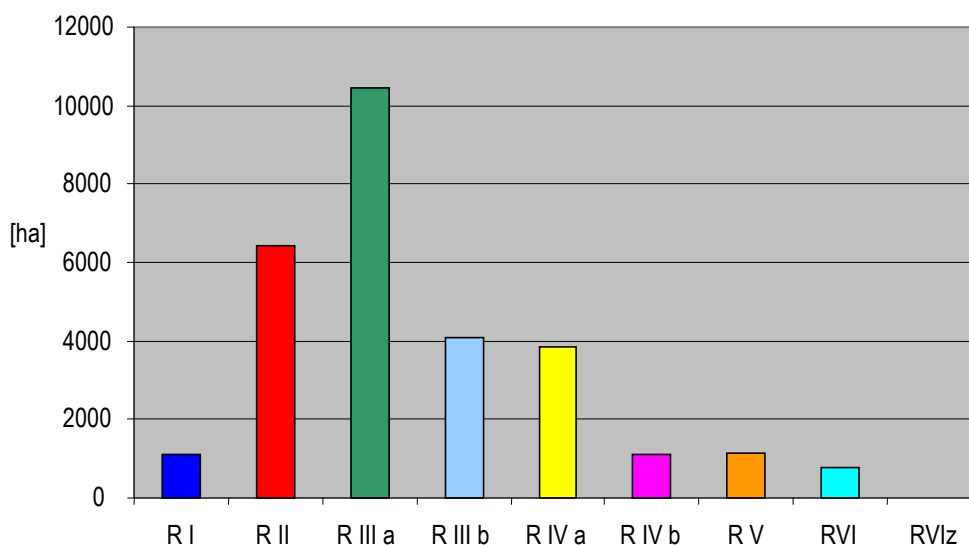
Wyszczególnienie	Ogółem		w tym: użytkowanie gruntów w gospodarstwach indywidualnych		w tym: użytkowanie gruntów w Rolniczych Spółdzielniach Produkcyjnych		w tym: użytkowanie gruntów w gospodarstwach spółek prawa handlowego oraz dzierżawionych przez rolników z ANR	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Użytki rolne	34 460	100,00	22 371	100,00	3 112	100,00	8 977	100,00
w tym:								
grunty orne	27 271	79,14	17 994	80,44	2 653	85,25	6 624	73,79
sady	500	1,45	370	1,65	3	0,10	127	1,41
łąki	3 974	11,53	2 768	12,37	264	8,48	942	10,49
pastwiska	1 151	3,34	478	2,14	96	3,08	577	6,43
zabudowane	778	2,26	602	2,69	73	2,35	103	1,15
pod stawami	494	1,43	142	0,63	22	0,71	330	3,68
pod rowami	292	0,85	17	0,08	1	0,03	274	3,05

Tabela 1.8 Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w powiecie raciborskim z podziałem na gminy

Gmina	Pow. ogólna gruntów ha	Grunty orne	Sady	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe	Grunty rolne zabudowane	Grunty pod stawami	Grunty pod rowami	Razem Użytki rolne
Kornowac	2 630	1 586	74	279	57	59	16	2	2 073
Krzanowice	4 706	3 559	25	521	82	92	3	25	4 307
Krzyżanowice	6 967	4 685	51	465	109	159	35	38	5 542
Kuźnia Racib.	12 684	1 253	36	676	251	56	8	34	2 314
Nędza	5 714	1 386	25	532	141	68	343	47	2 542
Pietrowice W.	6 807	5 250	49	446	154	146	9	39	6 093
Racibórz	7 496	4 173	43	633	97	79	79	94	5 198
Rudnik	7 394	5 379	197	422	260	119	1	13	6 391
Razem	54 398	27 271	500	3 974	1 151	778	494	292	34 460

Jednym z najistotniejszych czynników wpływających na duże znaczenie rolnictwa w gospodarce lokalnej powiatu raciborskiego jest **wysoka jakość gleb**. Prawie 66% powierzchni gruntów ornych w powiecie to ziemia najwyższej jakości, mieszcząca się w przedziale **I - IIIa klas bonitacyjnych**. Szczególnie korzystne warunki glebowe występują w **gminach Krzanowice, Pietrowice Wielkie, Krzyżanowice, a także w Rudniku i Raciborzu**. Korzystną dla rolnictwa cechą regionu jest także **sprzyjający klimat** o relatywnie długim okresie wegetacyjnym, odpowiedniej wilgotności powietrza i nasłonecznienia. Czynniki te wpływają na wysokość uzyskiwanych plonów, które w większości przypadków są dużo wyższe od średnich krajowych.

Wykres 1.3 Podział gruntów ornych wg klas bonitacyjnych

W powierzchni zasiewów na gruntach powiatu dominują zboża, które stanowią ponad 70% ogólnej powierzchni zasiewów. Istotny udział w powierzchni zasiewów mają również uprawy roślin przemysłowych i pastewnych oraz ziemniaków¹³. W porównaniu do wartości dla całego województwa śląskiego i dla sąsiednich powiatów powiat raciborski wyróżnia się stosunkowo **wysokim odsetkiem zasiewów roślin przemysłowych**.

Oprócz upraw gospodarstwa rolne zajmują się **hodowlą zwierząt gospodarskich**, spośród których najpopularniejszy jest drób i bydło oraz trzoda chlewna. Porównując wielkość hodowli w poszczególnych powiatach można stwierdzić, że hodowle te w powiecie raciborskim są **jednymi z najliczniejszych w województwie**.

Struktura gospodarstw rolnych

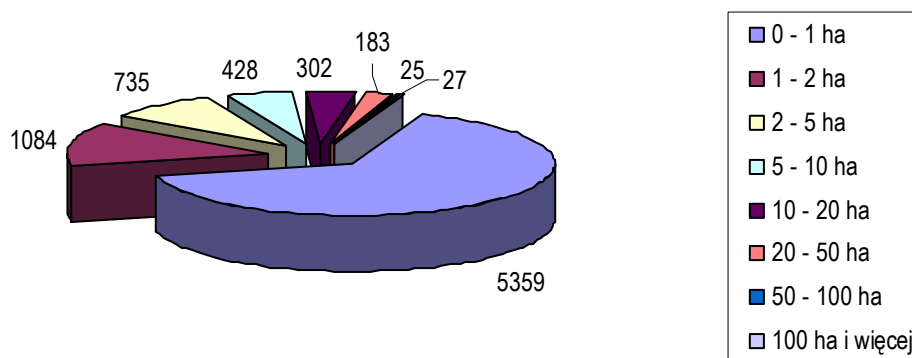
W 2002 r. zgodnie z danymi z *Powszechnego Spisu Rolnego 2002* na terenie powiatu raciborskiego funkcjonowały **8 143 gospodarstwa rolne**, z czego **ponad 70%** (czyli 5 768) **stanowiły gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą**.¹⁴ W odniesieniu do wyników dla województwa śląskiego (52,8%) oraz sąsiednich powiatów (rybnicki – 57,4%, wodzisławski – 54,8%, Rybnik – 32,9%, Żory – 49%) jest to bardzo wysoki odsetek, co więcej – jest to **najwyższy odsetek w całym województwie śląskim**. Potwierdza to rolniczy charakter powiatu raciborskiego.

Jeśli chodzi o strukturę gospodarstw według grup obszarowych, to sytuacja w powiecie raciborskim kształtuje się stosunkowo korzystnie. Szczegółowo rozkład ten przedstawia poniższy wykres.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

Wykres 1.4 Struktura gospodarstw rolnych w powiecie raciborski według grup obszarowych w 2002 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z PSR 2002.

Porównanie tych danych z danymi dla sąsiednich powiatów oraz dla całego województwa wskazuje, iż w powiecie raciborskim **odsetek gospodarstw rolnych o powierzchni większej niż 5 ha przewyższa znacznie analogiczny wskaźnik dla innych powiatów**. Rolnictwo powiatu charakteryzuje się stosunkowo wysoką kulturą rolną, dobrym wyposażeniem gospodarstw w maszyny, sprzęt rolniczy oraz inne środki do produkcji rolnej¹⁵. Sfera ta wymaga jednak ciągłego wsparcia w celu dalszej profesjonalizacji i specjalizacji działalności rolnej oraz transferu nowoczesnej wiedzy rolniczej.

Według danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w 2007r. na terenie powiatu raciborskiego pogłowie bydła wynosiło 14.500 szt., trzody chlewnej 38.790 szt., owiec 83 szt. oraz kóz 117 szt.

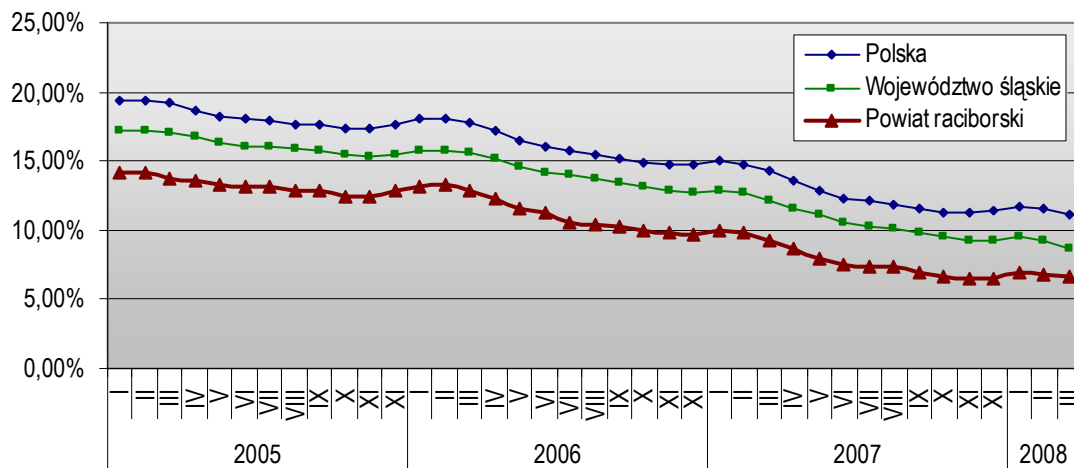
1.6 Bezrobocie

Stopa bezrobocia

Analizując liczbę bezrobotnych oraz stopę bezrobocia w powiecie raciborskim na przestrzeni ostatnich kilku lat można zaobserwować występującą **tendencję spadkową** wartości tych wskaźników. Dynamika i kierunek tych zmian jest tożsamy z obserwowanymi na poziomie krajowym i wojewódzkim.

¹⁵ Szczegółowa analiza stanu rolnictwa powiatu raciborskiego przygotowana przez Referat Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Raciborzu dostępna jest na stronach internetowych Powiatu - http://www.powiatraciborski.pl/starostwo/analiza_stanu_rolnictwa.html.

Wykres 1.5 Stopa bezrobocia w Polsce, województwie śląskim oraz powiecie raciborskim w latach 2005 – 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Raciborzu (www.pup-raciborz.pl).

Stopa bezrobocia w powiecie raciborskim (w marcu 2008 r. – 11,1%) jest **jedną z najniższych w całym województwie śląskim** i była niższa od stopy bezrobocia notowanej w sąsiednich powiatach. Stopa bezrobocia w powiecie od kilku lat utrzymuje się na poziomie ok. 3 punktów procentowych poniżej średniej wojewódzkiej i ok. 5 punktów poniżej średniej odnotowywanej dla całego kraju.

Przyczyny spadku bezrobocia są złożone. Można wskazać m.in. dobrą koniunkturę w polskiej gospodarce (okres wzrostu gospodarczego) wpływającą na powstawanie nowych miejsc pracy oraz emigrację zarobkową m.in. do Niemiec, Wielkiej Brytanii i Irlandii. Korzystne zmiany na rynku pracy nie oznaczają jednak końca problemu bezrobocia. Cały czas mamy do czynienia z wysokim, ponad 10% bezrobociem o niekorzystnej strukturze, wymagającym podejmowania intensywnych działań na polu aktywizacji zawodowej bezrobotnych.

Struktura bezrobocia

Podobnie jak w całym kraju w powiecie obserwuje się **przewagę kobiet wśród osób bezrobotnych** – ok. dwóch trzecich wszystkich osób bezrobotnych stanowią kobiety. W niektórych gminach (Nędza, Kuźnia Raciborska) proporcja ta wynosi nawet ponad 70%. Proporcja ta jest wyższa niż w całym województwie śląskim i w kraju. Wskazane byłoby przygotowanie programów aktywizujących bezrobotne kobiety i wspierających ich wejście/powrót na rynek pracy.

Strukturę bezrobocia na koniec marca 2008 r. według płci przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1.9 Struktura bezrobocia według płci w gminach powiatu raciborskiego – stan na 31.03.2008 r.

Gmina	Liczba bezrobotnych ogółem (osoby)	w tym kobiety	udział kobiet
Rudnik	120	79	65,8%
Nędza	145	103	71,0%
Krzanowice	111	64	57,7%
Kornowac	91	51	56,0%
Krzyżanowice	223	152	68,2%
Pietrowice Wielkie	108	71	65,7%
Kuźnia Raciborska	268	192	71,6%
Racibórz	1 158	755	65,2%
Powiat ogółem	2 224	1 467	66,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu.

Analiza struktury bezrobotnych według wieku i czasu pozostawania bez pracy w poszczególnych gminach powiatu wskazuje na przewagę osób w wieku 25-34 lata oraz 45-54 lata. Negatywnym zjawiskiem jest dosyć **duży odsetek (ponad 50%) bezrobotnych pozostających długotrwale bez pracy.**

Tabela 1.10 Struktura bezrobocia w gminach powiatu raciborskiego według wieku i czasu pozostawania bez pracy – stan na 31.03.2008 r.

Gmina	Liczba bezrobotnych w wieku do 25 lat	Liczba bezrobotnych w wieku 25-50 lat	Liczba bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 12 m-cy	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy poniżej 12 m-cy
Rudnik	31	58	31	73	47
Nędza	28	82	35	82	63
Krzanowice	21	67	23	58	53
Kornowac	32	45	14	46	45
Krzyżanowice	58	127	38	133	90
Pietrowice Wielkie	23	53	32	56	52
Kuźnia Raciborska	49	168	51	170	98
Racibórz	226	663	269	558	600
Powiat ogółem	468	1263	493	1 176	1 048

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu.

Biorąc pod uwagę wykształcenie osób bezrobotnych można stwierdzić, iż najmniejszy odsetek bezrobotnych to osoby z wykształceniem wyższym (ok. 6%), 30% to bezrobotni posiadający wykształcenie średnie. **Największą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (ok. 31%) oraz osoby z najniższym wykształceniem** (tj. podstawowym, niepełnym podstawowym, gimnazjalnym), którzy stanowią ok. 33%.¹⁶

¹⁶ Ibidem.

Powiatowy Urząd Pracy

Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu jest jednostką organizacyjną Starostwa Powiatowego. Do głównych celów funkcjonowania PUP należy badanie i analizowanie rynku pracy w powiecie, udzielanie informacji osobom bezrobotnym oraz pośrednictwo pracy. W ramach swojej działalności PUP rejestruje osoby zgłaszające się do urzędu, ustala prawa do świadczeń z Funduszu Pracy i wypłaca te świadczenia osobom uprawnionym.

Do ważnych działań urzędu należy organizowanie **szkoleń** pozwalających na zdobycie dodatkowych kwalifikacji, poszerzenie wiedzy itp. oraz **poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy**. PUP współpracuje z pracodawcami przy organizowaniu staży, dofinansowaniu stanowisk pracy dla bezrobotnych, w tym osób niepełnosprawnych. W ramach raciborskiego PUP działa tzw. **klub pracy**, zajmujący się szkoleniami z zakresu aktywnego poszukiwania pracy i poruszania się na rynku pracy.¹⁷

PUP w Raciborzu w ramach swojej działalności realizował programy dofinansowane z funduszy europejskich. W 2007 r. były to:¹⁸

- program „Wiatr w żagle”, który objął długotrwale bezrobotną młodzież; realizowany w ramach Działania 1.2 EFS – 2007; obejmujący m.in. organizację szkoleń i staży, poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy;
- projekt „Alternatywa”, który objął osoby długotrwale bezrobotne, realizowany w ramach Działania 1.3 EFS – 2007; obejmujący m.in. organizację szkoleń i przygotowania zawodowego w miejscu pracy, poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy.

1.7 Kultura i ochrona dóbr kultury

Zabytki

Ziemia raciborska cechuje się barwną przeszłością, głównie ze względu na **położenie na pograniczu ścierania się wielu kultur**. Konsekwencją tego jest obecność sporej liczby zabytków różnego typu, w tym znalezisk archeologicznych.

Najwięcej obiektów zabytkowych znajduje się w **Raciborzu**. **Szczególnie cenny jest układ urbanistyczny miasta, z fragmentami murów obronnych i baszt**. Na odrestaurowanym rynku i w przyrynkowych uliczkach znajdują się renesansowe kamienice, a także późnobarokowa statua maryjna. Na rynku znajdują się piękne, stare kościoły: Najświętszej Panny Marii oraz Kościół poddominikański. Dawny gotycki kościół Dominikanek mieści teraz muzeum.

Fot. 1.4 Zamek Piastowski

Źródło: www.powiatraciborski.pl

Cennym zabytkiem jest **zamek książąt raciborskich z XII wieku**, częściowo zrujnowany. Tworzy go kompleks zabudowań: kaplica p.w. św. Tomasza Kantuaryjskiego z końca XIII wieku, zamek i brama, budynek słodowni i browar z drugiej połowy XIX w. oraz fragmenty murów obronnych. Planuje się odbudowę Zamku Piastowskiego.

Nie tylko Racibórz, ale także inne miasta i miejscowości w powiecie mają wiele cennych, zabytkowych obiektów. Początki klasztoru cysterskiego w Rudach sięgają połowy XIII wieku. Sprowadzeni z Jędrzejowa małopolscy zakonnicy zbudowali gotycki kościół p.w.

¹⁷ http://www.pup-raciborz.pl/index.php?urząd/klub_pracy

¹⁸ <http://www.pup-raciborz.pl/index.php?urząd/programy>

Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny oraz czteroskrzydłowy budynek klauzury. W XVII wieku, dzięki znacznym dochodom z kopalń rudy żelaza i przetopu surowca, mnisi przebudowali kościół i klasztor w duchu baroku, wnosząc dodatkowo od północy okazały pałac opacki. W 1810 roku konwent został skasowany przez króla pruskiego, a majątek zakonu przeszedł we władanie rodziny książąt von Ratibor. Ci postanowili zaadaptować stary klasztor i pałac na siedzibę możnowładczą, którą odwiedzała cała europejska arystokracja. W 1945 roku kościół i pałac książe spłonęły. Później zostały odbudowane. Rudy stanowią dziś diecezjalne sanktuarium Matki Boskiej Pokornej diecezji gliwickiej z racji łaskami słynącego obrazu, który przechowywany jest w barokowej kaplicy pocysterskiego kościoła. Odnowiony stary klasztor i pałac pełni dziś rolę ośrodka pielgrzymkowego i muzeum. Wokół rozciąga się okazały park, urządzony w połowie XIX wieku w stylu angielskim. Na skraju wsi, przy drodze do Gliwic, znajduje się zabytkowa stacja liczącej sobie ponad 100 lat kolei wąskotorowej Racibórz-Rudy-Gliwice. W starej parowozowni urządzono muzeum zabytków techniki, a chętni przez cały rok mogą skorzystać turystycznych przejazdów starą ciuchcią.

Dwa XIX-wieczne **pałace** leżą w gminie Kornowac – jeden we wsi Rzuchów (nieużytkowany), a drugi we wsi Pogrzebień (użytkowany jako klasztor). Z kolei w Babicach znajduje się barokowy pałac, a w Tworkowie – zamek z epoki renesansu. W Tworkowie mieszczą się także dwa **zabytkowe kościoły** z czasów baroku.

Wyjątkowej klasy zabytkiem jest barokowy kościół parafialny świętych Piotra i Pawła, wzniesiony w latach 1691-1694 według projektu Jana Zellera z Opawy. We wnętrzu zachowała się piękna dekoracja stiukowa Antoniego Signo z Opawy (1691), nad chórem malowidło z kompozycją Sądu Ostatecznego, łoża kolatorska z końca XVII wieku, a także bogato zdobiony snycerką ołtarz główny z tego samego okresu, z obrazem „Nakarmienia rzesz”. W świątyni znajduje się unikalna w skali europejskiej ekspozycja jedenastu zdobionych trumien i sarkofagów miejscowych możnowładców z rodu Reiszwiczów i Wilczek. Pokazywane eksponaty pochodzą z krypty pod tzw. babińcem, którą otwarto w 1993 roku.

Podobnie w Bieńkowicach i Krzyżanowicach znajdują się zabytkowe zabudowania kościołów (barok) i plebanii (neoklasycyzm). W Krzyżanowicach znajduje się również pałac zbudowany przez Lichnowskich, przebudowany w stylu neogotyckim, dziś stanowiący mieszaninę stylów. Interesujący jest kościół p.w. św. Augustyna w Borucinie. Tam też można zobaczyć dwór z otaczającym go parkiem z XVIII w. W Borucinie i Wojnowicach zachowało się także kilka **drewnianych spichlerzy**. Wojnowice mogą się poszczycić gotyckim kościołem p.w. Podnoszenia Krzyża oraz zespołem pałacowo-parkowym.

Z kolei w Krzanowicach zobaczyć można gotycki kościół p.w. św. Wacława, kościół p.w. św. Mikołaja z baroku oraz Kolumnę Maryjną pochodzącą z ok. 1715 r. Równie stary kościół znajduje się w Bojanowie, gdzie zobaczyć **można XVII-wieczny obraz przedstawiający Matkę Boską Kodeńską**. W przygranicznych Chałupkach cennym zabytkiem jest barokowy pałac, w którym obecnie mieści się restauracja i hotel.

W Pietrowicach Wielkich zobaczyć można kościół pątniczy z XVII w. oraz kościół parafialny z XVI w., przebudowany w późniejszym okresie. Warte odwiedzenia są także **zespoły zabudowań wiejskich** w układzie frankońskim, zlokalizowane w Pietrowicach Wielkich oraz w Cyprzanowie. W tej ostatniej miejscowości znajduje się także kościół parafialny p.w. Świętej Trójcy w stylu neogotyckim. Inne neogotyckie kościoły znajdują się w niedalekich: Pawłowic i Krowiarkach. Tam też stoi neorenesansowy pałac, niestety w złym stanie technicznym, zaś w Gródczankach zobaczyć można **zespół zabudowań dworskich** z początku XIX w. Tam też znajduje się Sanktuarium św. Krzyża z cudownym obrazem, będące miejscem pielgrzymek. Sambo-

rowice poszczycić mogą się także zabudowaniami XIX-wiecznego dworku oraz kościołem parafialnym p.w. Świętej Rodziny, zbudowanym na początku XX w. w stylu neogotyckim¹⁹.

W Rudniku warte odwiedzenia są zabudowania kościoła parafialnego oraz plebani (XIX w.), kaplice pochodzące z XVIII w. oraz obecnie nieużytkowany pałac wraz z otaczającym go parkiem. Z kolei w Czerwiecicach turystów może przyciągnąć pałac rodziny von Schimonsky wraz z otaczającym go parkiem. W niedalekim Jastrzębiu również znajduje się odnowiony niedawno zespół pałacowy z zamkiem w stylu warownym z XIX w. W dużo gorszym stanie jest barokowy pałac w Brzeźnicy. We wsi tej można za to zobaczyć młyn wodny oraz XIX-wieczny spichlerz. W Gamowie na uwagę zasługuje kościół parafialny p.w. św. Anny, pochodzący z ok. 1728 r. Cenne kościoły parafialne znajdują się także w Modzurowie (kościół p.w. Św. Trójcy z XIX w.), Sławikowie (kościół p.w. św. Jerzego z XIX w.) oraz w Łubowicach (kościół p.w. Najświętszej Marii Panny z początku XX w.). Łubowice znane są jednak przede wszystkim jako **miejsce urodzenia niemieckiego poety epoki romantyzmu – Josefa von Eichendorffa**. Dzięki staraniom stowarzyszenia jego imienia udało się uruchomić Górnośląskie Centrum Kultury i Spotkań im. Eichendorffa w Łubowicach.

Zabudowania pałaców z XIX w. znajdują się w kilku innych miejscowościach – w Modzurowie, Sławikowie i Strzybniku²⁰. Są one otoczone **malowniczymi parkami** z wieloletnim drzewostanem.

Na obszarze powiatu raciborskiego znajduje się także **kilkaset różnych kaplic, krzyży i figur przydrożnych**, przy czym najstarsze pochodzą z XVIII wieku. Szczególnie cenne są kolumny maryjne i Św. Nepomucena (Racibórz, ul. Bosacka) autorstwa Jana Melchiora Österreich'a.

Na terenie powiatu raciborskiego odnajdywane były również **znaleziska archeologiczne** – badania naukowe prowadzone są w Łubowicach, gdzie odnaleziono grodzisko typu obronnego, pochodzące z IX – VIII w. p.n.e.

Muzeum w Raciborzu

W Raciborzu funkcjonuje Muzeum. Pierwotnie powstało ono dla celów ekspozycji zbiorów zebranych przez nauczycieli raciborskiego Gimnazjum Królewsko-Ewangelickiego. Muzeum zlokalizowano w budynku pokościelnym, który poddano gruntownemu remontowi. Przy okazji drugiego remontu odkryto cenne freski z XIV w.

Liczba zbiorów godnych pokazania rosła bardzo szybko, co sprawiło, że konieczne było zaadaptowanie kolejnych budynków. Obecnie Muzeum zajmuje 3 budynki. Zbiory liczą ok. 30 000 tysięcy sztuk i zespołów zabytków z dziedziny: archeologii, historii, etnografii, sztuki i rzemiosła artystycznego²¹. Najciekawsze z eksponatów prezentowane są na wystawach. Najbardziej znanym eksponatem jest **egipska mumią dziewczyny**.

Muzeum oprócz działalności *stricte* ekspozycyjnej, zajmuje się także działalnością naukowo-oświatową, prowadząc lekcje muzealne, organizuje koncerty. Odgrywa tym samym ważną rolę w całej sferze kulturalnej miasta i powiatu.

¹⁹ Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego. Część I – Diagnostyka stanu istniejącego i dotychczasowych procesów rozwoju, Racibórz – Opole, marzec 2000, s. 200-206.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ <http://www.muzeum.raciborz.pl/historia.php>

Imprezy kulturalne

Imprezy o charakterze kulturalnym organizowane są głównie przez jednostki samorządu terytorialnego, Starostwo Powiatowe w Raciborzu oraz stowarzyszenia i instytucje działające na terenie powiatu raciborskiego. Niezwykle bogato rysuje się kulturalna mapa Raciborza. Tradycją stały się organizowane przez Urząd Miasta: Dni Raciborza, Dni Muzyki Organowej i Kameralnej.

Fot. 1.5 Występy zespołów folklorystycznych na Rynku w Raciborzu

Źródło: www.powiatraciborski.pl

Animacją kultury zajmują się również inne instytucje – przede wszystkim: Raciborskie Centrum Kultury wraz z Pracownią Wychowania przez Sztukę „INSEA”, Muzeum w Raciborzu, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, Młodzieżowy Dom Kultury w Raciborzu, domy kultury w gminach powiatu, Dom Kultury „Strzecha”, Państwowa Szkoła Muzyczna oraz stowarzyszenia: Towarzystwo Miłośników Ziemi Raciborskiej, Stowarzyszenie Kultury Ziemi Raciborskiej „Źródło”, Raciborskie Stowarzyszenie Twórców Kultury „Horyzont”, Stowarzyszenie Artystów i Podróżników - Grupa „Rosynant”, Raciborskie Stowarzyszenie Kulturalne „Ask”, Polski Związek Chórów i Orkiestr - Okręg Raciborski, Koło Terenowe Polskiego Związku

Głuchych, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, Młodzi dla Ziemi Raciborskiej, Towarzystwo Społeczno Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego.

Liczne grono sympatyków zyskały koncerty organizowane cyklicznie w Muzeum, koncerty jazzowe, czy też spotkania ze znanymi podróżnikami uwieńczone Raciborskim Festiwałem Podróżniczym "Wiatraki".

Regionalizm, obok Domu Kultury "Strzecha" - organizator corocznej "Biesiady Folkloru", pielęgnuje również Stowarzyszenie Kultury Ziemi Raciborskiej "Źródło", propagując rodzimy folklor poprzez organizację Międzynarodowych Spotkań Artystycznych "Śląsk - Kraina Wielu Kultur".

Dopełnieniem twórczych dokonań są chóry działające przy parafiach: Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, Najświętszego Serca Pana Jezusa, Świętego Paschalisa oraz Świętych Apostołów Mateusza i Macieja w Brzeziu, a także Młodzieżowy Chór Mieszany "Strzecha". Na stałe w kalendarz imprez kulturalnych miasta i powiatu wpisały się: Festiwal Szkolnych Zespołów Artystycznych, Ogólnopolski Festiwal Ekologiczny Piosenki i Wiersza dla Dzieci i Młodzieży Szkolnej oraz Powiatowy Przegląd Inscenizacji Bożonarodzeniowych "Pójdźmy do Betlejem".

Znaczące dla rozwoju kultury w powiecie raciborskim są inicjatywy kulturotwórcze podejmowane w poszczególnych gminach.

Ogromną wartość kulturową zawierają te działania, które nawiązują do tradycji ludowej i kultywują obrzędy doroczne. Do najważniejszych i żywych do dziś należą:

- wodzenie niedźwiedzia - obrzęd ostatkowy (Samborowice oraz Sławików),
- grzebanie basa (gmina Krzyżanowice i Krzanowice),
- Wielkanocny Objazd Pól - procesja konna (Pietrowice Wielkie, Bieńkowice, Studzienna - Sudół),
- mikołaszki w Borucinie.

Wśród imprez kultywujących śląskie tradycje i język naszych ojców poczesne miejsce zajmuje "Biesiada Regionalna", organizowana przez Centrum Kultury w Tworkowie oraz borzuckie kocybajki - spotkania najstarszej generacji w okresie Świąt Wielkanocnych i Bożonarodzeniowych, organizowane przez Dom Kultury w Borucinie. Ogromne znaczenie dla tradycji regionalnych Raciborszczyzny ma funkcjonująca przy boruckim Domu Kultury Izba Regionalna. Interesujące inicjatywy regionalne podejmowane są w gminie Kuźnia Raciborska, wśród których naczelną rolę zajmuje Ogólnopolski Przegląd Zespołów Artystycznych Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych "Kowadło", czy też cykliczne koncerty muzyczne "Muzyka w starym opactwie" odbywające się w kościele w Rudach. Oryginalnością imponuje uczestnikom kultury rudzki Zespół Sygnalistów Myśliwskich oraz babicka Schola (gmina Nędza).

Znaczące miejsce w kulturze lokalnej powiatu raciborskiego odgrywa ruch śpiewaczy. Szlachetność pasji muzycznej przejawia się w długoletniej działalności chórów i orkiestr, spośród których wymienić należy: Chór Mieszany im. J. Rogera, Chór Parafialny z Babic, Chór Parafii św. Anny z Krzyżanowic, "Cecylia" z Krzanowic, "Cantate" z Pawłowa oraz orkiestra dęta Stowarzyszenia "Plania". Niewątpliwie podstawowym nośnikiem kultury jest życie biblioteczne i czytelnictwo. Właśnie w powiecie raciborskim, jako trzecim w województwie śląskim, utworzona została Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna. Obok działań mających na celu upowszechnianie czytelnictwa, realizowane są ciekawe przedsięwzięcia kulturalne: wystawy w galerii "Gawra", czy też imprezy dla dzieci: "Urodziny Misia Puchatka", "Noc z Andersenem".

Troska o kulturę zarówno samorządów gmin jak i powiatu pozwala mieć nadzieję na dalszy rozwój tej ważnej dla jednostki i społeczeństwa sfery życia.

Wydarzenia kulturalne

- Ogólnopolski Festiwal Ekologiczny Piosenki i Wiersza dla Dzieci i Młodzieży Szkolnej,
- Powiatowy Przegląd Inscenizacji Bożonarodzeniowych "Pójdźmy do Betlejem",
- Biesiada Śląska Szkół Specjalnych "Bajtel Gala",
- Festiwal Pieśni Chóralnej do słów J. von Eichendorffa,
- Konkurs Poezji Młodych "Nadzieja",
- Raciborski Przegląd Pieśni Religijnej "Spotkałem Pana",
- Święto Pieśni Chóralnej "Trojok Śląski",
- Regionalne Spotkania Wspólnot Śpiewaczych,
- "Okruh" - Konkurs Poetycki dla Dzieci i Młodzieży,
- Ogólnopolski Konkurs Plastyczny "Barwy Jesieni",
- Raciborski Festiwal Sztuki Ciało.Duch.Miasto,
- Majowe koncerty muzyki poważnej poświęcone pamięci Liszta i Beethovena w Krzyżanowicach.

W kalendarzu kulturalnym naszego powiatu zapisała się zainicjowana przez raciborskie Starostwo "Powiatowa Inauguracja Roku Kulturalnego", podczas której wyróżniającym się animatorom kultury naszego powiatu wręczana jest coroczna Nagroda Starosty w dziedzinie kultury. Począwszy od 2009 roku impreza ta przyjmie nazwę "Gala Kultury".

W powiecie działa wiele instytucji i organizacji zajmujących się **muzyką**. Są to głównie młodzieżowe zespoły wokalne działające przy domach kultury i Raciborskim Centrum Kultury oraz chóry parafialne i orkiestry.

1.8 Turystyka

Atrakcje turystyczne

Do atrakcji turystycznych powiatu należy m.in. **Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich**. Park służy ochronie i popularyzacji walorów przyrodniczych i kulturowych związanych z działalnością Cystersów na tym obszarze. Dzięki temu zachowało się wiele wartościowych i niepowtarzalnych obiektów przyrody nieożywionej oraz bogactwo świata roślin i zwierząt, szczególnie w części parku objętej ochroną rezerwatową (Łęczzok). Park objęty jest również programem Rady Europy „Szlak Cystersów” w ramach wytyczania „Europejskich Szlaków Kulturowych”.

Dla turystów atrakcyjne są również **zabytki architektury**, rozsiane po wszystkich gminach powiatu. Są to w większości zabytkowe kościoły parafialne, kapliczki i krzyże oraz zespoły pałacowo-parkowe i dworki (por. *Zabytki* – s. 25). Niestety stan techniczny wielu z tych obiektów nie jest zadowalający i wymaga doinwestowania.

Przez gminy Racibórz, Nędza i Kuźnia Raciborska wiedzie **szlak zabytkowej kolejki wąskotorowej** do Gliwic. Na niektórych odcinkach organizowane są przejazdy, warto także zobaczyć budynek dworca i parowozowni na stacji w Rudach.

Atrakcją dla przyjeżdżających turystów stanowi Muzeum w Raciborzu. Placówka ta posiada bogate zbiory, z których część jest unikatowa na skalę regionalną. Wystawy stałe i czasowe mogą przyciągnąć wielu odwiedzających.

Szeroka **oferta imprez o charakterze kulturalnym** również stanowi o atrakcyjności powiatu. Szereg organizowanych w powiecie wydarzeń ma rangę ponadregionalną. Wiele z tych imprez popularyzuje tradycyjne obrzędy i zwyczaje charakterystyczne dla omawianych terenów. Swego rodzaju atutem powiatu może być również jego położenie blisko granicy z Czechami – może on stanowić „bazę wypadową” dla turystów do Czech.

Na terenie powiatu wytyczono **wiele tras rowerowych** (m.in. meandry Odry – w Chałupkach, trasa nr 9 miasto Racibórz – gmina Krzyżanowice, trasa nr 2 Markowice – rzeka Odra²²) i pieszych (m.in. pieszy szlak Husarii Polskiej, Polskich Szkół Mniejszościowych, Młodości Eichendorffa), pozwalających na poznanie wielu atrakcji turystycznych ziemi raciborskiej.

Turyści

Według danych GUS w powiecie raciborskim funkcjonuje 9 turystycznych obiektów noclegowych dysponujących ofertą ponad 500 miejsc noclegowych. Jest to **średnia wartość na tle województwa śląskiego**. Oczywiście jest to wartość dalece odbiegająca *in minus* od wartości notowanych w powiatach o profilu typowo turystycznym (żywiecki, cieszyński, bielski). W 2006 r. powiat odwiedziło ok. 23 000 turystów, z czego ok. 22% stanowili turyści zagraniczni. Porównując wartości w innych powiatach

²² http://www.raciborz.pl/sciezki_rowerowe/istniejace_opis.html

można zauważyć, że odsetek zagranicznych turystów jest stosunkowo wysoki. Przypuszczalnie nie jest to faktyczna liczba turystów z zagranicy odwiedzających powiat – należy przypuszczać, że spora część turystów zatrzymuje się u rodziny i nie korzysta z placówek objętych statystyką.

Biorąc pod uwagę wskaźnik liczby turystów przypadających na 1000 mieszkańców – wskaźnik ten wynosi powiecie raciborskim ok. 207 i jest niższy od analogicznego wskaźnika dla całego województwa śląskiego. Powiaty bardziej zorientowane na turystykę charakteryzują się wskaźnikami znacznie wyższymi. Sytuacja w powiecie raciborskim jest jednak korzystniejsza niż w sąsiednich powiatach, a wskaźniki są porównywalne ze wskaźnikami dla sąsiednich miast na prawach powiatu (Rybnik).

Wydaje się, że to właśnie turyści z Niemiec przyjeżdżają do powiatu, kierowani sentymentem i chęcią zobaczenia miejsc znanych z dzieciństwa lub z opowieści przodków.

Agroturystyka

Agroturystyka nie jest obecnie najlepiej rozwinięta na omawianym terenie. Może jednak stanowić alternatywę dla rolnictwa, szczególnie w gminach wiejskich, położonych na mniej urodzajnych glebach. Rozwojowi gospodarstw agroturystycznych sprzyja położenie powiatu – malownicza dolina Odry i Płaskowyże: Głubczycki i Rybnicki. Walory przyrodniczo-krajobrazowe stanowią duży atut dla agroturystów.

Oferta agroturystyczna stanowiłaby uzupełnienie oferty hotelowej. Wskazany jest również rozwój bazy gastronomicznej, wykorzystującej **atuty kuchni regionalnej**.

1.9 Bezpieczeństwo publiczne

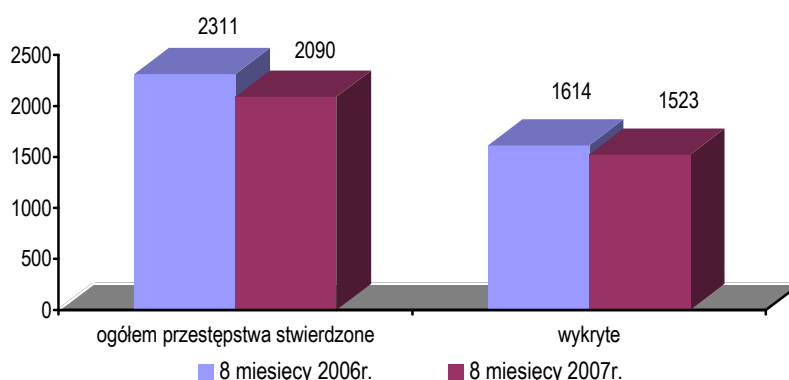
Przestępstwa

Zgodnie ze statystykami publikowanymi przez GUS²³, w powiecie raciborskim w 2006 r. ogólna liczba przestępstw wyniosła 3 681, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje wartość 33. Liczba stwierdzonych ogółem przestępstw na terenie powiatu raciborskiego to wynik średni w porównaniu z danymi opisującymi stan w pozostałych powiatach województwa śląskiego (znajduje się ona nieznacznie poniżej średniej dla całego województwa śląskiego - 39,3).

Liczba przestępstw popełnionych ogółem na terenie powiatu raciborskiego w okresie od stycznia do sierpnia 2007 r. obniżyła się o 9,5% w porównaniu z analogicznym okresem w roku 2006.

²³ www.stat.gov.pl/katow

Wykres 1.6 Liczba przestępstw na terenie powiatu raciborskiego w latach 2006 i 2007 (I - VIII).

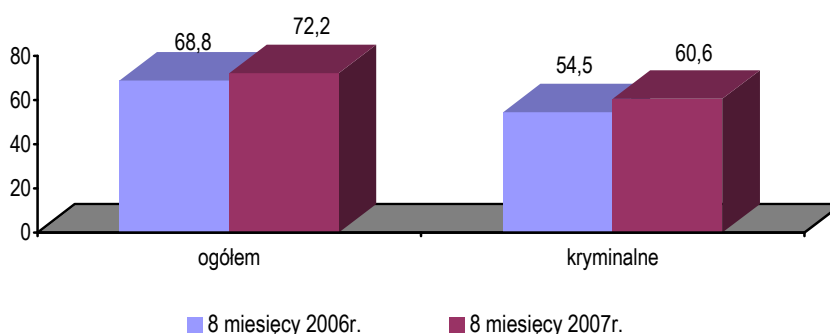

Źródło: Analiza stanu bezpieczeństwa na terenie powiatu raciborskiego, listopad 2007 r.

Wskaźnik wykrywalności przestępstw w powiecie raciborskim w 2006 roku (66,5 %) był wyższy niż średni wskaźnik dla województwa śląskiego, który w analogicznym okresie wyniósł 56,0%. Porównując dane za cały 2006 r. udostępnione przez GUS²⁴ wskaźniki wykrywalności przestępczości w powiecie raciborskim (66,5%) **były jednymi z najwyższych w województwie śląskim** – dla porównania ww. wskaźnik w powiecie rybnickim wynosił – 60,8%, w powiecie wodzisławskim – 66,0%, a w Katowicach 42,4%.

Wykrywalność przestępstw w okresie ośmiu miesięcy 2007 r. kształtowała się na poziomie 72,2%, a w przypadku przestępstw kryminalnych – na poziomie 60,6%. Wskaźniki wykrywalności przestępstw w 2007 roku były nieznacznie wyższe (o 3,4 punktu procentowego) niż w 2006 r. w analogicznym okresie. Dokładniejsze dane prezentuje Wykres 1.7.

Wykres 1.7 Wskaźnik wykrywalności przestępstw w powiecie raciborskim w latach 2006 i 2007 (I – VIII)

Źródło: Analiza stanu bezpieczeństwa na terenie powiatu raciborskiego, listopad 2007 r.

Z perspektywy działań policyjnych do potencjalnych **zagrożeń** należy zaliczyć **przestępstwa popełniane przez nieletnich** oraz te **najbardziej uciążliwe dla społeczeństwa**, do których należą:

- kradzieże rowerów, torebek, tablic rejestracyjnych, kołpaków, telefonów komórkowych, kieszonkowe itp.,
- włamania do piwnic, w wyniku których dokonywane są kradzieże rowerów, różnego rodzaju narzędzi itp.,

²⁴ *Ibidem.*

- kradzieże na terenie dużych marketów i w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Kolejnym z zagrożeń dla porządku i bezpieczeństwa mieszkańców miasta jak i całego powiatu są **pseudokibice** sympatyzujący z Ruchem Chorzów i utożsamiający się z Unią Racibórz. Kibice ci wykazują szczególną aktywność w czasie meczy Unii Racibórz z drużynami, którym towarzyszą kibice antagonistycznie nastawieni do kibiców Ruchu Chorzów.

Według oceny Komendy Powiatowej Policji w Raciborzu stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w roku 2008 i latach następnych będzie utrzymywał się na podobnym poziomie do opisanego, będzie to jednak wymagać dużej aktywności Policji i **wspierania jej w różnych aspektach przez podmioty pozapolicyjne**.

Dodatkowym elementem służącym zapobieganiu przestępstw są **systemy monitoringowe**. Istnieje potrzeba uzupełnienia sieci tych systemów w jednostkach, dla których organem prowadzącym jest powiat raciborski (głównie w szkołach).

Bezpieczeństwo na drogach

Zgodnie z danymi GUS²⁵, liczba **przestępstw drogowych** na terenie powiatu raciborskiego jest jedną z najwyższych spośród pozostałych powiatów województwa śląskiego. Liczba przestępstw drogowych w 2006 r. na analizowanym obszarze stanowiła prawie 20% przestępstw ogółem, podczas gdy dla innych (przykładowych) powiatów województwa wskaźnik ten wynosił: w rybnickim – 7%, wodzisławskim – 11%.

Porównując liczbę zdarzeń drogowych w latach 2006 i 2007 (okres styczeń – sierpień) spadała ona z 539 do 447 (- 17,1 %), a ilość wypadków drogowych spadła z 58 do 37 (- 36,2%). Zaobserwowano również spadek liczby osób zabitych w wypadkach drogowych – z 8 zabitych w 2006 roku do 6 w 2007 r. Jednocześnie wzrosła liczba zdarzeń drogowych spowodowanych przez nietrzeźwych uczestników ruchu.

Na terenie gminy Racibórz najbardziej zagrożone pod względem bezpieczeństwa są ulice:

- Gliwicka - 23 zdarzenia, w tym 23 kolizje
- Opawska – 21 zdarzeń, w tym 4 wypadki i 17 kolizji
- Rudzka – 16 zdarzeń, w tym 1 wypadek i 15 kolizji
- Rybnicka – 12 zdarzeń, w tym 1 wypadek i 12 kolizji
- Kozielska – 11 zdarzeń, w tym, 11 kolizji.

Najmniejszą liczbę zdarzeń zanotowano w Krzanowicach (2%). Najwięcej ofiar śmiertelnych wypadków drogowych stwierdzono na terenie miasta Racibórz oraz Kuźni Raciborskiej (po 33%).

Głównymi przyczynami zdarzeń drogowych zaistniałych z winy kierowców były:

- nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu - 104
- niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami – 79
- niedostosowanie prędkości do warunków ruchu – 72

²⁵ *Ibidem*.

Bezpieczeństwo przeciwpożarowe i przeciwpowodziowe

W opinii Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej szerokość i stan ulic (poza ulicami osiedlowymi) oraz natężenie ruchu pozwala na w miarę sprawne przemieszczanie się samochodów gaśniczych. Największe utrudnienia w przypadku wybuchu pożaru w budynkach mieszkalnych występują podczas akcji na osiedlach mieszkaniowych. Sieć hydrantowa na terenie poszczególnych gmin jest zadawalająca.

Na szczególne podkreślenie zasługuje wysokie **zagrożenie pożarowe upraw leśnych** w okresach suchych (Nadleśnictwo Rudy Raciborskie – obszar gminy Kuźnia Raciborska).

Główne **zagrożenia powodziowe** występują w gminach: Kuźnia Raciborska (Turze, Budziska) oraz Rudnik (Grzegorzowice, Lasaki). Zgodnie z informacją dostarczoną przez Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Raciborzu dla uniknięcia zagrożeń powodziowych **wymagane jest wybudowanie wałów przeciwpowodziowych rzeki Odry** na odcinkach Turze – Ruda oraz Grzegorzowice – Lasaki.

W związku z wykonaniem w ostatnich latach prac remontowych budowli regulacyjnych na rzece Odrze w km 20+000 – 73+000 oraz modernizacyjnych Kanału Ulgi ich stan jest dobry. Istotny wpływ na bezpieczeństwo przeciwpowodziowe w powiecie ma **budowa Zbiornika „Racibórz Dolny”**.

Zagrożenia dla mieszkańców to również **zagrożenia w transporcie kolejowym i drogowym** (przewożone materiały niebezpieczne), **zagrożenia ekologiczne** (zanieczyszczenie rzeki Odry substancjami chemicznymi lub ropopochodnymi) oraz **zagrożenia toksycznymi środkami przemysłowymi** (Miasto Racibórz – amoniak).

Zaspokajaniem potrzeb mieszkańców powiatu w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego zajmuje się **Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego**.

1.10 Edukacja

Placówki prowadzone przez powiat raciborski

Powiat raciborski jest²⁶ organem prowadzącym dla **13 szkół i placówek oświatowych**: trzech zespołów szkół ogólnokształcących, czterech zespołów szkół zawodowych, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Młodzieżowego Domu Kultury, Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Zespołu Szkół Specjalnych oraz Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. Dokładny wykaz szkół i placówek prowadzonych przez powiat prezentuje Tabela 1.11:

Tabela 1.11 Wykaz placówek oświatowych, których organem prowadzącym jest powiat raciborski

Nazwa szkoły/placówki	Typ szkoły
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1	I Liceum Ogólnokształcące
	I Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
	Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych im. Gustawa Morcinka
	Gimnazjum z Oddziałami Dwujęzycznymi

²⁶ Realizacja polityki oświatowej Powiatu Raciborskiego w latach 2006 – 2007, Racibórz, maj 2006 r., s. 3.

Nazwa szkoły/placówki	Typ szkoły
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 2	II Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza
	II Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące
Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego im. Janusza Kusocińskiego	I Liceum Profilowane
	Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego
	Gimnazjum Mistrzostwa Sportowego
	Szkoła Podstawowa nr 8
Zespół Szkół Ekonomicznych	II Liceum Profilowane
	Technikum Nr 1
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1
	Technikum Uzupełniające nr 1 dla Dorosłych
	Szkoła Policealna Nr 1
Zespół Szkół Zawodowych	Szkoła Policealna Nr 1 dla Dorosłych
	IV Liceum Profilowane
	Technikum Nr 3
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 3
Zespół Szkół Budowlanych	Technikum Uzupełniające Nr 4 dla Dorosłych
	III Liceum Profilowane
	Technikum Nr 2
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2
	Technikum Uzupełniające Nr 2
Zespół Szkół Mechanicznych im. Arki Bożka	Technikum Uzupełniające Nr 2 dla Dorosłych
	Szkoła Policealna Nr 2
	III Liceum Ogólnokształcące
	V Liceum Profilowane
	Technikum Nr 4
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 4
Centrum Kształcenia Ustawicznego	Technikum Uzupełniające Nr 1
	Technikum Uzupełniające Nr 3 dla Dorosłych
	Szkoła Policealna Nr 2 dla Dorosłych
Zespół Szkół Specjalnych	Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych
	Centrum Kształcenia Praktycznego
	Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 10
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rudach	Gimnazjum Specjalne
	Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Gimnazjum Specjalne
Międzyszkolny Ośrodek Sportowy	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 3
Młodzieżowy Dom Kultury	-

Źródło: Realizacja polityki oświatowej Powiatu Raciborskiego w latach 2006 – 2007, Racibórz, maj 2006 r., s. 3 – 4.

Potrzeby inwestycyjne placówek edukacyjnych prowadzonych przez powiat raciborski koncentrują się głównie na konieczności wybudowania lub uzupełnienia **infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego** (budowa hal sporto-

wych, przyszkolnych boisk sportowych o sztucznej nawierzchni oraz zadaszonych boisk i bieżni) oraz **termomodernizacji budynków szkolnych**.

Kierunki kształcenia

W roku szkolnym 2006/2007 szkoły podlegające starostwu raciborskiemu przygotowały ofertę edukacyjną skierowaną do młodzieży obejmującą około 50 kierunków (rozszerzeń) i 63 oddziały z łączną liczbą 1990 miejsc. Dokładniejsze dane prezentuje Tabela 1.12.

Tabela 1.12 Oferta kształcenia młodzieży w roku akademickim 2006/2007 – szkoły prowadzone przez powiat raciborski

Typ szkoły	Liczba miejsc	Liczba oddziałów
Liceum Ogólnokształcące	646	21
Liceum Profilowane	352	11
Technikum	480	15
Zasadnicza Szkoła Zawodowa	512	16
RAZEM	1 990	63

Źródło: Realizacja polityki oświatowej Powiatu Raciborskiego w latach 2006 – 2007, Racibórz, maj 2006 r., s. 10 – 11.

W ujęciu wieloletnim obserwowane jest zmniejszenie zainteresowania wśród uczniów kształceniem w liceach profilowanych oraz znaczne zwiększenie zainteresowania kształceniem w technikumach oraz zasadniczych szkołach zawodowych.

Oferta **liceów ogólnokształcących** to 14 kierunków, ponad 20 oddziałów z miejscem dla ok. 650 uczniów. W ofercie rozszerzeń dominują kierunki humanistyczne, językowe, matematyczno-fizyczne oraz biologiczne. Ponadto w ramach Zespołu Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego istnieje możliwość kształcenia w zakresie lekkiej atletyki, pływania, rozwoju interdyscyplinarnego.

Fot. 1.6 Pływalnia kryta w ZSOMS w Raciborzu

Źródło: www.powiatraciborski.pl

Oferta szkół zawodowych, ogólnozawodowych i liceów profilowanych w roku szkolnym 2006/2007 to 42 oddziały z 1350 miejscami i około 36 zróżnicowanymi kierunkami. Oferta **liceów profilowanych** obejmuje specjalności: zarządzanie informacją, zarządzanie środowiskiem, ekonomia i administracja oraz profil socjalny i usługowo-gospodarczy. **Technikum** na terenie powiatu oferują m.in. kształcenie w zawodach: budowlańca, architekta krajobrazu, ekonomisty, handlowca, technika żywienia i gospodarstwa domowego oraz hotelarstwa, elektronika, mechanika, elektryka, mechatronika i informatyka. **Zasadnicze szkoły zawodowe** oferują kształcenie m.in. w zawodach: stolarza, murarza, monter instalacji sanitarnych oraz konstrukcji budowlanych, sprzedawcy, fryzjera, cukiernika oraz kucharza.

Powiat raciborski jest również organem prowadzącym dla **jednostek kształcenia specjalnego**, w tym: szkoły podstawowej, gimnazjum, szkoły przysposabiającej do pracy i zasadniczej szkoły zawodowej. W roku szkolnym 2006/2007 – szkoły kształcenia specjalnego oferowały łącznie 136 miejsc w 10 oddziałach. Szkoła zawodowa oferowała 3 profile kształcenia takie jak: tapicer, stolarz, krawiec.

Szkoły prowadzone przez powiat raciborski posiadają także **ofertę kształcenia uzupełniającego** dla młodzieży, ofertę kształcenia skierowaną do dorosłych oraz ofertę szkół policealnych.

Szkoły po zasadniczej szkole zawodowej oferują kształcenie o profilu informatycznym oraz techniczno-mechanicznym. **Szkoły dla dorosłych** (w tym Centrum Kształcenia Ustawicznego) obejmują m.in. profile: ogólny, technik mechanik, technik elektryk, technik budownictwa, malarz-tapeciarz, technik handlowiec i operator obrabiarek skrawających.

Istnieje ciągła potrzeba dostosowywania kierunków nauczania do bieżących i planowanych potrzeb rynku pracy. W sposób szczególny obserwowany jest deficyt kształcenia w specjalnościach rolniczych.

Kadra pedagogiczna

W roku szkolnym 2006/2007, w szkołach i placówkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Powiat Raciborski, było **ok. 645 nauczycielskich etatów** przeliczeniowych. Obserwuje się wzrost liczby nauczycieli pełnozatrudnionych oraz spadek liczby etatów nauczycieli niepełnozatrudnionych.

W najbliższych latach część nauczycieli deklaruje chęć **przejęcia na emeryturę**. Przejście tych osób na emeryturę umożliwi osobom niepełnozatrudnionym otrzymanie pełnego etatu, jak również stwarza szansę dla absolwentów uczelni wyższych na znalezienie pracy w szkole. Z przejściem nauczycieli na emeryturę wiąże się jednak m.in. zagrożenie związane z brakami kadry pedagogicznej w wybranych specjalnościach. Dlatego istotne dla polityki edukacyjnej powiatu jest m.in. wspieranie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji kadry dydaktycznej powiatu z preferowaniem doszkadzania nauczycieli w zdobywaniu drugiej specjalności. Działanie to ma służyć uelastycznieniu możliwości dostosowania etatów nauczycielskich do potrzeb kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu.

Pozostałe jednostki oświatowe

Organem prowadzącym dla **Młodzieżowego Domu Kultury w Raciborzu** jest Powiat Raciborski. Placówka realizuje cele i zadania określone w ustawie o systemie oświaty, dotyczące działalności pozaszkolnej. Placówka prowadzi działalność w okresie całego roku szkolnego w formach stałych, okresowych i okazjonalnych, zgodnie z potrzebami środowiska. Placówka na potrzeby związane z realizowanymi zadaniami dysponuje 9 salami oraz pracownikami przedmiotowymi²⁷. W maju 2008 r. MDK prowadził 13 zróżnicowanych tematycznie szkół i warsztatów oraz 2 świetlice środowiskowe (dla dzieci i dla młodzieży). Ponadto w ramach Młodzieżowego Domu Kultury funkcjonowały dwa zespoły: „Irrealis” i „Miraż”.

Na obszarze powiatu funkcjonuje również **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Raciborzu**, zajmująca się m.in. udzielaniem pomocy psychologicznej, pedagogicznej i rehabilitacyjnej dzieciom i młodzieży, ich rodzicom, nauczycielom i wychowawcom.

Tabela 1.13 przedstawia zestawienie dotyczące liczby i rozmieszczenia jednostek oświatowych funkcjonujących na obszarze powiatu raciborskiego prowadzonych przez podmioty inne niż samorząd powiatu.

²⁷ www.mdk-raciborz.pl

Tabela 1.13 Jednostki edukacyjne zlokalizowane na terenie powiatu raciborskiego, dla których organem prowadzącym jest inna jednostka niż powiat

Typ jednostki	Racibórz	Kornowac	Krzyżanowice	Krzyszowice	Pietrowice Wielkie	Rudnik	Nędza	Kuźnia Raciborska
Żłobki	1							
Przedszkola	13		5	1	1	3	1	3
Zespoły szkolno-przedszkolne	3	3	1	2	4		3	2
Szkoły podstawowe	9		1					1
Zespoły ogólnokształcące			4	1		2	1	2
Gimnazja	5	1						

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron www.gmin oraz powiatu raciborskiego.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu

Na terenie powiatu raciborskiego funkcjonuje również szkoła wyższa – **Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu**²⁸. Studia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu trwają trzy lata. Absolwenci wszystkich kierunków otrzymują dyplom ukończenia studiów wyższych z tytułem **licencjata**. Dyplom ten umożliwia zarówno podjęcie pracy w wyuczonym zawodzie, jak i kontynuowanie studiów magisterskich. Studia w trybie dziennym są bezpłatne, zaś w trybie zaocznym – odpłatne (ok. 1200 zł/ semestr).

PWSZ oferuje kształcenie na następujących **kierunkach studiów licencjackich**:

- wychowanie fizyczne,
- socjologia,
- pedagogika,
- edukacja artystyczna,
- historia,
- matematyka,
- filologia,

inżynierskich:

- automatyka i robotyka

oraz **poddyplomowych** (w kierunkach pedagogicznych, wychowania fizycznego i wychowania do życia w rodzinie wraz z edukacją zdrowotną).

Biorąc pod uwagę potrzeby rozwojowe powiatu obserwuje się deficyt kierunku rolniczego i budowlanego.

W trakcie studiów studenci mają **możliwość zdobycia dodatkowych kwalifikacji**, np. instruktora sportu, instruktora gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej, masażu leczniczego, ratownika wodnego, wychowawcy kolonijnego. W celach dydaktycznych PWSZ organizuje również obozy programowe, warsztaty i plenery artystyczne. Przy uczelni działa **Klub AZS** – z 10 sekcjami sportowo-rekreacyjnymi (od 1997 roku najlepszy w Polsce klub akademicki w rankingu wyższych szkół zawodowych). Od

²⁸ www.pwsz.raciborz.edu.pl

wielu lat prężnie działają przy uczelni **stowarzyszenia naukowe i oświatowe**, np. Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej i Wszechnica Europejska.

1.11 Promocja i ochrona zdrowia

Jednostki służby zdrowia

Na koniec 2006 r. w powiecie funkcjonowało **38 zakładów opieki zdrowotnej oraz 18 praktyk lekarskich**. Najwięcej placówek zlokalizowanych jest w Raciborzu, jednak w każdej z gmin powiatu znajduje się przynajmniej jeden zakład opieki zdrowotnej (wiejski ośrodek zdrowia, przychodnia rejonowa lub niepubliczny zakład opieki zdrowotnej). Zajmują się one przede wszystkim podstawową opieką zdrowotną oraz pediatryczną. Dostęp do usług medycznych zapewniają także przychodnie zakładowe przy głównych zakładach przemysłowych (RAFAKO S.A., Henkel Polska S.A., Cukrownia Racibórz S.A.).

Fot. 1.7 Szpital Rejonowy przy ul. Gamowskiej w Raciborzu

Źródło: szpital.raciborz.pl

Oprócz funkcjonujących w granicach obszaru zakładów opieki zdrowotnej (publicznych i niepublicznych), zapotrzebowanie w tym zakresie pokrywa **Szpital Rejonowy im. dr. Józefa Rostka w Raciborzu**. W szpitalu funkcjonuje 13 oddziałów, m.in. chirurgiczny, neonatologiczny, stacje dializ, chemioterapii i pediatryczny. Obserwuje się potrzebę utworzenia nowych oddziałów, m.in. neurologii, geriatry i kardiologii. Dodatkowo usługi z zakresu służby zdrowia świadczą przyszpitalne poradnie specjalistyczne. Jest ich 22, w tym poradnia kardiologiczna, neurologiczna, chirurgii ogólnej i onkologiczna. W nagłych wypadkach zagrożenia zdrowia lub życia pomocy udziela Izba Przyjęć szpitala oraz oddział Pogotowia Ratunkowego.

Szpital dysponuje 366 łózkami szpitalnymi oraz dziewięcioma stanowiskami dializacyjnymi. Analizując liczbę łóżek szpitalnych na 10 000 ludności okazuje się, że dostępność do tych usług nie jest najlepsza i odbiega znacznie od średniej w województwie śląskim. W ostatnich latach wzrosło zatrudnienie w placówce – na koniec 2007 r. wynosiło 600 etatów.

Począwszy od 1996 r. poradnie i część oddziałów szpitalnych zostały przeniesione do nowego budynku szpitalnego. **Niezbędne jest dokończenie budowy szpitala w najbliższym czasie i jego dalsze doposażanie**. Szpital jest wspierany przez działalność Fundacji na rzecz Szpitala Rejonowego w Raciborzu, której fundatorami są: Szpital, Starostwo Powiatowe w Raciborzu oraz wszystkie gminy tworzące powiat.

Z powodu wielości podmiotów służby zdrowia działających na terenie powiatu raciborskiego niezbędne jest skoordynowanie informacji na ich temat, co umożliwi mieszkańcom łatwiejszy dostęp do usług medycznych.

Apteki

Według danych GUS w 2006 r. w powiecie funkcjonowały 23 apteki. Wskaźnik liczby ludności przypadającej na 1 aptekę wyniósł 4835 i oznacza, że w porównaniu z

innymi powiatami województwa śląskiego **dostępność mieszkańców do aptek jest dość dobra.**

1.12 Wspieranie osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne w powiecie

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku w powiecie raciborskim zamieszkiwało **ok. 12,3 tys. osób niepełnosprawnych** (ponad 11% populacji powiatu), z czego ponad połowę stanowiły kobiety. Jedynie ok. 16% tych osób była aktywna zawodowo.

Średni odsetek osób niepełnosprawnych w poszczególnych gminach powiatu oscylował w granicach 7,5%-9,5%, przy czym najwyższy był w Raciborzu i Pietrowicach Wielkich, a najniższy w gminie Krzyżanowice. Niestety daje się zauważyć **tendencja wzrostowa liczby niepełnosprawnych** w powiecie.

Ośrodek Informacji dla Osób Niepełnosprawnych

W strukturze Starostwa Powiatowego w Raciborzu wyodrębniony został Ośrodek Informacji dla Osób Niepełnosprawnych (**OIDON**). Jest on współfinansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Udzielane informacje dotyczą przede wszystkim praw osób niepełnosprawnych, możliwości wsparcia finansowego i rzeczowego osób niepełnosprawnych, funkcjonowania instytucji wsparcia i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.²⁹ Działalność OIDON ma się przysłużyć wyrównywaniu szans osób niepełnosprawnych i zapobieganiu ich marginalizacji w życiu społecznym i zawodowym.

Powiatowy Program Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w powiecie raciborskim na lata 2006 – 2011

Powiatowy Program Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w powiecie raciborskim na lata 2006 – 2011 zakłada **stworzenie zintegrowanego systemu pomocy osobom niepełnosprawnym**. Zadania określone w programie mają być realizowane poprzez współdziałanie Powiatowego Urzędu Pracy, OIDON, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Raciborzu, domów opieki społecznej, Referatu Spraw Społecznych w Starostwie Powiatowym, Szpitala Rejonowego w Raciborzu, Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Caritas Diecezji Opolskiej oraz organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych.

Realizacja programu ma zapewnić rehabilitację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, ułatwienie dostępu do informacji dotyczących osób niepełnosprawnych, usprawnienie procesu załatwiania wniosków dotyczących orzekania o niepełnosprawności, koordynowanie działań organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką niepełnosprawności, likwidowanie barier architektonicznych.³⁰

²⁹ http://www.powiatraciborski.pl/starostwo/osrodek_osob_niepelnosprawnych.html

³⁰ Powiatowy Program Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w powiecie raciborskim na lata 2006-2011, Racibórz, 2005

1.13 Pomoc społeczna

Domy Pomocy Społecznej

W obrębie powiatu funkcjonują trzy domy pomocy społecznej oraz zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy.

Dom Pomocy Społecznej „Złota Jesień” w Raciborzu jest jednostką organizacyjną podległą Starostwu Powiatowemu w Raciborzu. Zasięg placówki jest ponadlokalny. „Złota Jesień” zapewnia opiekę osobom w podeszłym wieku oraz niepełnosprawnym ruchowo. Pensjonariusze mają zapewnione zaspokojenie potrzeb nie tylko bytowych i zdrowotnych, ale korzystają też z zajęć usprawniających, rehabilitacyjnych, z biblioteki i zajęć rekreacyjnych. Obecnie w domu przebywa ok. 208 pensjonariuszy.

Dom Pomocy Społecznej „Dom św. Notburgi” prowadzony jest przez Siostry Marii Niepokalanej w Raciborzu. Placówka zajmuje się opieką nad osobami przewlekle psychicznie chorymi. Dom dysponuje ok. 170 miejscami dla pensjonariuszy. **Dom Pomocy Społecznej „Różany Pałac”** w Krzyżanowicach prowadzony jest przez Zgromadzenie SS. Franciszkanek Maryi Nieustającej Pomocy w Krzyżanowicach. Placówka przeznaczona jest dla niepełnosprawnych intelektualnie dziewcząt. Dom dysponuje 60 miejscami.³¹

Podobne usługi z zakresu pomocy społecznej świadczy Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy” w Krzanowicach.

Usługi z zakresu opieki pielęgniarstwa i paliatywnej oraz związane z rehabilitacją osób niepełnosprawnych świadczą **Stacje Opieki „Caritas”** w Tworkowie, Raciborzu i Krzanowicach.

Ośrodki Pomocy Społecznej

W każdej z gmin powiatu raciborskiego funkcjonuje ośrodek opieki społecznej. Do jego zadań należy rozpatrywanie wniosków o udzielenie pomocy, sporządzanie wywiadów środowiskowych i opracowywanie planów pomocy, wydawanie decyzji o przyznaniu pomocy i realizacja świadczeń (m.in. wypłata zasiłków, wydanie bonów żywnościowych, przyznanie pomocy w formie rzeczowej). OPS-y zajmują się również przyznawaniem miejsc w domach pomocy społecznej.

Pomoc świadczona jest osobom i rodzinom między innymi z powodu ubóstwa, bezrobocia, sieroctwa, niepełnosprawności, potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności, przemocy w rodzinie czy klęsk żywiołowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest jednostką organizacyjną Starostwa Powiatowego w Raciborzu. Realizuje ono zadania Powiatu z zakresu opieki i pomocy dzieciom i rodzinom.³² PCPR zajmuje się między innymi opracowaniem i realizacją strategii rozwiązywania problemów społecznych, wspieraniem osób niepełnosprawnych, organizowaniem opieki dla dzieci w formie rodzin zastępczych, prowadzeniem placówek opiekuńczo-wychowawczych, pomocą w integracji ze społecznością osób opuszczających zakłady karne, posiadających status uchodźcy, opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze. PCPR zajmuje się również

³¹ <http://www.pcpr.raciborz.org.pl/dps.php>

³² <http://www.pcpr.raciborz.org.pl/index.php>

placówki opiekuńczo-wychowawcze. PCPR zajmuje się również przyznawaniem pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Dodatkowo PCPR zajmuje się problematyką osób niepełnosprawnych i pośredniczy w dofinansowaniu z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do likwidacji barier architektonicznych, uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych czy zakupu sprzętu medyczno-rehabilitacyjnego.

1.14 Kultura fizyczna i sport

Infrastruktura sportowa

W powiecie raciborskim istnieją dosyć dobre warunki do rozwoju i popularyzacji sportu i rekreacji. Na terenie powiatu istnieje **wiele urzędzeń i obiektów infrastrukturalnych, umożliwiających uprawianie różnych dyscyplin sportowych** oraz rekreację. Są to m.in.³³

- boiska piłkarskie;
- sale gimnastyczne;
- kilka stadionów;
- 2 kryte baseny i basen otwarty;
- 4 pełnowymiarowe hale sportowe;
- 1 wielofunkcyjne boisko ze sztuczną nawierzchnią;
- kilkanaście kortów tenisowych;
- kilka boisk do siatkówki plażowej;
- kręgielnia;
- sztuczne lodowisko;
- strzelnica sportowa.

Niestety istniejące obiekty **często są w niezadawalającym stanie technicznym** bądź też nie spełniają nowoczesnych standardów. Wymagają więc remontów lub modernizacji.

Rekreacji sprzyjają również trasy rowerowe i piesze szlaki turystyczne, które wytyczono na obszarze powiatu w ilości odbiegającej od rzeczywistych potrzeb i oczekiwań mieszkańców.

Kluby sportowe i dyscypliny sportowe

Na terenie powiatu **funkcjonuje 40 klubów i stowarzyszeń sportowych** biorących udział w rozgrywkach ligowych, szczebla centralnego i wojewódzkiego. Do klubów i stowarzyszeń należy ok. 6000 członków, z czego ok. 40% stanowią aktywni zawodnicy. Wśród dyscyplin indywidualnych wiodącymi klubami sportowymi są: MKZ „Unia” Racibórz (zapasy styl klasyczny), LKS „Dąb” Brzeźnica (zapasy styl wolny i zapasy kobiet), MKS – SMS „Victoria Racibórz (pływanie, lekka atletyka, tenis), KS „Silesia” Racibórz (szachy mężczyzn i kobiet). Gry sportowe na szczeblu centralnym reprezentowane są przez RTP „Unia” Racibórz (Ekstraliga piłki nożnej kobiet), KS AZS – Rafako Racibórz (II liga piłki siatkowej mężczyzn), GS UKS Krzanowice (III liga piłki siatkowej kobiet), KP „Unia” Racibórz (IV liga piłki nożnej mężczyzn). Sporty walki prowadzą KS „Łamator” Racibórz i Raciborski Klub Kyokushin Karate.

³³ http://www.powiatraciborski.pl/main/sport_i_rekreacja.html

Dodatkowo popularyzacją rekreacji ruchowej zajmują się ogniska Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej i kluby rekreacyjno-sportowe, m.in. ognisko TKKF „Rafako” Racibórz (tenis) i TKKF „Belfer” Racibórz (podnoszenie ciężarów). Dobrze działa Klub Żeglarski przy Fabryce Kotłów Rafako S.A. Ponadto dobrze funkcjonują uczniowskie kluby sportowe, m.in. UKS „Orzeł” Brzeźnica, UKS „Zryw” Rudnik, UKS „Glob”, UKS „Victoria”, UKS „Siódemka”(kolarstwo), UKS „Ikar” w Raciborzu, UKS Gamów, czy też UKS „Zryw” Nędza itd. Obecnie swoją działalność zarejestrowało 20 uczniowskich klubów sportowych.

Do najbardziej popularnych dyscyplin sportowych w powiecie raciborskim należy oczywiście **piłka nożna i piłka siatkowa** mężczyzn i kobiet. Ponadto sukcesy odnoszą kluby zajmujące się **zapasami** w stylu klasycznym i wolnym, **zapasami kobiet**, **lekką atletyką i pływaniem**, **szachami**, **kolarstwem oraz sportami walki**.

2 Analiza strategiczna SWOT/TOWS Powiatu Raciborskiego

Analiza SWOT/TOWS stanowi jedną z najpopularniejszych metod planowania strategicznego. Polega na zdiagnozowaniu oraz zinterpretowaniu wpływu różnego rodzaju czynników oddziałujących na badany obszar. Jej celem jest **określenie otoczenia analizowanego rejonu oraz zdefiniowanie jego potencjału**. Bada się również interakcje między czynnikami zewnętrznymi a cechami wewnętrznymi.

Najczęściej analizę SWOT przeprowadza się w następujących **etapach**:

- analiza otoczenia obszaru – diagnoza stanu oraz ocena perspektyw w kategoriach szans rozwojowych i zagrożeń,
- analiza i diagnoza obszaru celem wyodrębnienia jego sił i słabości,
- kojarzenie mocnych i słabych stron obszaru z szansami i zagrożeniami występującymi w otoczeniu w celu określenia kierunków rozwoju,
- formułowanie strategii na podstawie wskazań z analizy.

Analiza przeprowadzona zgodnie z taką logiką pozwala na **określenie perspektyw rozwoju badanego obszaru oraz możliwości jego reagowania na zmiany w otoczeniu**.

Czynniki wewnętrzne i zewnętrzne powiatu wpływające na jego rozwój

Dla powiatu raciborskiego wskazano szereg czynników wewnętrznych mających kluczowy wpływ na jego rozwój. Są to z jednej strony atuty, którymi można konkurować z innymi obszarami, z drugiej zaś – słabości, które mogą stanowić bariery w rozwoju powiatu.

Tabela 2.1 Zestawienie silnych i słabych stron Powiatu Raciborskiego

Silne strony (S)	Słabe strony (W)
<ol style="list-style-type: none"> 1. korzystne położenie geograficzne - blisko granicy z Republiką Czeską i przemysłowymi powiatami 2. dobrej jakości gleby umożliwiające rozwój rolnictwa 3. stosunkowo korzystna struktura gospodarstw rolnych pod względem grup obszarowych 4. funkcjonowanie relatywnie dużej liczby instytucji wspierających rozwój rolnictwa 5. wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe 6. funkcjonowanie PK „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” oraz rezerwatu przyrody „Łęczczok” 7. atrakcyjne elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego obszaru 8. organizowanie dużej liczby imprez o charakterze kulturalnym 9. funkcjonowanie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu 10. funkcjonowanie kilku dużych przedsiębiorstw będących głównymi pracodawcami w powiecie 11. stosunkowo niskie bezrobocie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. położenie w strefie dużego zagrożenia powodziowego 2. niezadowalający stan techniczny części dróg na terenie powiatu i niska drożność układu komunikacyjnego 3. słaby rozwój oferty turystycznej i ruchu turystycznego 4. niedostatecznie rozwinięta infrastruktura ochrony środowiska 5. niedostatecznie rozwinięta sieć ścieżek rowerowych 6. słaby stopień skanalizowania powiatu 7. duże zanieczyszczenie wód powierzchniowych, w tym ładunek zanieczyszczeń z Czech 8. stosunkowo duża emisja zanieczyszczeń do powietrza 9. niezadowalający stan zabytków architektury na terenie powiatu 10. niezadowalający stan techniczny infrastruktury sportowej przy szkołach powiatowych 11. niski poziom aspiracji edukacyjnych młodzieży i tradycyjne specjalności kształcenia zawodowego 12. duże rozproszenie osadnictwa na obszarach wiejskich powiatu

Źródło: Opracowanie własne.

W otoczeniu powiatu wyodrębniono czynniki zewnętrzne, mogące sprzyjać jego rozwojowi lub też zagrażać albo osłabiać istniejący potencjał analizowanego obszaru. Ich zestawienie przedstawiono poniżej.

Tabela 2.2 Zestawienie szans i zagrożeń rozwojowych dla Powiatu Raciborskiego

Szanse rozwojowe (O)	Zagrożenia rozwojowe (T)
1. sąsiedztwo ośrodków przemysłowych Śląska i aglomeracji Ostrawy (szanse na powiązania rynkowe, pozyskanie kontrahentów oraz jako rynek zbytu żywności)	1. starzejące się społeczeństwo (rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym)
2. rozwój przemysłu związanego z przetwórstwem zbóż, warzyw i owoców, mleka, mięsa itp.	2. osłabienie wartości rodziny
3. wzrost zamożności społeczeństwa, skutkujący m.in. rosnącym zapotrzebowaniem na usługi turystyczno-rekreacyjne, w tym agroturystyki i turystyki weekendowej	3. bezrobocie, ubożenie społeczeństwa oraz zjawisko „dziedziczenia biedy”
4. wzrost zainteresowania Polską wśród turystów zagranicznych w wyniku wejścia Polski do UE	4. rosnąca apatia i marazm społeczeństwa (m.in. wskutek bezrobocia)
5. moda na regionalizm, „powrót do tradycji i historii”	5. zagrożenie patologiami i uzależnieniami
6. rosnąca popularność rolnictwa ekologicznego	6. utrudniony dostęp do nowinek technicznych (np. Internet) na obszarach wiejskich
7. kształtowanie proekologicznych zachowań i działań	7. osłabienie poczucia tożsamości lokalnej i regionalnej, zbyt ni kosmopolityzm
8. prywatyzacja majątku państwowego (możliwość przejmowania zabytków przez prywatnych inwestorów)	8. odpływ młodych i wykształconych osób z terenu powiatu do większych ośrodków miejskich lub za granicę
9. współpraca z partnerami z zagranicy (szczególnie z Niemiec i Czech)	9. rosnące natężenie ruchu kołowego, w tym tranzytowego
10. promowanie alternatywnych sposobów komunikacji (rowery, publiczny transport zbiorowy, kolej)	10. ograniczenie możliwości realizacji nowych inwestycji w wyniku rozszerzania terenów prawnie chronionych
11. moda na osiedlanie się na terenie wiejskim ludzi z zewnątrz	11. skomplikowane procedury w pozyskaniu wsparcia ze źródeł zewnętrznych
12. restrukturyzacja terenów wiejskich	12. słaba kondycja finansów publicznych
13. uproszczenie procedur pozyskiwania dotacji ze źródeł zewnętrznych (w tym fundusze UE)	

Źródło: Opracowanie własne

Macierz SWOT

Macierz SWOT prezentuje podejście „od wewnątrz do zewnątrz”. Polega ono na skojarzeniu zidentyfikowanych sił i słabości powiatu z szansami i zagrożeniami na podstawie odpowiedzi na następujące pytania:

- czy siły pozwalają wykorzystać rodzące się szanse?
- czy słabości uniemożliwiają wykorzystanie sposobności?
- czy siły pozwalają przewycięzać zagrożenia?
- czy słabości wzmocnią niekorzystne oddziaływanie zagrożeń?

Analiza wzajemnego oddziaływania poszczególnych czynników oceniana jest według niniejszej skali:

- 0 – brak zależności;
- 1 – zależność słaba;
- 2 – zależność silna.

Tabela 2.3 Macierz analizy wzajemnego oddziaływania wewnętrznych sił obszaru (S) i szans (O) płynących z otoczenia

	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	O10	O11	O12	O13	SUMA
S1	2	2	1	2	1	0	0	1	2	0	1	1	1	14
S2	2	2	1	1	2	2	1	0	2	0	1	2	0	16
S3	2	2	0	0	1	2	2	0	1	1	1	2	0	14
S4	1	2	0	1	1	2	2	0	2	0	1	2	1	15
S5	2	0	2	2	2	1	2	1	1	1	2	1	0	17
S6	1	0	2	2	2	1	2	1	1	0	2	1	0	15
S7	1	0	2	2	2	0	1	2	1	0	2	1	0	14
S8	1	0	2	2	1	0	2	0	1	0	2	1	0	12
S9	2	2	0	0	0	1	1	1	2	1	2	2	1	15
S10	2	1	0	0	0	0	1	1	1	1	2	2	0	11
S11	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	6
SUMA	17	12	10	12	12	9	14	8	15	4	17	16	3	149

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 2.4 Macierz analizy wzajemnego oddziaływania wewnętrznych sił obszaru (S) i zagrożeń (T) płynących z otoczenia

	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	SUMA
S1	0	0	2	0	1	1	1	2	0	1	0	1	9
S2	0	0	1	0	0	2	1	2	0	2	0	2	10
S3	0	0	1	0	0	1	1	2	0	2	1	2	10
S4	0	0	1	1	1	2	2	1	0	1	0	0	9
S5	1	1	1	1	1	0	2	2	1	1	0	1	12
S6	1	1	1	1	1	0	2	2	1	1	0	0	11
S7	1	2	1	2	1	0	2	2	0	1	0	0	12
S8	1	2	1	2	1	0	2	1	0	0	0	0	10
S9	2	1	2	2	1	2	1	2	0	0	1	0	14
S10	1	1	2	2	1	1	0	1	0	0	0	0	9
S11	1	1	2	2	1	1	0	2	0	0	0	1	11
SUMA	8	9	15	13	9	10	14	19	2	9	2	7	117

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 2.5 Macierz analizy wzajemnego oddziaływania wewnętrznych słabości obszaru (W) i szans (O) płynących z otoczenia

	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	O10	O11	O12	O13	SUMA
W1	1	1	2	2	1	2	2	1	0	0	2	1	0	15
W2	2	2	2	2	1	1	0	1	1	1	2	2	0	17
W3	1	0	2	2	2	1	1	2	1	1	2	2	0	17
W4	1	1	2	2	1	2	2	0	0	2	2	2	1	18
W5	1	0	2	2	1	1	2	0	1	2	1	1	0	14
W6	0	2	1	1	1	2	2	1	0	0	1	1	0	12
W7	1	2	2	2	1	2	2	0	1	0	1	1	0	15
W8	1	2	2	2	1	2	2	0	1	0	1	1	0	15
W9	1	0	2	2	2	0	1	2	1	0	2	2	0	15
W10	0	0	1	1	0	0	2	1	2	2	2	1	0	12
W11	2	1	1	0	1	1	1	0	1	0	2	2	1	13
W12	1	2	0	0	1	1	1	0	0	2	2	2	0	12
SUMA	12	13	19	18	13	15	18	8	9	10	20	18	2	175

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2.6 Macierz analizy wzajemnego oddziaływania wewnętrznych słabości obszaru (W) i zagrożeń (T) płynących z otoczenia

	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	SUMA
W1	0	0	0	1	0	1	1	2	0	2	0	1	8
W2	0	0	2	2	1	2	1	2	2	2	0	1	15
W3	1	1	2	2	1	2	1	2	0	1	0	1	14
W4	0	0	1	1	1	1	0	2	2	2	1	2	13
W5	0	0	0	1	1	0	1	1	2	1	0	0	7
W6	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	2	6
W7	1	0	1	1	1	0	1	2	2	1	0	2	12
W8	1	0	1	1	1	0	1	2	2	1	0	2	12
W9	0	0	1	1	1	0	2	2	1	1	0	2	11
W10	1	1	1	2	2	0	1	2	0	1	0	2	13
W11	0	1	2	2	2	1	0	2	0	0	0	0	10
W12	1	1	1	1	1	1	2	2	1	0	0	1	12
SUMA	5	4	12	15	12	8	11	23	13	13	1	16	133

Źródło: Opracowanie własne

Macierz TOWS

Macierz TOWS ilustruje **podejście „z zewnątrz do wewnątrz”**. Pozwala ono na skomparowanie sposobności i zagrożeń pojawiających się w otoczeniu z wewnętrznymi cechami obszaru dzięki odpowiedzi na następujące pytania:

- czy zagrożenia osłabiają siły?
- czy sposobności potęgują siły?
- czy zagrożenia spotęgują słabości?
- czy sposobności pozwalają przezwyciężyć słabości?

Analiza wzajemnego oddziaływania poszczególnych czynników oceniana jest według niniejszej skali:

- 0 – brak zależności;
- 1 – zależność słaba;
- 2 – zależność silna.

Tabela 2.7 Macierz wzajemnego oddziaływania zewnętrznych zagrożeń (T) i wewnętrznych słabości (W)

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9	W10	W11	W12	SUMA
T1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	4
T2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	3
T3	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	2	0	6
T4	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	2	0	7
T5	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	2	0	6
T6	0	1	2	1	0	1	2	2	1	1	1	1	13
T7	0	0	2	1	1	0	2	2	2	1	1	1	13
T8	0	1	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1	14
T9	1	2	2	2	2	2	2	2	1	0	0	0	16
T10	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	0	1	18
T11	0	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	0	16
T12	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0	19
SUMA	4	11	19	14	14	10	11	11	11	13	13	4	135

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2.8 Macierz wzajemnego oddziaływania zewnętrznych zagrożeń (T) i wewnętrznych atutów obszaru (S)

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	SUMA
T1	2	2	2	0	1	0	1	2	2	1	0	13
T2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	3
T3	1	2	2	1	1	1	1	2	2	0	1	14
T4	2	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1	17
T5	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2	15
T6	2	2	1	1	0	0	1	1	2	1	2	13
T7	2	1	1	0	2	2	2	1	2	0	0	13
T8	2	2	2	1	1	1	2	2	2	1	1	17
T9	2	2	0	0	2	2	2	0	0	0	0	10
T10	2	2	2	0	2	2	2	1	0	1	1	15
T11	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	2	9
T12	2	1	0	2	1	2	2	2	1	0	2	15
SUMA	19	17	12	9	13	13	19	17	16	6	13	154

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2.9 Macierz wzajemnego oddziaływania zewnętrznych sposobności (O) i wewnętrznych słabości (W)

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9	W10	W11	W12	SUMA
O1	2	1	2	1	1	1	0	0	0	0	1	0	9
O2	1	2	0	2	1	1	1	1	0	0	1	1	11
O3	1	1	2	1	2	1	0	0	1	1	1	0	11
O4	2	1	2	1	2	0	1	1	2	0	1	0	13
O5	1	0	2	1	2	0	0	0	2	0	2	1	11
O6	2	1	1	2	1	1	1	1	0	0	1	1	12
O7	2	1	1	2	1	1	2	2	1	0	1	0	14
O8	1	0	2	1	1	0	0	0	2	0	0	0	7
O9	1	1	2	2	2	0	2	0	1	1	1	0	13
O10	0	2	2	1	2	0	2	2	2	1	0	0	14
O11	2	0	1	1	0	1	0	0	1	1	2	2	11
O12	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	2	1	18
O13	0	2	1	2	1	2	2	2	2	2	0	0	16
SUMA	17	14	20	19	17	9	12	10	16	7	13	6	160

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2.10 Macierz wzajemnego oddziaływania zewnętrznych sposobności (O) i wewnętrznych atutów (S)

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	SUMA
O1	2	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	18
O2	2	2	2	2	0	0	0	0	1	2	2	13
O3	2	0	0	0	2	2	2	2	0	0	2	12
O4	2	0	0	0	2	2	2	2	0	0	2	12
O5	1	1	0	0	2	1	2	2	0	0	0	9
O6	2	2	2	2	2	1	0	0	1	0	0	12
O7	0	2	2	1	2	2	1	1	0	0	0	11
O8	2	1	1	0	1	0	2	1	1	1	1	11
O9	2	0	0	1	1	1	1	2	1	0	0	9
O10	2	0	0	0	2	2	2	0	0	0	0	8
O11	2	2	1	1	2	2	2	1	2	1	1	17
O12	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	21
O13	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	2	9
SUMA	22	13	11	10	21	17	19	16	11	9	13	162

Źródło: Opracowanie własne.

Wybór kierunku rozwoju (strategii)

Zestawienie sum odpowiednich ćwiartek pozwala na określenie, jaki charakter powinna przybrać strategia analizowanego obszaru. Poza tym zidentyfikowane najsilniejsze zależności między czynnikami wewnętrznymi a zewnętrznymi wskazują na pewne rozwiązania, jakie powinien uwzględnić plan rozwoju.

Tabela 2.11 Zestawienie odpowiednich ćwiartek SWOT/TOWS

	Szanse (O)	Zagrożenia (T)
Silne strony (S)	149 + 162 = 311	117 + 154 = 271
Słabe strony (W)	175 + 160 = 335	133 + 135 = 268

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy.

Wybór typu strategii opiera się na schemacie, który zawiera Tabela 2.12. Zaleca się wybór takiego typu strategii rozwoju, w jakiej ćwiartce suma jest największa.

Tabela 2.12 Cztery główne typy strategii

Potencjał organizacji	Scenariusze otoczenia	
	Sposobności	Zagrożenia
Siły	STRATEGIA AGRESYWNA	STRATEGIA KONSERWATYWNA
Słabości	STRATEGIA KONKURENCYJNA	STRATEGIA DEFENSYWNA

Źródło: Planowanie strategiczne, praca zbiorowa pod redakcją A. Klasika, PWE, Warszawa 1993, s.111.

Na podstawie analizy strategicznej stwierdzono, iż w przypadku obszaru powiatu raciborskiego wskazana jest **strategia konkurencyjna**. Polega ona na **aktywnym gospodarowaniu posiadanymi zasobami w celu wykorzystania możliwości powstających w otoczeniu i przewycięzeniu słabości**. Na obszarze objętym analizą powinno się podjąć aktywność ukierunkowaną na wykorzystanie sposobności pojawiających się w otoczeniu.

Obszar analizowany jest w stosunkowo korzystnej sytuacji – posiada wiele atutów, przede wszystkim swoje położenie geograficzne blisko uprzemysłowionych ośrodków, walory przyrodniczo-krajobrazowe i dziedzictwo kulturowe, umożliwiające wykorzystanie pojawiających się w otoczeniu trendów, mogących poprawić sytuację mieszkańców. **Korzystny splot uwarunkowań zewnętrznych może nie trwać długo, stąd konieczne jest podjęcie zdecydowanych działań, niewskazana jest bierność**. Zewnętrzne sposobności powinny pozwolić na przewycięzenie słabości i barier (głównie niedoinwestowanie infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, ochrony środowiska i turystycznej) oraz wykorzystanie posiadanego potencjału. Działania powinny się skupić na takim wykorzystaniu sprzyjających warunków otoczenia, by wzmocnić potencjał endogeniczny obszaru.

Najsilniejsze czynniki i relacje

Z poszczególnych macierzy SWOT/TOWS wyodrębniono najsilniejsze relacje, które wskazują, jakie z czynników mogą się okazać kluczowymi dla rozwoju powiatu.

Wśród **silnych stron** powiatu raciborskiego najbardziej znaczącymi są wysokiej jakości gleby, umożliwiające rozwój rolnictwa (S2). Potencjał obszaru opiera się także na atrakcyjnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych (S5), co potwierdza objęcie ich ochroną w formie Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” i rezerwatu przyrody „Łęczok” (S6). Dodatkowo atutem obszaru jest zlokalizowanie w Raciborzu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej. Przy planowaniu strategicznym należy zwrócić uwagę na **niedogodności i ograniczenia** związane z niezadowalającym stanem infrastruktury drogowej (W2) i infrastruktury ochrony środowiska (W4). Słabo rozwinięta oferta turystyczna (W3) może utrudnić wykorzystanie posiadanego potencjału w postaci walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego. Inną barierą w rozwoju może być położenie powiatu w strefie dużego zagrożenia powodziowego (W1) oraz zanieczyszczenie środowiska, głównie wód powierzchniowych (W7).

Z kolei **szansę dla rozwoju**, skutkującego zwiększeniem dochodów mieszkańców obszaru objętego badaniem, stanowi rosnące zapotrzebowanie na usługi turystyczno-rekreacyjne wśród polskiego społeczeństwa oraz turystów zagranicznych, w tym moda na agroturystykę (O3 i O4). Może to stanowić alternatywę dla tradycyjnego rolnictwa i pozwolić na wygenerowanie nowych miejsc pracy. Korzyści można także czerpać z położenia powiatu w sąsiedztwie ośrodków przemysłowych (Rybnik, Kędzierzyn-Koźle oraz GOP) i aglomeracji Ostrawy w Czechach (O1). Pewne **zagrożenie** osłabiające potencjał obszaru stanowi słaba kondycja finansów publicznych w tym samorządowych, wpływająca na niedoinwestowanie obszaru (T12). Czynnikiem, który może utrudnić realizację działań prorozwojowych obszaru mogą być również negatywne tendencje w społeczności objawiające się zniechęceniem i apatią, a wynikające przede wszystkim z bezrobocia i ubożenia (T3, T4). Innym zagrożeniem jest obserwowany odpływ młodych i wykształconych osób do większych ośrodków miejskich lub zagranicę (T8).

Z analizy najsilniejszych relacji wynikają swego rodzaju **rozwiązania cząstkowe**, które można wykorzystać w planowaniu strategicznym dla terenu. Szczegółowy opis relacji zawiera poniższa tabela.

Tabela 2.13 Najsilniejsze relacje między czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi

Relacja	Opis i znaczenie relacji
S2 – O1	Dobrej jakości gleby (I-III klasa) umożliwiają rozwój dochodowego rolnictwa. Może to zachęcać do powstawania nowych gospodarstw i sprzyjać zmianie oblicza wsi i procesom restrukturyzacyjnym. Dodatkowo dzięki dość korzystnej strukturze obszarowej gospodarstw rolnych (umiarkowane rozdrobnienie) możliwe jest prowadzenie działalności gospodarczej przez rolników i sprzedaż płodów rolnych z zyskiem, dzięki położeniu w sąsiedztwie dużych rynków zbytu żywności (sąsiednie aglomeracje).
S2 – O11	
S2 – O12	
S5 – O1	Walory przyrodnicze i krajobrazowe obszaru mogą być wykorzystane jako atrakcja turystyczna, szczególnie w ruchu agroturystycznym. W obecnych czasach ludzie wyjeżdżający na urlop (szczególnie pracujący w miastach) szukają ciszy, spokoju i odpoczynku od zgiełku miasta. Jednocześnie jednak zależy im na umiarkowanym, standardowym poziomie usług. Warto rozważyć podjęcie działań promujących analizowany obszar jako miejsce dla wypoczynku agroturystycznego. Czyste zasoby przyrodnicze stwarzają również korzystne uwarunkowania dla rozwoju coraz popularniejszego rolnictwa ekologicznego.
S5 – O11	
S5 – O3	
S6 – O3	
S6 – O11	
S9 – O1	Funkcjonowanie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu powinno zapewnić wykształcenie nowoczesnych kadr, które będą mogły znaleźć zatrudnienie nie tylko na obszarze powiatu, ale także w sąsiednich aglomeracjach. Poprawa struktury wykształcenia mieszkańców (wzrost liczby osób z wyższym wykształceniem) powinna także wspomóc procesy restrukturyzacyjne obszarów wiejskich.
S9 – O12	
S9 – T3	
S9 – T8	

Relacja	Opis i znaczenie relacji
	Dzięki lepszej dostępności uczelni wyższej mieszkańcy mają ułatwione zdobycie lepszego wykształcenia i zwiększenia swoich szans na rynku pracy, co pozwoli jeszcze zmniejszyć bezrobocie. Dostęp do PWSZ powinien też osłabić tendencje do wyjeżdżania młodych osób do oddalonych ośrodków akademickich i „zatrzymać” ich w powiecie.
S7 – O3 S7 – O4 S7 – O11 S7 – T7 S7 – T8	Obecność atrakcyjnych elementów dziedzictwa kulturowego i historycznego w powiecie może stanowić atrakcję turystyczną przyciągającą odwiedzających. Poza tym ciekawe miejsca z interesującą historią podnoszą wartość całego obszaru i sprawiają, że także inne miejsca (w tym przeznaczone pod inwestycję czy mieszkalnictwo) wydają się bardziej atrakcyjne. Dodatkowo obecność w otoczeniu wartościowych obiektów wpływa korzystnie na poczucie tożsamości lokalnej – mieszkańcy czują się bardziej dumni z miejsca, w którym mieszkają i mniej chętnie decydują się na jego opuszczenie. Należy zadbać nie tylko o samo to dziedzictwo, ale także o rozpowszechnienie informacji o nim wśród mieszkańców i wypromowanie go na zewnątrz.
W2 – O3 W2 – O4 W2 – O11 W4 – O3 W4 – O4 W4 – O11	Niezadowalający stan infrastruktury drogowej oraz niedrożny układ komunikacyjny na obszarze osłabia dostępność komunikacyjną powiatu, a co za tym idzie zraża potencjalnych mieszkańców, inwestorów i turystów. Podobnie słabo rozwinięta infrastruktura ochrony środowiska utrudnia rozwój ruchu turystycznego i zniechęca potencjalnych mieszkańców do osiedlenia się w powiecie. Konieczne są więc nakłady finansowe na remonty, modernizację i budowę dróg i urządzeń ochrony środowiska. Pewnym rozwiązaniem mogą się okazać środki zewnętrzne (w tym środki UE), jednak w budżecie powiatu konieczne będzie zabezpieczenie środków na wkład własny. Pewną alternatywę może stanowić rozwijanie np. ścieżek rowerowych nie tylko jako infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej, ale także jako innego sposobu poruszania się po powiecie.
W3 – O3 W3 – O4	Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i mało znane atrakcje turystyczne mogą utrudnić przyciągnięcie turystów. Należałoby przeprowadzić segmentację rynku, by określić ewentualną grupę odbiorców oferty turystycznej. Wskazane są również działania promocyjne.
W1 – O3 W1 – O11 W7 – O3 W7 – O11	Położenie w strefie zagrożenia powodzią oraz zanieczyszczenie środowiska (głównie wód i powietrza) może stanowić ograniczenie w rozwijaniu oferty turystycznej. Z punktu widzenia potencjalnych mieszkańców problemy te również mogą działać zniechęcająco. Wskazane są działania na rzecz budowy nowych i modernizacji istniejących urządzeń infrastruktury ochrony środowiska i przeciwpowodziowej, zapewniającej bezpieczeństwo mieszkańców i zachowanie istniejących walorów przyrodniczych.
T4 – S2 T4 – S7	Negatywne tendencje w społeczeństwie sprawiają, że ludzie są zniechęceni, nie angażują się w sprawy lokalne. Zjawisko to może się udzielać mieszkańcom analizowanego terenu. Ludzie mogą popaść w marazm, będą zdemotywowani i niechętni podejmowaniu inicjatyw. Może to skutkować tym, że mieszkańcom będzie zależeć jedynie na utrzymaniu <i>status quo</i> , a nie będą podejmować działań prorozwojowych. Wpływie to niekorzystnie także na skłonność do podejmowania ryzyka i szukania szans w innych sferach przedsiębiorczości. Ludzie nie będą myśleć strategicznie, ograniczą się do krótkiego horyzontu czasowego. Wskazane są działania aktywizujące społeczność powiatu, wspierające edukację i inicjatywy integrujące mieszkańców. Korzystne może się także okazać budowanie tożsamości lokalnej i poczucia dumy z posiadanych zasobów.
T12 – W2 T12 – W3 T12 – W4 T12 – W9 T12 – W10 T12 – S7	Słaba kondycja finansów publicznych w kraju stanowi barierę również w analizowanym obszarze. Ograniczone środki budżetowe wpływają na zahamowanie inwestycji w infrastrukturę drogową, ochrony środowiska, komunalną itp. Ponadto wszelkie działania rozwojowe (m.in. wspieranie rozwoju turystyki) wymagają pewnego zaplecza infrastrukturalnego. Oczywiście środki mogą być pozyskane ze źródeł zewnętrznych (w tym funduszy UE), jednak konieczne jest zabezpieczenie środków na wkład własny, których samorządy mogą nie posiadać. Pewnym rozwiązaniem mogą być kredyty i pożyczki.
T9 – W3 T9 – W5 T9 – S1 T9 – S5	Rosnące natężenie ruchu kołowego, w tym tranzytu przez centra miast, może się odbić niekorzystnie na środowisku naturalnym powiatu – zanieczyszczenia osłabiają walory przyrodnicze, wpływają niekorzystnie także na tkankę zabytkową, co w rezultacie może obniżyć atrakcyjność turystyczną obszaru. Ponadto rosnący ruch obniża drożność istniejącego układu komunikacyjnego. Konieczne są więc inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną.
O12 – W3 O12 – W4 O12 – S2 O12 – S5	Procesy restrukturyzacyjne dotyczą obszary wiejskie, które stanowią spora część powiatu. Powinny one uświadomić mieszkańcom wsi konieczność podejmowania ryzyka i szukania szans w innych sferach przedsiębiorczości, nie tylko w tradycyjnym rolnictwie. Może taką szansę stanowi rolnictwo ekologiczne, zmiana profilu upraw czy utworzenie gospodarstwa agroturystycznego. Ponadto rośnie znaczenie grup producenckich, które mają większą siłę przetargową niż pojedynczy rolnik. Procesy te powinny pozwolić

Relacja	Opis i znaczenie relacji
O12 – S7	na takie wykorzystanie potencjału powiatu (żyzne gleby, walory przyrodnicze, atrakcyjne dziedzictwo kulturowe), by mieszkańcom terenów wiejskich przynieść większe dochody.
O13 – W2 O13 – W4 O13 – S5	Większa dostępność zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji, uproszczenie procedur ich pozyskiwania i nabieranie doświadczenia w ubieganiu się o dofinansowanie powinno zwiększyć szanse na pozyskanie środków finansowych na konieczne inwestycje w infrastrukturę i zachowanie istniejących walorów. Należy przy tym pamiętać, że skuteczne pozyskiwanie środków ze źródeł zewnętrznych wymaga jednak przygotowania odpowiedniej dokumentacji i zabezpieczenia wkładu własnego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza SWOT/TOWS powiatu raciborskiego wykazała, że **obszar posiada potencjał rozwojowy**. Aktualne trendy w otoczeniu i uwarunkowania zewnętrzne stwarzają szanse rozwoju dla ziemi raciborskiej. **Wskazana jest strategia konkurencyjna (zwana inaczej mini – maxi), polegająca z jednej strony na minimalizowaniu ograniczeń wewnętrznych obszaru, a z drugiej strony – maksymalizowaniu wykorzystania potencjału możliwości w otoczeniu.** Korzystny układ uwarunkowań zewnętrznych powinien pozwolić na rozwiązanie głównych problemów, związanych przede wszystkim ze stanem infrastruktury komunikacyjnej, komunalnej i ochrony środowiska. Należy dokładnie rozważyć, czy posiadane atuty w postaci wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych i atrakcyjnego dziedzictwa kulturowo-historycznego pozwolą na przygotowanie oferty turystycznej i przyciągnięcie wystarczającej liczby odwiedzających. Niemniej jednak oprócz tego wskazany jest dalszy rozwój rolnictwa, dla którego istnieją sprzyjające warunki naturalne (gleby, klimat). Rozwój gospodarstw rolnych i innych dziedzin przedsiębiorczości powinien zapewnić satysfakcjonujący poziom dochodów mieszkańców, a tym samym przełożyć się na dochody samorządów lokalnych. To zaś powinno osłabić niekorzystne tendencje społeczne (migracje, marazm, niechęć do ryzyka itp.).

3 Wizja i misja Powiatu Raciborskiego

Tworząc ramy polityki rozwoju, określono wizję i misję Powiatu Raciborskiego. Realizacji wizji mają służyć strategiczne cele rozwoju wytyczone na lata 2008 – 2015.

Wizja stanowi określenie pożądanego stanu docelowego dla instytucji, terytorium lub społeczności w perspektywie kilku lub kilkunastu lat. Powinna odpowiadać na pytania:

- Jak powinna wyglądać rzeczywistość za kilka lat?
- Jak powinna funkcjonować nasza społeczność lokalna?

Wizja Powiatu Raciborskiego

Powiat Raciborski Zieloną Oazą Kultur, oferującą mieszkańcom i gościom atrakcyjne warunki życia, pracy i wypoczynku dzięki pielęgnowaniu wielokulturowego dziedzictwa i respektowaniu zasad zrównoważanego rozwoju.

Misja to system wartości, którymi będzie się kierował Powiat Raciborski w osiągnięciu stanu określonego w wizji. Misja powinna odpowiadać na następujące pytania:

- Czym będziemy się kierowali dążąc do realizacji stanu opisanego w wizji?
- Jaki jest sens naszego działania?

Misja Powiatu Raciborskiego

Powiat Raciborski będzie dążyć do zaspokojenia potrzeb mieszkańców, inwestorów i turystów dzięki wykorzystaniu potencjału społeczno-gospodarczego i kulturowego obszaru, rozwojowi rolnictwa i otwartości na współpracę z partnerami.

Dodatkowo wyznaczono **misję władz** Powiatu Raciborskiego, wskazującą najważniejsze wartości, którymi mają się kierować osoby odpowiedzialne za realizację zadań powiatu, w tym za bieżące wdrażanie polityki rozwoju Powiatu.

Misja władz Powiatu Raciborskiego

Władze Powiatu Raciborskiego będą realizować swoje zadania ustawowe, mając na uwadze potrzeby społeczności, respektując zasady partnerstwa i dążąc do wysokiej jakości swoich działań.

Wizja i misja Powiatu zostały określone przy współudziale przedstawicieli społeczności lokalnej podczas warsztatów strategicznych przeprowadzonych w ramach opracowywania strategii.

4 Cele rozwoju Powiatu Raciborskiego

Struktura celów

Cele strategiczne, których realizacja ma się przyczynić w perspektywie wieloletniej do osiągnięcia stanu określonego w wizji Powiatu, podzielono na **trzy pola strategiczne**, stanowiące **filary rozwoju Powiatu**:

- Powiat Raciborski – otwarty na rozwój
- Powiat Raciborski – Zielona Oaza Kultur
- Powiat Raciborski – bezpieczny i przyjazny

Rysunek 4.1 Pola strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego

W obrębie pola strategicznego „**Powiat Raciborski – otwarty na rozwój**” zgrupowano obszary, które w perspektywie strategicznej wpływać będą na podnoszenie potencjału gospodarczego Powiatu. Dotyczy to sfery komunikacyjnej, edukacyjnej, wspierania przedsiębiorczości i rozwoju rolnictwa. Pole strategiczne „**Powiat Raciborski – Zielona Oaza Kultur**” koncentruje się na stworzeniu warunków do pełniejszego wykorzystania potencjału Powiatu w zakresie turystyki i rekreacji tkwiącego w obecnym tu wielowiekowym dziedzictwie kulturowym Górnego Śląska oraz bogactwie środowiska przyrodniczego. Trzecie pole strategiczne obejmuje sfery kompetencji powiatu, tj. bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia, pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie bezrobociu, które w szczególnym stopniu służą kształtowaniu **Powiatu Raciborskiego jako miejsca bezpiecznego i przyjaznego dla mieszkańców Ziemi Raciborskiej**.

W ramach każdego pola strategicznego określono **po cztery cele strategiczne**. Cele strategiczne mają charakter celów ogólnych, długookresowych, a ich osiągnięcie wymaga prowadzenia kompleksowych wieloletnich działań przez różne podmioty, w tym szczególnie Powiat Raciborski.

Realizacja celów strategicznych możliwa jest jedynie poprzez konsekwentne wdrażanie przedsięwzięć określonych w ramach **kierunków działań**, wskazujących konkretne cele szczegółowe oraz postawę władz powiatu względem obejmującej cel strategiczny rzeczywistości.

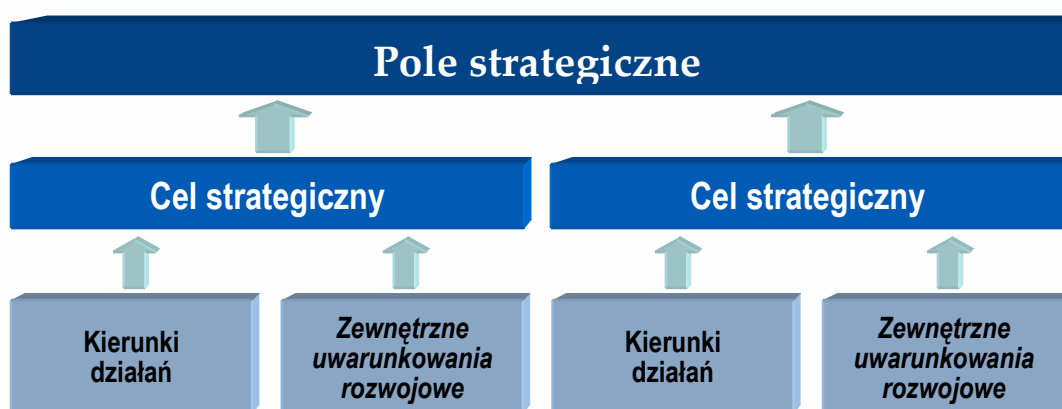
Bardzo ważną zasadą przyjętą przy opracowywaniu niniejszej strategii była troska o **formułowanie jedynie takich celów rozwoju, na realizację których powiat, jako jednostka samorządu terytorialnego o jasno przypisanych kompetencjach, może realnie i bezpośrednio wpływać**³⁴.

Skupienie się na tych sferach działań, w których powiat posiada istotne uprawnienia i możliwości działania wpływa na **podniesienie realności przyjętych celów, ułatwia wdrażanie strategii i umożliwia śledzenie postępów realizacji strategii**.

W procesie identyfikacji celów **nie odcięto się oczywiście od szerszego kontekstu zjawisk związanych z potrzebami rozwojowymi obszaru powiatu**, a nie mieszczących się wprost w kompetencjach samorządowych władz powiatowych. Przy formułowaniu celów brano dodatkowo pod uwagę obserwowane i przewidywane uwarunkowania makroekonomiczne bądź sfery przypisane w kompetencje innych jednostek, np. województwa, gmin. **Dokonano jednak wyraźnego oddzielenia obszarów, w których powiat posiada znaczące kompetencje – kierunki działań (KD) – od celów, w realizacji których może jedynie współuczestniczyć lub wspierać ich realizację – zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe (ZUW)**. Działania powiatu mają **uzupełniać, być spójne i wspierać sfery rozwoju określone na innych poziomach zarządzania sferą publiczną oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych i organizacji pozarządowych**.

Określając zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe (obszary działań, które w większości znajdują się poza kompetencjami powiatu) **ograniczono się do najistotniejszych sfer z punktu widzenia rozwoju powiatu**. Poprzez ich wskazanie w strategii akcentuje się ich znaczenie dla rozwoju powiatu raciborskiego.

Rysunek 4.2 Struktura Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego

Źródło: Opracowanie własne.

³⁴ Oprócz powyższego w praktyce funkcjonuje podejście do budowania strategii powiatu jako strategii spójnego obszaru geograficznego w oderwaniu od faktycznych kompetencji władz powiatowych. Prowadzi to do ujmowania w jednym dokumencie celów i zadań wielu podmiotów działających w granicach powiatu (gmin, powiatu, województwa, sektorowych jednostek publicznych i podmiotów prywatnych). W praktyce rozwiązanie to skutkuje rozmyciem się odpowiedzialności za realizację strategii, ponieważ najczęściej jedynie władze powiatu w sposób formalny przyjmują dokument, zaś pozostałe podmioty nie. W związku z tym strategia wiąże jedynie władze powiatu, co prowadzi w rzeczywistości do niewykonalności zadań ujętych w dokumencie.

Poniżej przedstawiono wypracowaną przy współudziale przedstawicieli społeczności lokalnej **strukturę Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015** w podziale na poszczególne pola strategiczne, cele strategiczne, kierunki działań i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Struktura ta stanowi **kluczowy element strategii** i wyznacza politykę działań rozwojowych prowadzonych przez władze powiatu w perspektywie kilku kolejnych lat.

Pole strategiczne I

Pole strategiczne	I. Powiat raciborski – otwarty na rozwój			
Cele strategiczne	I.1. Optymalizacja układu komunikacyjnego i przestrzeni publicznej	I.2. Nowoczesna edukacja publiczna	I.3. Rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców	I.4. Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich
Kierunki działań	I.1.1. Poprawa wewnętrznego układu komunikacyjnego powiatu	I.2.1. Podnoszenie jakości infrastruktury edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych poprzez inwestycje i remonty		
	I.1.2. Sprawna komunikacja transgraniczna	I.2.2. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry dydaktycznej szkół ponadgimnazjalnych		
		I.2.3. Powiązanie systemu edukacji z wymogami rynku pracy		
		I.2.4. Wspieranie placówek edukacyjnych w zdobywaniu marki		
Zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	I.1.3. Lepsza dostępność powiatu do autostrad A1 i A4 i komunikacji lotniczej oraz sprawna komunikacja tranzytowa	I.2.5. Wszechstronne warunki do edukacji na poziomie wyższym dla mieszkańców powiatu raciborskiego	I.3.1. System wszechstronnej edukacji gospodarczej	I.4.1. Rozwój sektora rolnego w powiecie, w tym rolnictwa ekologicznego i agroturystyki
		I.2.6. Rozwój kształcenia ustawicznego	I.3.2. Wykorzystanie lokalnych marek, surowców i tradycji	I.4.2. Transfer wiedzy rolniczej
	I.1.4. Rozbudowana sieć ścieżek rowerowych	I.2.7. Promocja programów wychowawczych i rozwój nowoczesnych form życia pozaszkolnego	I.3.3. Pozytywny klimat dla napływu kapitału i inwestycji	
	I.1.5. Spójne planowanie przestrzenne i efektywne gospodarowanie nieruchomościami na rzecz rozwoju powiatu	I.2.8. Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży postaw obywatelskich		
		I.2.9. Zapewnienie wyrównywania szans edukacyjnych młodzieży wiejskiej i młodzieży z grup zagrożonych marginalizacją społeczną oraz wzrost dostępności do Internetu, szczególnie na obszarach wiejskich		

Pole strategiczne II

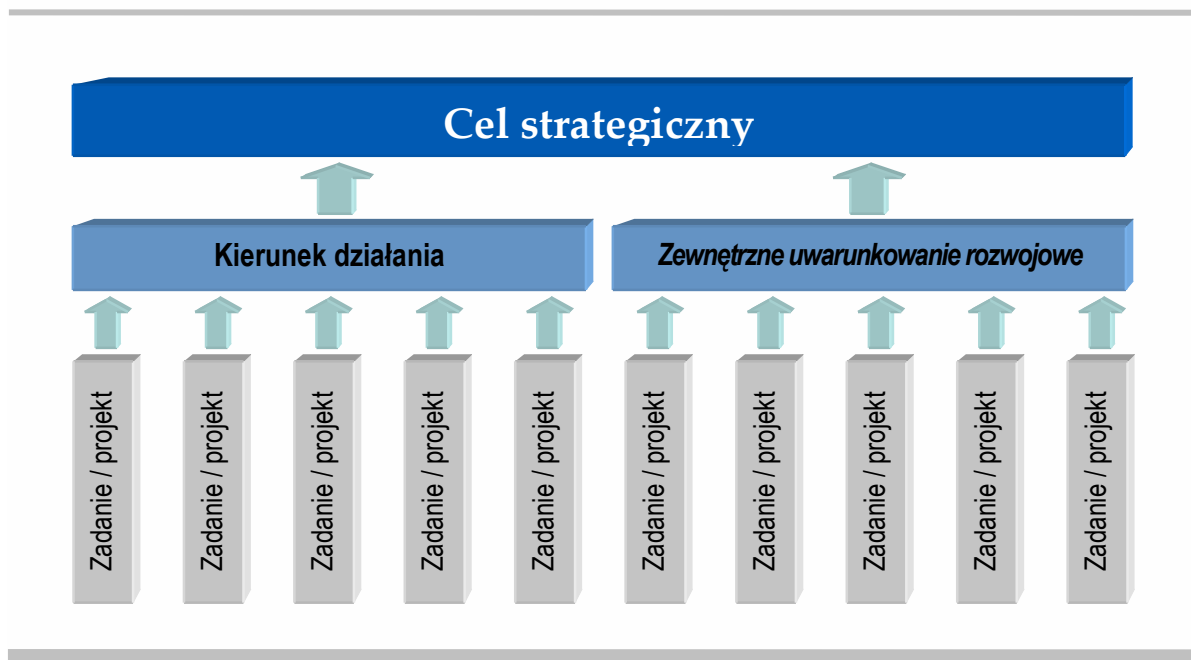
Pole strategiczne	II. Powiat raciborski – Zielona Oaza Kultur			
Cele strategiczne	II.1. Umocnienie pozycji Ziemi Raciborskiej jako historycznej stolicy Górnego Śląska	II.2. Rozwój życia kulturalnego	II.3. Rozwój turystyki, rekreacji i sportu	II.4. Podniesienie rangi powiatu poprzez promocję krajową i zagraniczną
	II.1.1. Ochrona zabytków powiatu raciborskiego	II.2.1. Organizacja i promocja działalności kulturalnej	II.3.1. Zwiększenie oferty i dostępności do oferty turystycznej, rekreacyjnej i sportowej w powiecie	II.4.1. Promowanie powiatu w kraju i zagranicą
Kierunki działań	II.1.2. Kreowanie wizerunku Ziemi Raciborskiej jako kolebki dziedzictwa kulturowego Górnego Śląska			II.4.2. Spójna promocja walorów Ziemi Raciborskiej II.4.3. Popularyzacja dobrych praktyk działalności samorządu w zakresie promocji
Zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	II.1.3. Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców powiatu		II.3.2. Rozwój markowych produktów turystycznych	

Pole strategiczne III

Pole strategiczne	III. Powiat raciborski – przyjazny i bezpieczny			
Cele strategiczne	III.1. Podnoszenie bezpieczeństwa obywateli	III.2. Promocja i ochrona zdrowia oraz opieka społeczna	III.3. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy	III.4. Ochrona środowiska naturalnego
Kierunki działań	III.1.1. Kształtowanie pożądanych postaw wśród mieszkańców z punktu widzenia bezpieczeństwa publicznego i reagowania na skutki klęsk żywiołowych	III.2.1. Podniesienie jakości i zakresu świadczonych usług lecznictwa zamkniętego w powiecie	III.3.1. Aktywny system wsparcia dla bezrobotnych	III.4.1. Budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców
	III.1.2. Sprawny system ratownictwa	III.2.2. Poszerzenie dostępu do informacji o ofercie ochrony zdrowia w powiecie	III.3.2. Wspieranie osób wchodzących na rynek pracy	III.4.2. Promocja ochrony środowiska naturalnego i zachowania walorów krajobrazowych powiatu
Zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	III.1.3. Rozwój infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo mieszkańców	III.2.3. Rozwój profilaktyki prozdrowotnej dla mieszkańców powiatu	III.3.3. Rozwój inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej	III.4.3. Ochrona lokalnych zasobów środowiskowych
	III.1.4. Budowa „Zbiornika Racibórz”	III.2.4. Wspieranie osób starszych, niepełnosprawnych oraz zagrożonych marginalizacją		

Wdrożenie celów, począwszy od poziomu kierunków działań / zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych poprzez cele strategiczne i wizję Powiatu opisaną przy pomocy pól strategicznych **wymaga podejmowania realnych działań w formie zadań i projektów**. W ramach prac nad strategią zidentyfikowano katalog przykładowych zadań, które mogą się przyczynić do realizacji kierunków działania i urzeczywistnienia zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych.

Rysunek 4.3 Wdrożenie celów strategicznych

Źródło: Opracowanie własne.

Budując niniejszą Strategię przyjęto zasadę, że **wszystkie zidentyfikowane zadania muszą odnosić się wprost do realnych możliwości funkcjonowania samorządu powiatowego**, działającego przez swoje organy i jednostki podległe.

W zakresie zadań służących urzeczywistnieniu się zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych ograniczono się do monitorowania przez powiat tych obszarów i wskazania działań wspierających i uzupełniających realizację tych kierunków w granicach kompetencji i możliwości Starostwa Powiatowego i jednostek mu podległych. Należy mieć jednak świadomość, że realizacja celów określonych w ramach zewnętrznych uwarunkowań rozwoju tylko w ograniczonym stopniu zależna jest od działań Powiatu.

Identyfikacji zadań i projektów do realizacji w ramach poszczególnych kierunków i uwarunkowań rozwojowych **dokonano podczas sesji strategicznych, w których brali udział przedstawiciele społeczności lokalnej**.

Szczegółowa lista przykładowych zadań i projektów do realizacji w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015 została przedstawiona w Załączniku nr 1 (s. 74).

Do każdego zidentyfikowanego i przyjętego do realizacji zadania przypisano dodatkowo **okres wdrażania** oraz **jednostkę odpowiedzialną** za realizację danego działania. Określenie tych parametrów ułatwia śledzenie postępów realizacji strategii.

Niezbędne będzie prowadzenie **stałego monitoringu poziomu wdrożenia oraz okresowych aktualizacji katalogu zadań i projektów** w odpowiedzi na zmieniające się warunki otoczenia oraz postępy wdrożeń (por. *Założenia systemu ewaluacji strategii* – s. 73).

5 Spójność strategii z dokumentami wyższego rzędu

Dla każdego z kierunków działań i przedsięwzięć wspierających urzeczywistnienie zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych określonych w *Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015* dokonano analizy zgodności przyjętych celów z dokumentami rozwojowymi o zasięgu unijnym, krajowym i wojewódzkim.

Uwzględniono następujące dokumenty porównawcze:

- a. **Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007 – 2013 (SWW),**
- b. **Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015,**
- c. **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 (NSRO), czyli Narodowa Strategia Spójności,**
- d. **Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 (SRWŚ).**

Wyniki analizy wskazują na **spójność przyjętych celów i kierunków rozwoju Powiatu Raciborskiego z polityką rozwoju województwa śląskiego i krajowymi dokumentami strategicznymi.**

Szczegółowe wyniki przeprowadzonej analizy zaprezentowano w poniższych tabelach.

Pole strategiczne I.

Powiat raciborski – otwarty na rozwój

Tabela 5.1 Spójność z dokumentami wyższego rzędu – Pole strategiczne I

Cele Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007–2013	Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020
Cel strategiczny I.1. Optymalizacja układu komunikacyjnego i przestrzeni publicznej				
I.1.1. Poprawa wewnętrznego układu komunikacyjnego powiatu	Zgodność z wytyczną 1.1.1. „Rozszerzenie i poprawa infrastruktury transportowej”, sformułowaną w ramach wytycznej 1.1. „Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia”.	Zgodność z działaniem „Infrastruktura transportowa” w ramach priorytetu „Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej” oraz z priorytetem „Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej”.	Zgodność z 3 celem horyzontalnym „Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenia dla wzrostu konkurencyjności Polski”, w tym z priorytetem „Powiązanie głównych ośrodków gospodarczych w Polsce siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz nowoczesnymi sieciami kolejowymi oraz zapewnienie powiązań komunikacyjnych w relacjach europejskich (w ramach sieci TEN-T)”.	Zgodność z kierunkiem działań 1: „Optymalizacja i integracja systemu transportowego” w ramach celu strategicznego II: „Rozbudowa oraz unowocześnienie systemów infrastruktury technicznej”, dodatkowo spójność z priorytetem „Transport, komunikacja i informacja” w ramach pola strategicznego „Infrastruktura, aspekty przestrzenne, środowisko”.
I.1.2. Sprawna komunikacja transgraniczna				
I.1.3. Lepsza dostępność powiatu do autostrad A1 i A4 i komunikacji lotniczej oraz sprawna komunikacja tranzytowa				
I.1.4. Rozbudowana sieć ścieżek rowerowych				
I.1.5. Spójne planowanie przestrzenne i efektywne gospodarowanie nieruchomościami na rzecz rozwoju powiatu	Zgodność z wytycznymi 2.4 i 2.1 SWW „Współpraca transgraniczna” i „Wkład miast we wzrost i zatrudnienie” sformułowanymi w ramach wytycznej „Terytorialny wymiar polityki spójności”.	Zgodność z priorytetem „Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej”.	Zgodność z priorytetami „Wspomaganie rozwoju współpracy terytorialnej” i „Przeciwdziałanie marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych” określonymi w ramach 5 celu horyzont. „Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”.	Zgodność z celem strategicznym IV: „Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni”, dodatkowo spójność z priorytetem horyzont. „Współpraca wewnątrzregionalna” oraz priorytetem dziedzinowym „Ochrona i kształtowanie środowiska oraz przestrzeni”.
Cel strategiczny I.2. Nowoczesna edukacja publiczna				
I.2.1. Podnoszenie jakości infrastruktury edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych poprzez inwestycje i remonty	Zgodność z wytycznymi 1.3.2. „Zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynków pracy” oraz 1.3.3. „Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji” sformułowanymi w ramach wytycznej „Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy”.	Zgodność z działaniem „Infrastruktura edukacji” w ramach priorytetu „Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej” oraz z działaniem „Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy” w ramach priorytetu „Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości”.	Zgodność z priorytetem „Wsparcie podstawowej infrastruktury społecznej” w ramach 3 celu horyzontalnego „Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenia dla wzrostu konkurencyjności Polski”, a także z priorytetem „Wzrost poziomu edukacji społeczeństwa oraz poprawa jakości kształcenia” w ramach 2 celu horyzontalnego „Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności	Zgodność z kierunkiem działań 1 „Poprawa jakości i dostępności szkolnictwa oraz jego dostosowanie do aktualnych potrzeb rynku pracy” w ramach celu strategicznego I: „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego”, określonego dla pola strategicznego „Kultura, edukacja, mobilność i aktywizacja zasobów
I.2.2. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry dydaktycznej szkół ponadgimnazjalnych				
I.2.3. Powiązanie systemu edukacji z wymogami rynku pracy				
I.2.4. Wspieranie placówek edukacyj-				

Cele Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007–2013	Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020
I.2.5. Wszechstronne warunki do edukacji na poziomie wyższym dla mieszkańców powiatu raciborskiego			społecznej”.	ludzkich”.
I.2.6. Rozwój kształcenia ustawicznego I.2.7. Promocja programów wychowawczych i rozwój nowoczesnych form życia pozaszkolnego I.2.8. Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży postaw obywatelskich	Zgodność z wytycznymi 1.3.2. „Zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynków pracy” oraz 1.3.3 „Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji” sformułowanymi w ramach wytycznej „Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy”.	Zgodność z działaniem „Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy” w ramach priorytetu „Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości” oraz z działaniem „Promocja polityki integracji społecznej, w tym prorodzinnej, zwłaszcza w zakresie funkcji ekonomicznych, opiekuńczych i wychowawczych” w ramach priorytetu „Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa”.	Zgodność z priorytetem „Wzrost poziomu edukacji społeczeństwa oraz poprawa jakości kształcenia” w ramach 2 celu horyzontalnego „Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej”.	Zgodność z kierunkami działań „Poprawa jakości i dostępności szkolnictwa oraz jego dostosowanie do aktualnych potrzeb rynku pracy”, „Rozszerzenie skali i zasięgu przekwalifikowań zawodowych i kształcenia ustawicznego”, „Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze i wzmocnienie środowisk twórczych” oraz „Upowszechnienie wśród społeczeństwa aktywnego stylu życia” w ramach celu strategicznego I: „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego”, określonego dla pola strategicznego „Kultura, edukacja, mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich”.
I.2.9. Zapewnienie wyrównywania szans edukacyjnych młodzieży wiejskiej i młodzieży z grup zagrożonych marginalizacją społeczną oraz wzrost dostępności do internetu, szczególnie na obszarach wiejskich	Zgodność z wytycznymi 1.3.2. „Zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynków pracy” oraz 1.3.3 „Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji” sformułowanymi w ramach wytycznej „Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy”.	Zgodność z działaniem „Wzrost jakości kapitału ludzkiego i aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi” w ramach priorytetu „Rozwój obszarów wiejskich”.	Zgodność z priorytetem „Wsparcie podstawowej infrastruktury społecznej” w ramach 3 celu horyzontalnego „Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski”, a także priorytetem „Wzrost poziomu edukacji społeczeństwa oraz poprawa jakości kształcenia” w ramach 2 celu horyzontalnego „Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej”; dodatkowo spójność z 5 celem horyzontalnym „Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”.	Zgodność z kierunkiem działań „Poprawa jakości i dostępności szkolnictwa oraz jego dostosowanie do aktualnych potrzeb rynku pracy” i „Rozszerzenie skali i zasięgu przekwalifikowań zawodowych i kształcenia ustawicznego” w ramach celu strategicznego I: „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego”, określonego dla pola strategicznego „Kultura, edukacja, mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich”. Dodatkowo spójność z 3 kierunkiem działań „Rozwój informatyki i telekomunikacji”, określonym w celu strategicznym II „Rozbudowa i unowocześnienie systemów infrastruktury technicznej”.

Cele Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007–2013	Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020
Cel strategiczny I.3. Rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców				
I.3.1. System wszechstronnej edukacji gospodarczej	Zgodność z wytycznymi 1.3.2. „Zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynków pracy” w ramach wytycznej „Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy” oraz 1.2.2. „Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości” w ramach wytycznej „Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu”.	Zgodność z działaniem „Wzrost jakości kapitału ludzkiego i aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi” w ramach priorytetu „Rozwój obszarów wiejskich” oraz z działaniem „Podniesienie konkurencyjności polskich regionów” w ramach priorytetu „Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej”.	Zgodność z priorytetem „Tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości” w ramach 2 celu horyzontalnego „Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej” oraz z 4 celem horyzontalnym „Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług”.	Zgodność z celem strategicznym I: „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego”, określonym dla pola strategicznego „Kultura, edukacja, mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich”, oraz z kierunkiem działań „Tworzenie warunków do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw” w ramach III celu strategicznego „Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki”
I.3.2. Wykorzystanie lokalnych marek, surowców i tradycji	Zgodność z wytycznymi 1.2.2. „Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości” w ramach wytycznej „Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu” oraz 2.2. „Wspieranie zróżnicowania gospodarczego obszarów wiejskich, obszarów rybołówstwa oraz obszarów o niekorzystnym położeniu ze względu na warunki przyrodnicze” w ramach wytycznej „Terytorialny wymiar polityki spójności”.	Zgodność z działaniem „Podniesienie konkurencyjności polskich regionów” w ramach priorytetu „Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej” oraz z działaniem „Rozwój sektora usług” w ramach priorytetu „Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki”.	Zgodność z 4 celem horyzontalnym „Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług”.	Zgodność z kierunkiem działań „Wspieranie procesów poprawy efektywności i adaptacji rynkowej tradycyjnych gałęzi przemysłu” i „Modernizacja sektora rolno-spożywczego i rozwijanie działalności pozarolniczej” w ramach III celu strategicznego „Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki” w polu strategicznym „Restrukturyzacja i rozwój gospodarki”.
I.3.3. Pozytywny klimat dla napływu kapitału i inwestycji	Zgodność z wytycznymi 1.2.2. „Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości” i 1.2.4. „Poprawa dostępu do finansowania” w ramach wytycznej 1.2. „Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu”; dodatkowo spójność z wytyczną 1.3.4. „Zdolności administracyjne” w ramach wytycznej „Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy”.	Zgodność z działaniami „Rozwój przedsiębiorczości” i „Zwiększanie dostępu do zewnętrznego finansowania inwestycji” w ramach priorytetu „Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki” oraz z działaniem „Tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości i zmniejszanie obciążeń pracodawców” w ramach priorytetu „Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości”.	Zgodność z priorytetem „Wzmacnianie zdolności instytucji publicznych do sprawnej i efektywnej realizacji zadań” w ramach 1 celu horyzontalnego „Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa” oraz z priorytetem „Poprawa otoczenia funkcjonowania przedsiębiorstw i ich dostępu do zewnętrznego finansowania” w ramach 4 celu horyzontalnego „Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój	Zgodność z kierunkiem działań „Tworzenie warunków do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw” oraz „Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu” w ramach III celu strategicznego „Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki” w polu strategicznym „Restrukturyzacja i rozwój gospodarki”.

Cele Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007–2013	Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020
sektora usług”.				
Cel strategiczny I.4. Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich				
I.4.1. Rozwój sektora rolnego w powiecie, w tym rolnictwa ekologicznego i agroturystyki	Zgodność z wytyczną 1.2: „Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu”.	Zgodność z działaniami „Rozwój przedsiębiorczości i aktywności pozarolniczej” i „Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych” w ramach priorytetu „Rozwój obszarów wiejskich”.	Pośrednia zgodność z priorytetem „Rozwój sektora usług” w ramach 4 celu horyzontalnego „Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług”.	Zgodność z 4. i 5. kierunkiem działań „Modernizacja sektora rolno-spożywczego i rozwijanie działalności pozarolniczej”, „Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu”, sformułowanymi w ramach III celu strategicznego „Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki” w polu strategicznym „Restrukturyzacja i rozwój gospodarki”.
I.4.2. Transfer wiedzy rolniczej	Zgodność z wytyczną 1.2: „Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu”.	Zgodność z działaniami „Wzrost jakości kapitału ludzkiego oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi” i „Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych” w ramach priorytetu „Rozwój obszarów wiejskich”.	Zgodność priorytetem „Wspomaganie zmian strukturalnych” w ramach 6 celu horyzontalnego „Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich”. Dodatkowo pośrednia zgodność z 4 celem horyzontalnym „Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług”.	Zgodność z 4. kierunkiem działań „Modernizacja sektora rolno-spożywczego i rozwijanie działalności pozarolniczej”, sformulowanym w ramach III celu strategicznego „Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki” w polu strategicznym „Restrukturyzacja i rozwój gospodarki”.

Pole strategiczne II.

Powiat raciborski – Zielona Oaza Kultur

Tabela 5.2 Spójność z dokumentami wyższego rzędu – Pole strategiczne II

Cele Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007–2013	Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020
Cel strategiczny II.1. Umocnienie pozycji Ziemi Raciborskiej jako historycznej stolicy Górnego Śląska				
II.1.1. Ochrona zabytków powiatu raciborskiego II.1.2. Kreowanie wizerunku Ziemi Raciborskiej jako kolebki dziedzictwa kulturowego Górnego Śląska II.1.3. Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców powiatu	Zgodność z wytyczną 1.1.2 „Wzmacnianie synergii między ochroną środowiska a wzrostem”, szczególnie w zakresie priorytetu „Zapewnienie atrakcyjnych warunków dla przedsiębiorstw i pracowników (...) poprzez rekultywację zabytków środowiska naturalnego, w tym zasobów naturalnych i bogactw kulturowych”, w ramach wytycznej 1.1. „Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia”.	Zgodność z działaniem „Infrastruktura kultury, turystyki i sportu” w ramach priorytetu „Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej” oraz z działaniem „Wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych” w ramach priorytetu „Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa”.	Zgodność z priorytetem „Wzmacnianie mechanizmów partnerstwa między administracją publiczną a sektorem trzecim” wpisanym w 1 cel horyzontalny „Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa”. Dodatkowo zgodność z 5 celem horyzontalnym „Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”, gdzie jednym z priorytetów są działania ukierunkowane na ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego.	Zgodność z kierunkiem „Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze i wzmocnienie środowisk twórczych” w ramach celu strategicznego I: „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego”, z kierunkiem „Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu” w ramach III celu strategicznego „Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki” oraz z kierunkiem „Zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic” i „Kształtowanie ośrodków wiejskich” w ramach celu strategicznego IV „Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni”.
Cel strategiczny II.2. Rozwój życia kulturalnego				
II.2.1. Organizacja i promocja działalności kulturalnej	Zgodność z wytyczną 1.1.2 „Wzmacnianie synergii między ochroną środowiska a wzrostem”, szczególnie w zakresie priorytetu „Zapewnienie atrakcyjnych warunków dla przedsiębiorstw i pracowników (...) poprzez rekultywację zabytków środowiska naturalnego, w tym zasobów naturalnych i bogactw kulturowych”, w ramach wytycznej 1.1. „Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regio-	Zgodność z działaniem „Infrastruktura kultury, turystyki i sportu” w ramach priorytetu „Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej” oraz z działaniem „Wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych” w ramach priorytetu „Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa”.	Zgodność z priorytetem „Wzmacnianie mechanizmów partnerstwa między administracją publiczną a sektorem trzecim” wpisanym w 1 cel horyzontalny „Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa”. Dodatkowo zgodność z 5 celem horyzontalnym „Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich margina-	Zgodność z kierunkiem „Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze i wzmocnienie środowisk twórczych” w ramach celu strategicznego I: „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego”, z kierunkiem „Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu” w

Cele Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007–2013	Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020
	nów pod względem inwestycji i zatrudnienia”.		lizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”, gdzie jednym z priorytetów są działania ukierunkowane na ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego.	ramach III celu strategicznego „Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki” oraz z kierunkiem „Zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic” i „Kształtowanie ośrodków wiejskich” w ramach celu strategicznego IV „Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni”.
Cel strategiczny II.3. Rozwój turystyki, rekreacji i sportu				
II.3.1. Zwiększenie oferty i dostępności do oferty turystycznej, rekreacyjnej i sportowej w powiecie	Pośrednia zgodność ze wszystkimi wytycznymi w zakresie aktywizacji rynku pracy i tworzeniu nowych miejsc pracy, gdzie rozwój turystyki traktowany jest jako środek prowadzący do realizacji tych wytycznych. Dodatkowo spójność z wytyczną 2.2 „Wspieranie zróżnicowania gospodarczego obszarów wiejskich, obszarów rybołówstwa (...)”, gdzie promowane jest tworzenie zintegrowanego podejścia do turystyki, ukierunkowanego na jakość.	Zgodność z działaniem „Infrastruktura kultury, turystyki i sportu” w ramach priorytetu „Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej” oraz z działaniem „Rozwój sektora usług” w ramach priorytetu „Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki”.	Pośrednia zgodność z priorytetem „Rozwój sektora usług” w ramach 4 celu horyzontalnego „Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług”.	Zgodność z 5 kierunkiem działań „Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu”, sformułowanym w ramach III celu strategicznego „Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki” w polu strategicznym „Restrukturyzacja i rozwój gospodarki”.
II.3.2. Rozwój markowych produktów turystycznych				
Cel strategiczny II.4. Podniesienie rangi powiatu poprzez promocję krajową i zagraniczną				
II.4.1. Promowanie powiatu w kraju i za granicą	Pośrednia zgodność ze wszystkimi wytycznymi w zakresie aktywizacji rynku pracy i tworzeniu nowych miejsc pracy, gdzie rozwój turystyki traktowany jest jako środek prowadzący do realizacji tych wytycznych. Dodatkowo spójność z wytyczną 2.2 „Wspieranie zróżnicowania gospodarczego obszarów wiejskich, obszarów rybołówstwa (...)”, gdzie promowane jest tworzenie zintegrowanego podejścia do turystyki, ukierunkowanego na jakość.	Pośrednia zgodność z działaniem „Rozwój sektora usług” w ramach priorytetu „Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki” oraz z działaniem „Podniesienie konkurencyjności polskich regionów” w ramach priorytetu „Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej”.	Pośrednia zgodność z priorytetem „Rozwój sektora usług” w ramach 4 celu horyzontalnego „Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług”.	Zgodność z 5 kierunkiem działań „Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu”, sformułowanym w ramach III celu strategicznego „Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki” w polu strategicznym „Restrukturyzacja i rozwój gospodarki”.
II.4.2. Spójna promocja walorów Ziemi Raciborskiej				
II.4.3. Popularyzacja dobrych praktyk działalności samorządu w zakresie promocji				

Pole strategiczne III.

Powiat raciborski – przyjazny i bezpieczny

Tabela 5.3 Spójność z dokumentami wyższego rzędu – Pole strategiczne III

Cele Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007–2013	Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020
Cel strategiczny III.1. Podnoszenie bezpieczeństwa obywateli				
III.1.1. Kształtowanie pożądanych postaw wśród mieszkańców z punktu widzenia bezpieczeństwa publicznego i reagowania na skutki klęsk żywiołowych	Pośrednia zgodność z wytyczną 1.3.4. „Zdolności administracyjne”.	Zgodność z działaniem „Bezpieczeństwo wewnętrzne i porządek publiczny” w ramach priorytetu „Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa” oraz z działaniem „Infrastruktura ochrony środowiska” w ramach priorytetu „Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej”.	Pośrednia zgodność z 1 celem horyzontalnym „Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa” oraz z priorytetem „Zapewnienie i rozwój infrastruktury ochrony środowiska” w ramach 3 celu horyzontalnego „Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski”.	Zgodność z 8 kierunkiem działań „Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałanie dezorganizacji i patologii społecznej”, sformułowanym w ramach I celu strategicznego „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego” w polu strategicznym „Integracja społeczna, bezpieczeństwo i zdrowie”.
III.1.2. Sprawny system ratownictwa				
III.1.3. Rozwój infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo mieszkańców				
III.1.4. Budowa „Zbiornika Racibórz”				
Cel strategiczny III.2. Promocja i ochrona zdrowia oraz opieka społeczna				
III.2.1. Podniesienie jakości i zakresu świadczonych usług lecznictwa zamkniętego w powiecie	Zgodność z wytycznymi 1.3.5 „Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia pracowników” i 1.3.1. „Przyciągnięcie na rynek pracy i przedłużenie aktywności zawodowej większej liczby osób oraz modernizacja systemów zabezpieczenia społecznego” w ramach wytycznej „Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy”.	Zgodność z działaniem „Infrastruktura ochrony zdrowia i socjalna” w ramach priorytetu „Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej” oraz z działaniem „Promocja polityki integracji społecznej, w tym prorodzinnej, zwłaszcza w zakresie funkcji ekonomicznych, opiekuńczych i wychowawczych” w ramach priorytetu „Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa”.	Zgodność z priorytetem „Wsparcie podstawowej infrastruktury społecznej” w ramach 3 celu horyzontalnego „Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski” oraz z priorytetami „Przeciwdziałanie ubóstwu i zapobieganie wykluczeniu zdrowotnego kapitału ludzkiego” w ramach 2 celu horyzontalnego „Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej”.	Zgodność z 4, 5 i 6 kierunkiem działań „Upowszechnienie wśród społeczeństwa aktywnego stylu życia”, „Zintegrowanie systemu pomocy społecznej, aktywna polityka społeczna” i „Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu oraz zapewnienie powszechności dostępu do świadczeń zdrowotnych”, sformułowanymi w ramach I celu strategicznego „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego” w polu strategicznym „Integracja społeczna, bezpieczeństwo i zdrowie”.
III.2.2. Poszerzenie dostępu do informacji o ofercie ochrony zdrowia w powiecie				
III.2.3. Rozwój profilaktyki prozdrowotnej dla mieszkańców powiatu				
III.2.4. Wspieranie osób starszych, niepełnosprawnych oraz zagrożonych marginalizacją				

Cele Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007–2013	Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020
Cel strategiczny III.3 Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy				
III.3.1. Aktywny system wsparcia dla bezrobotnych III.3.2. Wspieranie osób wchodzących na rynek pracy III.3.3. Rozwój inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej	Zgodność z wytycznymi 1.3.1. „Przyciągnięcie na rynek pracy i przedłużenie aktywności zawodowej większej liczby osób oraz modernizacja systemów zabezpieczenia społecznego”, 1.3.2. „Zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynków pracy” oraz 1.3.3. „Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji” w ramach wytycznej „Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy”.	Zgodność z działaniami „Tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości i zmniejszanie obciążeń pracodawców”, „Upowszechnienie elastycznych form zatrudnienia oraz wzrost mobilności zasobów pracy”, „Inicjatywy na rzecz równości szans na rynku pracy” i „Wzrost efektywności instytucjonalnej obsługi rynku pracy” w ramach priorytetu „Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości” oraz z działaniem „Wzrost jakości kapitału ludzkiego oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi” w ramach priorytetu „Rozwój obszarów wiejskich”.	Zgodność z priorytetami „Aktywna polityka rynku pracy”, „Tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości” oraz „Przeciwdziałanie ubóstwu i zapobieganie wykluczeniu społecznemu” w ramach 2 celu horyzontalnego „Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej” a także z priorytetem „Rozwój sektora usług” w ramach 4 celu horyzontalnego „Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług”.	Zgodność z kierunkami działań 1 i 2 „Poprawa jakości i dostępności szkolnictwa oraz jego dostosowanie do aktualnych potrzeb rynku pracy” oraz „Rozszerzenie skali i zasięgu przekwalifikowań zawodowych i kształcenia ustawicznego” w ramach celu strategicznego I: „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego”, określonego dla pola strategicznego „Kultura, edukacja, mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich”.
Cel strategiczny III.4 Ochrona środowiska naturalnego				
III.4.1 Budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców III.4.2 Promocja ochrony środowiska naturalnego i zachowania walorów krajobrazowych powiatu III.4.3. Ochrona lokalnych zasobów środowiskowych	Pośrednia zgodność z wytyczną 1.1.2. „Wzmacnianie synergii między ochroną środowiska a wzrostem” oraz wytyczną 2.2. „Wspieranie różnicowania gospodarczego obszarów wiejskich, obszarów rybołówstwa oraz obszarów o niekorzystnym położeniu ze względu na warunki przyrodnicze”.	Zgodność z działaniem „Infrastruktura ochrony środowiska” w ramach priorytetu „Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej” oraz z działaniem „Podniesienie konkurencyjności polskich regionów” w ramach priorytetu „Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej”.	Pośrednia zgodność z 1 celem horyzontalnym „Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa” oraz z priorytetem „Zapewnienie i rozwój infrastruktury ochrony środowiska” w ramach 3 celu horyzontalnego „Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski”.	Zgodność z 6, 7, 8 i 9. kierunkiem działań „Utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych”, „Polepszenie jakości powietrza”, „Ochrona przed hałasem” i „Ukształtowanie regionalnego systemu obszarów chronionych”, sformułowanymi w ramach IV celu strategicznego „Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni”, określonego w polu „Ochrona i kształtowanie środowiska oraz przestrzeni”.

6 System wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii

Założenia systemu wdrażania strategii

Niniejszy dokument stanowi **punkt wyjścia do wdrażania przez władze Powiatu Raciborskiego długoterminowej polityki rozwoju**. *Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015* oprócz wskazania celów na poziomie strategicznym i szczegółowym formułuje również przykładowe **zadania i projekty** (patrz *Załącznik nr 1. Zadania służące realizacji celów strategii* – s. 74).

Strategia rozwoju jednostki terytorialnej przyjmowana jest uchwałą organu stanowiącego – w analizowanym przypadku **uchwałą Rady Powiatu w Raciborzu**. Za wdrożenie polityki rozwoju Powiatu, tym samym poszczególnych zadań i projektów określonych w *Załączniku nr 1*, odpowiedzialny jest **Zarząd Powiatu**. Ponadto do każdego zidentyfikowanego zadania przypisano **jednostki** (komórki organizacyjne Starostwa Powiatowego, jednostki podległe powiatowi), które uczestniczyć będą bezpośrednio w realizacji przedsięwzięcia. Wskazano również **okres**, w którym zadanie powinno zostać zrealizowane lub być wdrażane (w przypadku zadań o charakterze ciągłym).

Większość zidentyfikowanych zadań ma **charakter ciągły** i powinna być realizowana w sposób stały lub cykliczny. Koordynacja wdrożenia tak wielu działań wymaga wprowadzenia dodatkowych narzędzi planowania zadań. Najwygodniejszym okresem planowania i przekładania zapisów strategii na faktyczne działania powiatu jest **okres roczny**. Proces planowania operacyjnego w ramach wdrażania strategii najwygodniej jest powiązać z procesem planowania budżetowego. Ponadto wskazane w strategii przedsięwzięcia inwestycyjne o charakterze wieloletnim powinny być ujmowane sukcesywnie w wieloletnim programie inwestycyjnym (WPI) Powiatu.

Narzędziem ułatwiającym wdrażanie strategii mogą być **roczne plany operacyjne** przygotowywane w oparciu o zestawienie zadań i projektów zawarte w *Załączniku nr 1*. Plany te powinny być przedstawiane Zarządowi Powiatu przez podmioty wskazane jako „jednostki realizujące” dla poszczególnych zadań/projektów. W przypadku zadań, których realizacja przypisana jest więcej niż jednej jednostce, niezbędne będzie przeprowadzenie wcześniejszych konsultacji między jednostkami w celu ustalenia zakresu odpowiedzialności i podziału obowiązków.

Roczne plany operacyjne mogą zawierać m.in. następujące informacje dotyczące poszczególnych zadań:

- nazwę zadania,
- wskazanie, do którego kierunku działania/zewnętrznego uwarunkowania rozwojowego zadanie się odnosi,
- opis zadania,
- wskaźniki realizacji zadania i źródła ich pozyskiwania,
- termin realizacji,
- koszty i źródła ich finansowania,
- wskazanie osób odpowiedzialnych za realizację.

Propozycje rocznych planów operacyjnych powinny być przekazywane przez „jednostki realizujące” **do Zarządu Powiatu**. Następnie propozycje te podlegają ocenie, weryfikacji i przyjęciu przez Zarząd, po czym stają się podstawą działań jednostki w zakresie przypisanej im roli we wdrażaniu strategii.

Jeżeli Zarząd Powiatu uznana to za stosowne, przy realizacji strategii można korzystać z **pracy zespołowej**. Może ona przybierać formę zespołów interdyscyplinarnych powoływanych do realizacji poszczególnych zadań/projektów, które wymagają współpracy przedstawicieli różnych komórek lub jednostek organizacyjnych, lub formę zespołu ds. realizacji strategii, który będzie przygotowywał programy operacyjne na dany rok i monitorował ich realizację.

Założenie systemu monitorowania realizacji strategii

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania informacji o przebiegu realizacji działań (zadań i projektów) i ich zgodności z przyjętym planem (harmonogramem i budżetem). Celem monitoringu jest zapewnienie, żeby zaplanowane działania były z sukcesem realizowane, a więc by uzyskiwano spodziewane efekty rzeczowe, nie przekraczając przy tym założonych wartości finansowych i wyznaczonego terminu.

Podobnie jak w przypadku systemu wdrażania, monitoring odnosi się do aspektu realizacyjnego strategii, a więc zamieszczone poniżej zasady należy traktować jako postulowane. Mogą one zostać wykorzystane przy tworzeniu systemu monitorowania realizacji konkretnych planów operacyjnych do strategii lub też ujęte w formie ogólnej regulacji odnoszącej się do wszystkich dokumentów wykonawczych związanych ze strategią. Regulacja ta w tym przypadku powinna być wprowadzona uchwałą Zarządu Powiatu.

Za realizację strategii odpowiada Zarząd Powiatu. Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym Starostwa Powiatowego w Raciborzu Biuro Strategii i Funduszy Zewnętrznych będzie koordynować proces realizacji strategii. Raz na rok Biuro Strategii i Funduszy Zewnętrznych odpowiedzialne za monitorowanie realizacji programów i planów wynikających ze strategii będzie składało Zarządowi **raport z postępu prac**.

Zakres raportu może obejmować:

- skrótowe przedstawienie aktualnego stanu realizacji poszczególnych działań (projektów, zadań) w stosunku do założonych planów, w tym stopień osiągnięcia wskaźników rzeczowych, jeżeli takie zostały wyznaczone;
- wydatki w danym okresie i narastająco,
- aktualne i przewidywane problemy z uwzględnieniem proponowanych działań naprawczych,
- najważniejsze planowane działania i harmonogramy na następny okres.

Przykładowe wskaźniki służące monitorowaniu realizacji Strategii zawiera *Załącznik nr 2. Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji strategii* – s. 82.

Raport zbiorczy za cały rok powinien być przedstawiany Radzie Powiatu oraz podawany do publicznej wiadomości.

Założenia systemu ewaluacji strategii

Strategia będzie podlegała ewaluacji okresowej oraz końcowej.

Ewaluacja okresowa będzie wykonywana po drugim i po czwartym roku realizacji strategii, w terminie do końca I kwartału następnego roku.

Celami **I ewaluacji okresowej** będą:

- sprawdzenie efektywności zarządzania strategią i programami/planami,
- wstępna ocena działań o charakterze ciągłym w celu określenia konieczności wprowadzenia ewentualnych zmian w sposobie ich realizacji w następnych latach.

Celem **II ewaluacji okresowej** będzie:

- sprawdzenie adekwatności prowadzonych działań w stosunku do potrzeb i ewentualnie dokonanie korekty strategii.

Ewaluacja końcowa będzie wykonywana po realizacji całej strategii w terminie do końca II kwartału następnego roku.

Celami ewaluacji końcowej będą:

- ocena skuteczności i efektywności strategii i powiązanych z nią planów operacyjnych,
- wyciągnięcie wniosków do uwzględnienia w kolejnych dokumentach strategicznych,
- realizacja zasady przejrzystości władzy publicznej.

Proponuje się, by ewaluacji dokonać przy użyciu wskaźników opisanych w tabeli zamieszczonej w *Załączniku nr 2. Wskaźniki do monitorowania i ewaluacji strategii* (s. 82).

Źródłem danych do ewaluacji będą: dane statystyczne, dane z monitorowania, wyniki analizy dokumentów, w tym dokumentów finansowych, wyniki przeprowadzonych kontroli oraz wyniki przeprowadzonych badań.

Ewaluacja będzie przeprowadzona przez **zespół osób, które nie były odpowiedzialne za realizację konkretnych działań** ujętych w strategii. Powinno to zapewnić niezależność oceny.

Wyniki ewaluacji zostaną opracowane w formie raportu. **Raporty z ewaluacji** będą przedstawione Radzie Powiatu oraz zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej.

Przewodniczący Rady

Norbert Mika

Załącznik nr 1. Zadania służące realizacji celów strategii

Stosowane skróty (kolumna: *Jednostka realizująca*):

- **ST** – Starosta
- **SI** – Referat Inwestycji i Remontów
- **SA** – Referat Architektury i Budownictwa
- **TP** – Referat Promocji, Rozwoju i Współpracy Zagranicznej
- **ZW** – Referat Edukacji, Kultury i Sportu
- **OS** – Biuro Strategii i Funduszy Zewnętrznych
- **ZS** – Referat Spraw Społecznych
- **SE** – Referat Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Rolnictwa
- **SN** – Referat Gospodarki Nieruchomościami
- **TC** – Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego
- **PZD** – Powiatowy Zarząd Dróg
- **PUP** – Powiatowy Urząd Pracy
- **PCPR** – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- **MDK** – Młodzieżowy Dom Kultury
- **Dyrektorzy szkół** – dyrektorzy szkół, dla których organem prowadzącym jest powiat raciborski

Pole strategiczne I. Powiat raciborski – otwarty na rozwój

Cel strategiczny	Kierunki działania / zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	Przykładowe zadania / projekty powiatu	Okres realizacji	Jednostka realizująca			
I.1. Optymalizacja układu komunikacyjnego i przestrzeni publicznej	Kierunki działania	I.1.1. Poprawa wewnętrznego układu komunikacyjnego powiatu	Remont dróg powiatowych Pietrowice Wlk. – Pawłów – Modzurów – Szonowice	2009 – 2011	SI, PZD		
			Remont ulicy Brzeskiej w Raciborzu	2009 – 2011	SI, PZD		
		I.1.2. Sprawna komunikacja transgraniczna	Remont powiatowych dróg transgranicznych Pietrowice Wlk. – Trebom, Tworków – Hat	2009 – 2011	SI, PZD		
	Zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	I.1.3. Lepsza dostępność powiatu do autostrad A1 i A4 i komunikacji lotniczej oraz sprawna komunikacja tranzytowa	Wspieranie działań na rzecz modernizacji dróg krajowych i wojewódzkich, w tym:		zadanie ciągłe	ST	
			<ul style="list-style-type: none"> • DK 45 na terenie Powiatu (w szczególności na terenie Gminy Rudnik) • DW Racibórz – Pietrowice Wlk. – województwo opolskie • DW Racibórz – Rudy • DW Racibórz – Rybnik na odcinku Racibórz – Rzuchów • DW Krzanowice – Chuchelna (Republika Czeska – RC) • DW Krzyżanowice – Wodzisław Śląski 				
			Wspieranie działań na rzecz budowy obwodnicy Raciborza w ciągu DK 45	zadanie ciągłe			ST
			Wspieranie działań na rzecz modernizacji przeprawy promowej na DW Ciechowice – Grzegorzowice	2008 – 2012			ST
			I.1.4. Rozbudowana sieć ścieżek rowerowych	Wspieranie tworzenia sieci ścieżek rowerowych przy remontowanych odcinkach dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich			zadanie ciągłe
	I.1.5. Spójne planowanie przestrzenne i efektywne gospodarowanie nieruchomościami na rzecz rozwoju powiatu	Koordinowanie we współpracy z gminami planów zagospodarowania przestrzennego na styku gmin w powiecie	zadanie ciągłe	SA			
	I.2. Nowoczesna edukacja publiczna	Kierunki działania	I.2.1. Podnoszenie jakości infrastruktury edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych poprzez inwestycje i remonty	Budowa zadaszonych boisk i bieżni w Zespole Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego w Raciborzu	2009 – 2013	SI, ZW	
Budowa hal sportowych w Zespole Szkół Mechanicznych, Zespole Szkół Ekonomicznych i Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 2 w Raciborzu				2009 – 2013	SI, ZW		
Budowa boisk sportowych przyszkolnych o sztucznej nawierzchni w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 1, Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 2 i Zespole Szkół Budowlanych w Raciborzu				2009 – 2013	SI, ZW		

Cel strategiczny	Kierunki działania / zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	Przykładowe zadania / projekty powiatu	Okres realizacji	Jednostka realizująca	
	I.2.2. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry dydaktycznej szkół ponadgimnazjalnych	Dofinansowanie doskonalenia zawodowego kadry szkół ponadgimnazjalnych z preferowaniem dokształcania nauczycieli w zdobywaniu drugiej specjalności, znajomości języków obcych i stosowania technik informatycznych	zadanie ciągłe	ZW	
	I.2.3. Powiązanie systemu edukacji z wymogami rynku pracy	Dostosowywanie kierunków kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych do potrzeb lokalnego rynku pracy, w tym m.in. wprowadzenie nowych kierunków rolniczych	zadanie ciągłe	Dyrektorzy szkół, Zespół ds. kierunków kształcenia, ZW	
	I.2.4. Wspieranie placówek edukacyjnych w zdobywaniu marki	Publikacja informatora naborowego oraz organizacja targów edukacyjnych i cyklu prezentacji oferty edukacyjnej dla kandydatów do szkół ponadgimnazjalnych	zadanie ciągłe	Dyrektorzy szkół, ZW	
		Stałe udoskonalanie bazy dydaktycznej w szkołach i placówkach oświatowych	zadanie ciągłe	Dyrektorzy szkół, ZW	
	Zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	<i>I.2.5. Wszechstronne warunki do edukacji na poziomie wyższym dla mieszkańców powiatu raciborskiego</i>	Wspieranie wykorzystania potencjału organizacyjnego i intelektualnego PWSZ w Raciborzu do rozszerzenia możliwości kształcenia na poziomie wyższym, w tym w szczególności utworzenia kierunku rolniczego i budowlanego	zadanie ciągłe	ZW
		<i>I.2.6. Rozwój kształcenia ustawicznego</i>	Wspieranie CKU i CKP w kierunku rozszerzania oferty i wprowadzania nowoczesnych form kształcenia (m.in. e-learning)	zadanie ciągłe	ZW
			Umożliwianie wykorzystania bazy dydaktycznej szkół ponadgimnazjalnych dla potrzeb kształcenia ustawicznego	zadanie ciągłe	Dyrektorzy szkół
		<i>I.2.7. Promocja programów wychowawczych i rozwój nowoczesnych form życia pozaszkolnego</i>	Współpraca z organizacjami pozarządowymi i dofinansowanie działań (w formie konkursów) w celu realizacji programów wychowawczych, nastawionych na rozwój nowoczesnych form życia pozaszkolnego i kształtowanie postaw obywatelskich	zadanie ciągłe	ZS
		<i>I.2.8. Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży postaw obywatelskich</i>	Kształtowanie postaw obywatelskich	zadanie ciągłe	ZS
	<i>I.2.9. Zapewnienie wyrównywania szans edukacyjnych młodzieży wiejskiej i młodzieży z grup zagrożonych marginalizacją społeczną oraz wzrost dostępności do internetu, szczególnie na obszarach wiejskich</i>	Prowadzenie programów stypendialnych dla młodzieży	zadanie ciągłe	ZW	
<i>I.2.9. Zapewnienie wyrównywania szans edukacyjnych młodzieży wiejskiej i młodzieży z grup zagrożonych marginalizacją społeczną oraz wzrost dostępności do internetu, szczególnie na obszarach wiejskich</i>	Wspieranie gmin w podnoszeniu dostępności do Internetu dla mieszkańców	zadanie ciągłe	OS, TP		
I.3. Rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców	ZUW	<i>I.3.1. System wszechstronnej edukacji gospodarczej</i>	Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wszechstronnej edukacji gospodarczej i promocji lokalnych produktów i marek	zadanie ciągłe	TP
		<i>I.3.2. Wykorzystanie lokalnych marek, surowców i tradycji</i>		zadanie ciągłe	TP

Cel strategiczny	Kierunki działania / zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	Przykładowe zadania / projekty powiatu	Okres realizacji	Jednostka realizująca
	<i>I.3.3. Pozytywny klimat dla napływu kapitału i inwestycji</i>	Wspieranie gmin w kształtowaniu pozytywnego klimatu dla napływu kapitału i inwestycji	zadanie ciągle	TP
I.4. Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich	I.4.1. Rozwój sektora rolnego w powiecie, w tym rolnictwa ekologicznego i agroturystyki	Organizacja szkoleń w środowiskach wiejskich dotyczących nowoczesnego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego i agroturystyki	zadanie ciągle	SE
	I.4.2. Transfer wiedzy rolniczej	Współpraca z rolnikami, ich stowarzyszeniami i związkami na rzecz transferu wiedzy rolniczej	zadanie ciągle	SE

Pole strategiczne II. Powiat raciborski – Zielona Oaza Kultur

Cel strategiczny	Kierunki działania / zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	Przykładowe zadania / projekty powiatu	Okres realizacji	Jednostka realizująca	
II.1. Umocnienie pozycji Ziemi Raciborskiej jako historycznej stolicy Górnego Śląska	Kierunki działań	II.1.1. Ochrona zabytków powiatu raciborskiego	Odbudowa Zamku Piastowskiego w Raciborzu	2008 – 2015	SI, OS
			Dofinansowywanie odbudowy i remontów zabytków (wpisanych w rejestr zabytków) w powiecie	zadanie ciągłe	ZW
	ZUW	II.1.2. Kreowanie wizerunku Ziemi Raciborskiej jako kolebki dziedzictwa kulturowego Górnego Śląska	Utworzenie Centrum Dziedzictwa Kulturowego na Zamku Piastowskim w Raciborzu	do 2013	OS, TP, ZW
			Promowanie symboli dziedzictwa kulturowego regionu, w szczególności Zamku Piastowskiego w Raciborzu oraz Zespołu Klasztorno-Pałacowego w Rudach	zadanie ciągłe	TP
	II.1.3. Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców powiatu	Wspieranie edukacji regionalnej poprzez organizację i współorganizację szkoleń, konkursów, prelekcji, warsztatów, festiwali i konferencji	zadanie ciągłe	TP, ZW	
II.2. Rozwój życia kulturalnego	Kierunki działań	II.2.1. Organizacja i promocja działalności kulturalnej	Organizacja imprez kulturalnych	zadanie ciągłe	ZW, MDK
			Współorganizacja imprez kulturalnych oraz wspieranie organizacji pozarządowych w działalności kulturalnej na polu organizacyjnym, finansowym i promocyjnym	zadanie ciągłe	ZW
			Organizacja konkursów na dofinansowanie imprez kulturalnych	zadanie ciągłe	ZW
			Informowanie o wydarzeniach kulturalnych i promowanie imprez kulturalnych odbywających się na obszarze powiatu	zadanie ciągłe	TP, ZW
II.3. Rozwój turystyki, rekreacji i sportu	Kierunki działania	II.3.1. Zwiększenie oferty i dostępności do oferty turystycznej, rekreacyjnej i sportowej w powiecie	Stworzenie zintegrowanego systemu informacji turystycznej, m.in. „wita-czy” na granicach powiatu	2011 – 2013	TP, SN, SI, PZD
			Wykreowanie trwałego kalendarza imprez wizerunkowych ziemi raciborskiej	zadanie ciągłe	TP, ZW
			Stworzenie programów pobytu na terenie ziemi raciborskiej	zadanie ciągłe	TP
			Opracowanie przewodników po miejscach o znacznych walorach przyrodniczych i turystycznych w powiecie	2009 – 2010	TP, SE
			Wspieranie rozwoju aktywności sportowej mieszkańców	zadanie ciągłe	ZW
	ZUW	II.3.2. Rozwój markowych produktów turystycznych	Identyfikacja produktów markowych powiatu	2008 – 2010	TP
		Promocja produktów markowych powiatu	zadanie ciągłe	TP	

Cel strategiczny	Kierunki działania / zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	Przykładowe zadania / projekty powiatu	Okres realizacji	Jednostka realizująca
II.4. Podniesienie rangi powiatu poprzez promocję krajową i zagraniczną	Kierunki działań	Organizacja i współorganizacja imprez o oddziaływaniu ponadlokalnym, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowy Tydzień Kultury • Targi Ekologiczne w Pietrowicach Wielkich • Ogólnopolski Festiwal Ekologiczny Piosenki i Wiersza dla Dzieci i Młodzieży Szkolnej • Gala Kultury 	zadanie ciągle	TP, ZW, SE, MDK
		Aktywny udział w zagranicznych oraz krajowych targach turystycznych, ekologicznych itp. i inicjowanie wspólnego uczestnictwa gmin powiatu w działaniach promocyjnych	zadanie ciągle	TP
		Rozwijanie form współpracy z partnerami zagranicznymi powiatu	zadanie ciągle	TP, ZW, MDK
		Stworzenie sieci punktów informacyjnych z centrum na Zamku Piastowskim, promujących ofertę kulturowo-turystyczną ziemi raciborskiej	do 2012	TP
		Koordynowanie współpracy jednostek samorządowych oraz instytucji na rzecz promowania ziemi raciborskiej, w tym wymiana materiałów promocyjnych gmin powiatu	zadanie ciągle	TP
		Organizowanie i popularyzacja idei wizyt studyjnych zagranicznych oraz krajowych przedstawicieli samorządu i organizacji pozarządowych	zadanie ciągle	TP, ZW, SE

Pole strategiczne III. Powiat raciborski – przyjazny i bezpieczny

Cel strategiczny	Kierunki działania / zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe		Przykładowe zadania / projekty powiatu	Okres realizacji	Jednostka realizująca	
III.1. Podnoszenie bezpieczeństwa obywateli	Kierunki działań	III.1.1. Kształtowanie pożądanych postaw wśród mieszkańców z punktu widzenia bezpieczeństwa publicznego i reagowania na skutki klęsk żywiołowych	Przeprowadzenie akcji edukacyjnych dot. bezpiecznych zachowań	zadanie ciągłe	TC, ZW, Dyrektorzy szkół	
			Stworzenie strony internetowej dot. zagrożeń i sposobów reagowania na nie	zadanie ciągłe	TC	
			Organizacja konkursów dla organizacji pozarządowych na dofinansowanie inicjatyw w zakresie przeciwdziałania negatywnym skutkom zagrożeń	zadanie ciągłe	ZW	
			Organizacja cyklicznych spotkań młodzieży szkolnej z przedstawicielami służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo	zadanie ciągłe	Dyrektorzy szkół	
		III.1.2. Sprawny system ratownictwa	Doposażenie Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego	zadanie ciągłe	TC	
			Rozwój jednostki ratownictwa medycznego	zadanie ciągłe	Dyrekcja Szpitala	
	ZUW	III.1.3. Rozwój infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo mieszkańców	Uzupełnianie monitoringu w placówkach podległych powiatowi	zadanie ciągłe	ZW, Dyrektorzy szkół	
		III.1.4. Budowa „Zbiornika Racibórz”	Wspieranie działań na rzecz budowy „Zbiornika Racibórz”	zadanie ciągłe	ST, SN, TC	
	III.2. Promocja i ochrona zdrowia oraz opieka społeczna	Kierunki działań	III.2.1. Podniesienie jakości i zakresu świadczonych usług lecznictwa zamkniętego w powiecie	Dokończenie budowy i doposażenie Szpitala Rejonowego w Raciborzu	zadanie ciągłe	SI
				Poszerzenie zakresu działalności Szpitala Rejonowego w Raciborzu – utworzenie oddziału neurologii, geriatry, kardiologii	zadanie ciągłe	ZS, Dyrekcja Szpitala
Usprawnienie formy organizacyjnej Szpitala Rejonowego w Raciborzu ułatwiającej zarządzanie i finansowanie jego działalności				zadanie ciągłe	ZS, Dyrekcja Szpitala	
III.2.2. Poszerzenie dostępu do informacji o ofercie ochrony zdrowia w powiecie			Opracowywanie informatora nt. dostępności usług medycznych (bezpłatnych i odpłatnych) na terenie powiatu w formie elektronicznej i broszurowej	zadanie ciągłe	ZS	
Zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe		III.2.3. Rozwój profilaktyki prozdrowotnej dla mieszkańców powiatu	Prowadzenie programów profilaktycznych badań przesiewowych, które nie są finansowane przez NFZ	zadanie ciągłe	ZS	
			Wspieranie działań organizacji pozarządowych poprzez organizowanie konkursów na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu ochrony i promocji zdrowia	zadanie ciągłe	ZS	
		III.2.4. Wspieranie osób starszych, niepełnosprawnych oraz zagrożonych marginalizacją	Kontynuacja działalności po 2010 r. Ośrodka Informacji dla Osób Niepełnosprawnych	2011 – 2015	ST	
			Wspieranie instytucji i organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy społecznej i wspierania osób niepełnosprawnych	zadanie ciągłe	ZS	

			Realizacja <i>Programu pomocy dziecku i rodzinie Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015</i>	zadanie ciągłe	ZS, PCPR	
			Dalszy rozwój infrastruktury ponadgminnych domów pomocy społecznej	zadanie ciągłe	ZS	
III.3. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy	Kierunki działań	III.3.1. Aktywny system wsparcia dla bezrobotnych	Organizacja szkoleń indywidualnych i grupowych dla osób bezrobotnych	zadanie ciągłe	PUP	
			Organizacja giełdy pracy	zadanie ciągłe	PUP	
		III.3.2. Wspieranie osób wchodzących na rynek pracy	Organizacja spotkań informacyjnych w szkołach ponadgimnazjalnych nt. możliwości zatrudnienia absolwentów oraz funkcjonujących programów rynku pracy	zadanie ciągłe	PUP	
			Organizacja kampanii promocyjnych o programach wspierających absolwentów szkół i uczelni wyższych na rynku pracy	zadanie ciągłe	PUP	
	ZUW	III.3.3. Rozwój inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej	Wspieranie organizacji pozarządowych w idei tworzenia spółdzielni socjalnych	zadanie ciągłe	ZS	
	III.4. Ochrona środowiska naturalnego	Kierunki działań	III.4.1. Budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców	Popularyzacja wiedzy ekologicznej, w szczególności wśród rolników	zadanie ciągłe	SE
Propagowanie segregacji odpadów				zadanie ciągłe	SE	
Upowszechnianie informacji o stanie środowiska naturalnego w powiecie				zadanie ciągłe	SE	
Zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe		III.4.2. Promocja ochrony środowiska naturalnego i zachowania walorów krajobrazowych powiatu	Współorganizacja konkursów dla mieszkańców nt. ochrony środowiska	zadanie ciągłe	SE	
			III.4.3. Ochrona lokalnych zasobów środowiskowych	Dofinansowanie działań proekologicznych z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	zadanie ciągłe	SE
				Wspieranie budowy infrastruktury ochrony środowiska	zadanie ciągłe	SE

Załącznik nr 2. Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji strategii

Poniższa tabela zawiera przykładowe wskaźniki pozwalające ocenić stopień wdrażania działań zaplanowanych w strategii.

Cel / Kierunek działania / ZUW	Opis	Wskaźnik	Źródło weryfikacji	
Pole strategiczne I. Powiat raciborski – otwarty na rozwój	Cel strategiczny I.1.	Optimalizacja układu komunikacyjnego i przestrzeni publicznej	Stosunek liczby kilometrów dróg zadawalającej i dobrej jakości do ogólnej liczby km dróg	dane PR
	Kierunek działania I.1.1.	Poprawa wewnętrznego układu komunikacyjnego powiatu	Liczba kilometrów wyremontowanych dróg	dane PR, PZD
			Koszty remontów	
	Kierunek działania I.1.2.	Sprawna komunikacja transgraniczna	Liczba kilometrów wyremontowanych dróg	dane PR, PZD
			Koszty remontów	
	ZUW I.1.3.	Lepsza dostępność powiatu do autostrad A1 i A4 i komunikacji lotniczej oraz sprawna komunikacja tranzytowa	Liczba spotkań z zarządcami dróg/inwestorami DK i DW	dane PR, PZD
			Liczba rozmów telefonicznych z zarządcami dróg/inwestorami DK i DW	
			Liczba pism wysłanych do zarządców dróg/inwestorów DK i DW	
			Liczba kilometrów wyremontowanych/zmodernizowanych dróg	
			Liczba kilometrów wybudowanych dróg	
	ZUW I.1.4.	Rozbudowana sieć ścieżek rowerowych	Liczba spotkań z zarządcami dróg/inwestorami DW i gminnych	dane PR, PZD
			Liczba rozmów telefonicznych z zarządcami dróg/inwestorami DW i gminnych	
			Liczba pism wysłanych do zarządców dróg/inwestorów DW i gminnych	
			Liczba kilometrów wybudowanych ścieżek rowerowych	
	ZUW I.1.5.	Spójne planowanie przestrzenne i efektywne gospodarowanie nieruchomościami na rzecz rozwoju powiatu	Liczba spotkań z przedstawicielami gmin w sprawie planowania przestrzennego	dane PR
		Liczba wydanych opinii do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego		
		Liczba uwag do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego		
Cel strategiczny I.2.	Nowoczesna edukacja publiczna	Koszt edukacji jednego ucznia	dane PR	
		Udział mieszkańców z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie mieszkańców		
Kierunek działania I.2.1.	Podnoszenie jakości infrastruktury edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych poprzez inwestycje i remonty	Liczba wybudowanych zadaszonych boisk i bieżni przy szkołach ponadgimnazjalnych	dane PR	
		Liczba wybudowanych hal sportowych przy szkołach ponadgimnazjalnych		
		Liczba wybudowanych boisk o sztucznej nawierzchni przy szkołach ponadgimnazjalnych		
		Koszty ww. inwestycji		

Cel / Kierunek działania / ZUW	Opis	Wskaźnik	Źródło weryfikacji
Kierunek działania I.2.2.	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry dydaktycznej szkół ponadgimnazjalnych	Liczba nauczycieli podnoszących kwalifikacje i korzystających z dofinansowania Koszty poniesionego dofinansowania	dane PR, Dyrektorzy szkół
Kierunek działania I.2.3.	Powiązanie systemu edukacji z wymogami rynku pracy	Liczba utworzonych nowych profili klas i koszty ich utworzenia	dane PR, Dyrektorzy szkół
Kierunek działania I.2.4.	Wspieranie placówek edukacyjnych w zdobywaniu marki	Czy publikator został wydany? tak/nie Liczba zorganizowanych targów edukacyjnych Liczba zorganizowanych prezentacji oferty edukacyjnej dla kandydatów do szkół ponadgimnazjalnych Liczba uczniów Liczba otwartych klas Liczba zakupionych pomocy dydaktycznych Liczba udoskonalonych pracowni specjalistycznych	dane PR
ZUW I.2.5.	Wszechstronne warunki do edukacji na poziomie wyższym dla mieszkańców powiatu raciborskiego	Liczba absolwentów PWSZ w Raciborzu Liczba nowych wydziałów i kierunków kształcenia na PWSZ w Raciborzu Liczba przyjmowanych studentów na PWSZ w Raciborzu Liczba mieszkańców z wyższym wykształceniem	dane GUS, dane PWSZ w Raciborzu
ZUW I.2.6.	Rozwój kształcenia ustawicznego	Liczba ofert kierunków i profili kształcenia w CKU i CKP Liczba osób korzystających z ofert CKU i CKP	dane CKU, CKP
ZUW I.2.7.	Promocja programów wychowawczych i rozwój nowoczesnych form życia pozaszkolnego	Liczba zorganizowanych konkursów dla organizacji pozarządowych realizujących programy wychowawcze i oferujących różne formy spędzania wolnego czasu Wielkość udzielonego dofinansowania w ramach ww. konkursów % dzieci i młodzieży z terenu powiatu korzystający z oferty zajęć pozalekcyjnych w stosunku do ogólnej liczby dzieci i młodzieży w wieku szkolnym Liczba ofert form spędzania czasu wolnego Liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferowanych form spędzania czasu wolnego	dane PR, dane organizatorów
ZUW I.2.8.	Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży postaw obywatelskich	Liczba inicjatyw z zakresu promocji postaw obywatelskich Liczba uczestników biorących udział w inicjatywach promujących postawy obywatelskie	dane PR, dane organizatorów
ZUW I.2.9.	Zapewnienie wyrównywania szans edukacyjnych młodzieży wiejskiej i młodzieży z grup zagrożonych marginalizacją społeczną oraz wzrost dostępności do internetu, szczególnie na obszarach wiejskich	Liczba dzieci i młodzieży objęta wsparciem stypendialnym Wielkość środków przeznaczonych na programy stypendialne Liczba przyznanych stypendiów i dofinansowań Liczba komputerów przypadających na 10 tysięcy mieszkańców, w tym udział komputerów podpiętych do Internetu	dane PR, dane dostawców internetu, badania własne

Cel / Kierunek działania / ZUW	Opis	Wskaźnik	Źródło weryfikacji	
		Liczba podjętych i wspartych inicjatyw popularyzujących rozwiązania informatyczne wśród mieszkańców powiatu		
Cel strategiczny I.3.	Rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców	Liczba osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw i firm	dane PR	
ZUW I.3.1.	System wszechstronnej edukacji gospodarczej	Liczba wspartych inicjatyw organizacji pozarządowych z zakresu edukacji gospodarczej i przedsiębiorczości Liczba osób objętych ww. inicjatywami	dane PR, dane organizatorów	
ZUW I.3.2.	Wykorzystanie lokalnych marek, surowców i tradycji	Liczba wspartych inicjatyw organizacji pozarządowych dotyczących lokalnych marek, surowców i tradycji Liczba osób objętych ww. inicjatywami	dane PR, dane organizatorów	
ZUW I.3.3.	Pozytywny klimat dla napływu kapitału i inwestycji	Liczba podjętych działań i inicjatyw o charakterze wspierającym, ich zakres	dane PR	
Cel strategiczny I.4.	Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich	Udział osób utrzymujących się z działalności rolniczej w ogólnej liczbie mieszkańców Liczba gospodarstw prowadzących uprawy ekologiczne Liczba gospodarstw agroturystycznych	dane GUS, dane PR	
ZUW I.4.1.	Rozwój sektora rolnego w powiecie, w tym rolnictwa ekologicznego i agroturystyki	Liczba zorganizowanych szkoleń dot. nowoczesnego rolnictwa Liczba uczestników ww. szkoleń Koszt ww. szkoleń	dane PR	
ZUW I.4.2.	Transfer wiedzy rolniczej	Liczba spotkań z rolnikami, ich stowarzyszeniami i związkami dotyczących problematyki rolnictwa Liczba podjętych działań i inicjatyw o charakterze wspierającym, ich zakres	dane PR	
Pole strategiczne II. Powiat raciborski – Zielona Oaza Kultur	Cel strategiczny II.1.	Umocnienie pozycji Ziemi Raciborskiej jako historycznej stolicy Górnego Śląska	Liczba udzielonych noclegów turystom, w tym turystom zagranicznym Liczba turystów odwiedzających powiat, przypadająca na 10 tys. mieszkańców, w tym turystów zagranicznych	dane GUS
	Kierunek działania II.1.1.	Ochrona zabytków powiatu raciborskiego	Wielkość nakładów na odbudowę Zamku Piastowskiego w Raciborzu Czy odbudowano Zamek Piastowski w Raciborzu? tak/nie Liczba odbudowanych i wyremontowanych zabytków Wielkość dofinansowania odbudowy i remontów zabytków Liczba zabytków, dla których udało się pozyskać inwestora	dane PR
	Kierunek działania II.1.2.	Kreowanie wizerunku Ziemi Raciborskiej jako kolebki dziedzictwa kulturowego Górnego Śląska	Wielkość nakładów na promowanie symboli dziedzictwa kulturowego regionu zlokalizowanych w powiecie Czy utworzono Centrum Dziedzictwa Kulturowego na Zamku Piastowskim? tak/nie	dane PR
	ZUW II.1.3.	Wzmocnienie tożsamości lokalnej miesz-	Liczba zorganizowanych szkoleń, konkursów, prelekcji, warsztatów, festiwali nt. edukacji regionalnej	dane PR, dane organi-

Cel / Kierunek działania / ZUW	Opis	Wskaźnik	Źródło weryfikacji
	kańców powiatu	Liczba współorganizowanych szkoleń, konkursów, prelekcji, warsztatów, festiwali i konferencji nt. edukacji regionalnej Liczba uczestników ww. szkoleń, konkursów itp. Wielkość środków na organizację i współorganizację ww. inicjatyw	zatorów
Cel strategiczny II.2.	Rozwój życia kulturalnego	Liczba osób uczestniczących w imprezach kulturalnych organizowanych w powiecie	dane PR
Kierunek działania II.2.1.	Organizacja i promocja działalności kulturalnej	Liczba zorganizowanych i współorganizowanych wydarzeń o charakterze kulturalnym Liczba podjętych działań i inicjatyw o charakterze wspierającym organizację pozarządowe zajmujące się działalnością kulturalną, ich zakres Liczba zorganizowanych konkursów na dofinansowanie wydarzeń kulturalnych Wielkość środków przyznanych w wyniku ww. konkursów Liczba zamieszczonych informacji o wydarzeniach kulturalnych na stronie www powiatu oraz na tablicach ogłoszeń	dane PR
Cel strategiczny II.3.	Rozwój turystyki, rekreacji i sportu	Liczba udzielonych noclegów turystom, w tym turystom zagranicznym Liczba turystów odwiedzających powiat, przypadających na 10 tys. mieszkańców, w tym turystów zagranicznych Liczba miejsc noclegowych oferowanych na terenie powiatu Liczba osób korzystających z infrastruktury sportowej w powiecie	dane PR, GUS, dane właścicieli obiektów infrastruktury sportowej
Kierunek działania II.3.1.	Zwiększenie oferty i dostępności do oferty turystycznej, rekreacyjnej i sportowej w powiecie	Czy stworzono zintegrowany system informacji turystycznej w powiecie? tak/nie Czy opracowano programy pobytu na terenie ziemi raciborskiej? tak/nie Czy opracowano przewodniki po miejscach o znacznych walorach przyrodniczych i turystycznych? tak/nie Wielkość nakładów na opracowanie systemu informacji turystycznej, przewodników i programów pobytu Liczba inicjatyw promujących aktywność sportową, skierowanych do mieszkańców	dane PR
ZUW II.3.2.	Rozwój markowych produktów turystycznych	Liczba zidentyfikowanych produktów markowych powiatu Wielkość nakładów na promocję produktów markowych Liczba osób objętych działaniami promocyjnymi powiatu	dane PR, badania własne
Cel strategiczny II.4.	Podniesienie rangi powiatu poprzez promocję krajową i zagraniczną	Wielkość nakładów na promocję powiatu w przeliczeniu na jednego mieszkańca	dane PR
Kierunek działania II.4.1.	Promowanie powiatu w kraju i zagranicą	Liczba organizowanych i współorganizowanych imprez i wydarzeń o oddziaływaniu ponadlokalnym Liczba targów, w których uczestniczył powiat Liczba inicjatyw wspierających współpracę gmin powiatu w zakresie promocji Liczba działań podejmowanych wspólnie z partnerami zagranicznymi na rzecz promocji obszaru, ich	dane PR

Cel / Kierunek działania / ZUW	Opis	Wskaźnik	Źródło weryfikacji
		zakres i zasięg	
		Wielkość nakładów na współpracę z zagranicznymi partnerami	
		Wielkość nakładów na promocję powiatu na targach	
Kierunek działania II.4.2.	Spójna promocja walorów Ziemi Raciborskiej	Czy utworzono sieć punktów informacyjnych z centrum na Zamku Piastowskim, promujących ofertę kulturowo-turystyczną ziemi raciborskiej? tak/nie	dane PR
		Wielkość nakładów poniesionych na utworzenie ww. sieci punktów informacyjnych	
		Liczba inicjatyw z zakresu koordynacji współpracy jednostek samorządowych oraz instytucji na rzecz promowania ziemi raciborskiej, ich zakres	
Kierunek działania II.4.3.	Popularyzacja dobrych praktyk działalności samorządu w zakresie promocji	Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych (krajowych i zagranicznych)	dane PR
		Liczba uczestników zorganizowanych wizyt studyjnych	
		Liczba inicjatyw popularyzujących i promujących ideę wizyt studyjnych	
Cel strategiczny III.1.	Podnoszenie bezpieczeństwa obywateli	Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców	badanie ankietowe
Kierunek działania III.1.1.	Kształtowanie pożądanych postaw wśród mieszkańców z punktu widzenia bezpieczeństwa publicznego i reagowania na skutki klęsk żywiołowych	Liczba przeprowadzonych akcji edukacyjnych, ich zakres i zasięg	dane PR
		Czy strona internetowa dot. zagrożeń i sposobów reagowania na nie została utworzona? tak/nie	
		Liczba zorganizowanych konkursów dla organizacji pozarządowych na dofinansowanie inicjatyw w zakresie przeciwdziałania negatywnym skutkom zagrożeń	
		Wielkość przyznanego dofinansowania w ramach ww. konkursów	
		Liczba zorganizowanych spotkań młodzieży szkolnej z przedstawicielami służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo	
		Liczba uczestników ww. spotkań	
Kierunek działania III.1.2.	Sprawny system ratownictwa	Wielkość nakładów przeznaczona na wyposażenie Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego	dane PR
		Wielkość nakładów przeznaczona na wyposażenie jednostki ratownictwa medycznego	
		Szybkość dojazdu jednostki ratownictwa medycznego do miejsca zdarzenia	
		Liczba podjętych działań na rzecz koordynacji współdziałania służb na terenie powiatu	
ZUW III.1.3.	Rozwój infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo mieszkańców	Liczba jednostek podległych powiatowi wyposażonych w system monitoringu	dane PR
		Liczba niepożądanych zdarzeń, do jakich doszło w obiektach powiatu i jednostek podległych powiatowi i w ich otoczeniu	
ZUW III.1.4.	Budowa „Zbiornika Racibórz”	Liczba podjętych działań i inicjatyw o charakterze wspierającym, ich zakres	dane PR
Cel strategiczny III.2.	Promocja i ochrona zdrowia oraz opieka społeczna	Wielkość nakładów na opiekę społeczną w stosunku do liczby osób objętych pomocą	dane PR, dane PZPR, dane GUS
		Udział osób objętych pomocą w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców	
		Średnia długość życia mieszkańców powiatu w porównaniu z długością życia mieszkańców innych powiatów	
	Podniesienie jakości i zakresu świadczo-	Wielkość nakładów poniesionych na dokończenie budowy i wyposażenie Szpitala Rejonowego	dane PR, dane Szpitala

Pole strategiczne III. Powiat raciborski – przyjazny i bezpieczny

Cel / Kierunek działania / ZUW	Opis	Wskaźnik	Źródło weryfikacji
Kierunek działania III.2.1.	nych usług lecznictwa zamkniętego w powiecie	w Raciborzu Liczba nowych oddziałów otwartych w Szpitalu Rejonowym w Raciborzu Liczba podjętych działań zmieniających organizację pracy w Szpitalu Rejonowym w Raciborzu, ich zakres i skala	Rejonowego w Raciborzu
Kierunek działania III.2.2.	Poszerzenie dostępu do informacji o ofercie ochrony zdrowia w powiecie	Czy opracowano informator nt. dostępności usług medycznych (bezpłatnych i odpłatnych) na terenie powiatu w formie elektronicznej i broszurowej? tak/nie Wielkość nakładu informatora w wersji broszurowej	dane PR
ZUW III.2.3.	Rozwój profilaktyki prozdrowotnej dla mieszkańców powiatu	Liczba prowadzonych programów profilaktycznych Liczba przebadanych osób w ramach ww. akcji Liczba zorganizowanych konkursów na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu ochrony i promocji zdrowia Wielkość dofinansowania udzielonego w ramach ww. konkursów	dane PR
ZUW III.2.4.	Wspieranie osób starszych, niepełnosprawnych oraz zagrożonych marginalizacją	Czy OIDON funkcjonuje po 2010 roku? tak/nie Liczba podjętych działań i inicjatyw o charakterze wspierającym instytucje i organizacje pozarządowe, ich zakres Czy „Programu pomocy dziecku i rodzinie Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015” został zrealizowany? tak/nie Wielkość nakładów poniesionych na realizację ww. programu Liczba miejsc w ponadgminnych domów pomocy społecznej Wielkość nakładów poniesionych na zakup sprzętu i wyposażenia ww. placówek Wielkość nakładów poniesionych na rozbudowę, remonty i modernizacje ww. placówek	dane PR, dane placówek
Cel strategiczny III.3.	Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy	Wartość stopy bezrobocia w powiecie Wielkość zatrudnienia w powiecie Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne w powiecie	dane PUP, dane GUS
Kierunek działania III.3.1.	Aktywny system wsparcia dla bezrobotnych	Liczba zorganizowanych szkoleń dla osób bezrobotnych Liczba osób bezrobotnych uczestniczących w ww. szkoleniach Czy targi pracy zostały zorganizowane? tak/nie Liczba pracodawców przedstawiających swoje oferty na ww. targach	dane PR, dane PUP
Kierunek działania III.3.2.	Wspieranie osób wchodzących na rynek pracy	Liczba zorganizowanych spotkań informacyjnych w szkołach ponadgimnazjalnych Czy kampanie promocyjne o programach wspierających absolwentów szkół i uczelni wyższych na rynku pracy zostały zorganizowane? tak/nie Wielkość nakładów na ww. kampanie promocyjne	dane PR

Cel / Kierunek działania / ZUW	Opis	Wskaźnik	Źródło weryfikacji
ZUW III.3.3.	Rozwój inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej	Liczba podjętych działań i inicjatyw o charakterze wspierającym, ich zakres	dane PR
Cel strategiczny III.4.	Ochrona środowiska naturalnego	Wskaźniki czystości powietrza w powiecie	dane WIOŚ
		Stan sanitarny wód powierzchniowych w powiecie	
		Stopień zanieczyszczenia chemicznego gleb w powiecie	
		Liczba gatunków fauny i flory zagrożonych wymarciem w powiecie	
Kierunek działania III.4.1.	Budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców	Poziom świadomości ekologicznej mieszkańców Ilość wyselekcjonowanych odpadów odebranych od mieszkańców w stosunku do ogólnej liczby odpadów zebranej od mieszkańców Liczba działań z zakresu edukacji ekologicznej i informowania o stanie środowiska	badanie ankietowe, dane WIOŚ, dane PR
Kierunek działania III.4.2.	Promocja ochrony środowiska naturalnego i zachowania walorów krajobrazowych powiatu	Liczba współorganizowanych konkursów dla mieszkańców nt. ochrony środowiska	dane PR, dane innych organizatorów konkursów
		Liczba uczestników ww. konkursów	
ZUW III.4.3.	Ochrona lokalnych zasobów środowiskowych	Wielkość dofinansowania udzielonego z PFOŚiGW	dane PFOŚiGW, dane PR
		Liczba wspartych działań z zakresu budowy infrastruktury ochrony środowiska	
		Wielkość nakładów poniesionych na ww. wsparcie	

Źródło: Opracowanie własne.

Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabela 1.1	Ludność powiatu raciborskiego (stan na 31 XII 2006 r.)	8
Tabela 1.2	Dynamika zmian demograficznych w powiecie raciborskim w latach 2002 – 2006	9
Tabela 1.3	Drogi wojewódzkie w powiecie raciborskim	14
Tabela 1.4	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON w gminach powiatu raciborskiego – stan na 31.12.2006 r.	17
Tabela 1.5	Liczba podmiotów gospodarki w gminach powiatu raciborskiego przypadająca na 10 000 mieszkańców – stan na 31.12.2006 r.	17
Tabela 1.6	Podmioty gospodarki narodowej w gminach powiatu raciborskiego według sekcji – stan na koniec 2006 r.	18
Tabela 1.7	Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w powiecie raciborskim	20
Tabela 1.8	Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w powiecie raciborskim z podziałem na gminy	20
Tabela 1.9	Struktura bezrobocia według płci w gminach powiatu raciborskiego – stan na 31.03.2008 r.	24
Tabela 1.10	Struktura bezrobocia w gminach powiatu raciborskiego według wieku i czasu pozostawania bez pracy – stan na 31.03.2008 r.	24
Tabela 1.11	Wykaz placówek oświatowych, których organem prowadzącym jest powiat raciborski	34
Tabela 1.12	Oferta kształcenia młodzieży w roku akademickim 2006/2007 – szkoły prowadzone przez powiat raciborski	36
Tabela 1.13	Jednostki edukacyjne zlokalizowane na terenie powiatu raciborskiego, dla których organem prowadzącym jest inna jednostka niż powiat	38
Tabela 2.1	Zestawienie silnych i słabych stron Powiatu Raciborskiego	44
Tabela 2.2	Zestawienie szans i zagrożeń rozwojowych dla Powiatu Raciborskiego	45
Tabela 2.3	Macierz analizy wzajemnego oddziaływania wewnętrznych sił obszaru (S) i szans (O) płynących z otoczenia	46
Tabela 2.4	Macierz analizy wzajemnego oddziaływania wewnętrznych sił obszaru (S) i zagrożeń (T) płynących z otoczenia	46
Tabela 2.5	Macierz analizy wzajemnego oddziaływania wewnętrznych słabości obszaru (W) i szans (O) płynących z otoczenia	46
Tabela 2.6	Macierz analizy wzajemnego oddziaływania wewnętrznych słabości obszaru (W) i zagrożeń (T) płynących z otoczenia	47
Tabela 2.7	Macierz wzajemnego oddziaływania zewnętrznych zagrożeń (T) i wewnętrznych słabości (W)	47
Tabela 2.8	Macierz wzajemnego oddziaływania zewnętrznych zagrożeń (T) i wewnętrznych atutów obszaru (S)	48
Tabela 2.9	Macierz wzajemnego oddziaływania zewnętrznych sposobności (O) i wewnętrznych słabości (W)	48
Tabela 2.10	Macierz wzajemnego oddziaływania zewnętrznych sposobności (O) i wewnętrznych atutów (S)	48
Tabela 2.11	Zestawienie odpowiednich ćwiartek SWOT/TOWS	49
Tabela 2.12	Cztery główne typy strategii	49
Tabela 2.13	Najsilniejsze relacje między czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi	50
Tabela 5.1	Spójność z dokumentami wyższego rzędu – Pole strategiczne I	63
Tabela 5.2	Spójność z dokumentami wyższego rzędu – Pole strategiczne II	67
Tabela 5.3	Spójność z dokumentami wyższego rzędu – Pole strategiczne III	69
Wykres 1.1	Ludność faktycznie zamieszkała w powiecie raciborskim w latach 2002 – 2006	9
Wykres 1.2	Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w powiecie raciborskim w 2002 r.	19
Wykres 1.3	Podział gruntów ornych wg klas bonitacyjnych	21
Wykres 1.4	Struktura gospodarstw rolnych w powiecie raciborski według grup obszarowych w 2002 r.	22
Wykres 1.5	Stopa bezrobocia w Polsce, województwie śląskim oraz powiecie raciborskim w latach 2005 – 2008	23
Wykres 1.6	Liczba przestępstw na terenie powiatu raciborskiego w latach 2006 i 2007 (I - VIII)	32
Wykres 1.7	Wskaźnik wykrywalności przestępstw w powiecie raciborskim w latach 2006 i 2007 (I – VIII)	32
Rysunek 1.1	Mapa Powiatu Raciborskiego	7
Rysunek 4.1	Pola strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego	54
Rysunek 4.2	Struktura Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego	55
Rysunek 4.3	Wdrożenie celów strategicznych	60
Fot. 1.1	Krajobraz rolniczy w powiecie raciborskim	10
Fot. 1.2	Krajobraz leśny w powiecie raciborskim	12
Fot. 1.3	Ogród Botaniczny „Arboretum Bramy Morawskiej”	13
Fot. 1.4	Zamek Piastowski	25
Fot. 1.5	Występy zespołów folklorystycznych na Rynku w Raciborzu	28
Fot. 1.6	Pływalnia kryta w ZSOMS w Raciborzu	36
Fot. 1.7	Szpital Rejonowy przy ul. Gamowskiej w Raciborzu	39